Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

11-12

NR. 11-12 (296-297) • ANUL XXX • Noiembrie-Decembrie 2025

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

www.revistasud.ro

Rânduri pentru Anul Nou

de Ion Minulescu

Bine-ai venit, An nou !...
Bine-ai venit...
De când te-aștept aproape-am și albit...
Dar fiindcă-mi intri-n casa-ntâia oară,
Te rog să nu-mi faci casa de ocară...
Nu te grăbi să-mi intri pe furiș,
C-abia sosișI...
Noroc că te-așteptam deștept
Să te previu la timp, să fii atent,
Și-n clipa marelui eveniment
Să-mi calci în casă cu piciorul drept...
Și nu uita
Să-ți lași ciubotele afară
Și bunda de urs alb, ce mă-nfioară…
Că România nu-i Siberia !...

Așa te vreau !...
Te vreau la trup curat... neprihănit...
Și tot așa la suflet și la minte –
Te vreau sub chipul celui arvunit
Pe treizeci de arginți
Și-un blid de linte !...

Și-acum, că te-ndurași să-mi intri-n casă,
Poftim la masă...
Dar mai-nainte de-a gusta
Din vinul și din pâinea mea,
Deschide-ți ochii bine, ca să-nveți
Povestea Coliviei cu sticleți...
Și-n urmă, dacă poți să te-ntregești
Cu sfinții din icoanele de pe pereți,
Te rog – de pe parchete și sofa –
Să-mi schimbi covoarele de Buhara,
Și-n locul lor tu să-mi întinzi
Numai velințe oltenești.
Ca să-mi răsfrâng cu ele, în oglinzi,
Podoabele mândriei strămoșești...
Iar pe măsuțele pătrate,
În locul florilor de crin, fanate,
Să-mi pui în strachine de lut
Crăițe sângerii, culese
În cinstea viitoarei florărese
Care, probabil, nici nu s-a născut !...
An nou...
Ai auzit ce-ți cer ?...
Nu-ți cer să faci nimic în casa mea,
Mai mult decât ai face tu-ntr-a ta !...
Iar eu, un biet român ursit
Să fiu scuipat și pălmuit,
Deși n-am casă cu calorifer,
Te-adăpostesc de viscol și de ger
Și te cinstesc așa cum se cuvine
Să fiu cinstit și eu – măcar de tine !...
Te-ntâmpin ca pe-un frate-adevărat –
Un frate ce-mi va da-napoi
Sticletele ce mi-a furat
Alt frate, mult mai mare decât noi !...
Te-ntâmpin numai cu atât –
Ce mi-a rămas – Un „Ah” în gât,
Și-un gest cu care te primesc
Ca pe-un „Specific românesc” !...

An nou !...
Fii nou de sus și până jos !...
Copil al nimănui și-al tuturor,
Copil din flori,
Copil gălăgios...
Desfășură-te-ncet de pe mosor...
Încet... cât mai încet... și liniștit...
Și fii atent că nu care cumva
Să ți se rupă firu-n casa mea !...
Bine-ai venit, An nou...
Bine-ai venit !...

Gabriel Dragnea, *Ana Mâșlea: „Aud cum cade ziua din petale”* pag. 2

Titus Vîjeu, *Nathalie și alte doamne...* pag. 4

Florentin Popescu, *Ștefan Mitroi, între realismul frust și imaginarul simbolic* pag.8

G. Apostoiu, *Amintiri din Amfiteatrul Odobescu* pag. 9

Nicolae Scurtu, *Câteva însemnări despre Dimitrie Bolintineanu* pag. 13

Ioana Ruxandra Fruntelată, *Pelerin în București: o experiență personală* pag. 12

Ana Dobre, *La aniversară: scriitorul Florentin Popescu* pag. 14

Șerban Codrin Denk, *Marilena Apostu sau poezia în tonurile cele mai discrete* pag. 15

Gheorghe Dragomir, *Geopolitica păcii prin forță și a diplomației cu pistolul pe masă* pag. 16

Luminița Cornea, *Stejarul Episcopului Justinian Teculescu din Ismail* pag. 19

Emil Păunescu, *Fragmente dintr-o arhivă istorică* pag. 20

Mirela Maiana Mladin, *Nu înțeleg (Nicolae Steinhardt)* pag. 23

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Un vernisaj perpetuu

Și astăzi frumusețea, despre care Dostoievski credea că va mântui lumea, își caută suportul în zona imagologică a fiecăruia. Există o „teamă de gol” în ciuda abundenței de evenimente și conținut într-o viață poliedrică plină de ceea ce specialiștii numesc *vuca time* (vreme volatilă, nesigură, complexă și ambiguă). Utopiile, distopiile și heterotopiile se aglomerează pretutindeni și ajungem la capătul unei etape și începutul alteia, la capătul unui an calendaristic și începutul altuia, mai osteniți, mai încercați, dar dornici atavic de întâlnirea cu tot ceea ce muzeele și bibliotecile adună.

Recursul la frumusețe și tot ce se circumscrie acestui concept a fost preocupare și pentru doi poeți care au încercat o cartografiere a ceea ce ne poate face mai buni și mai utili.

Ion Frunzetti (1918-1985) rămâne unul dintre intelectualii de seamă ai secolului trecut, poet, critic de artă, profesor universitar și traducător. Prea rar citit astăzi, el a contribuit enorm prin activitatea sa la menținerea „insulelor de evadare culturală^ prezente ca alternativă la climatul oficial plumburiu al vremii. Născut la Bacău, unde tatăl său era ofițer, este egal pasionat de lecturi și pictură. După obținerea bacalaureatului urmează la București Facultatea de Litere și Filozofie și un an la Facultatea de Drept. Este reținut la Catedra de Estetică de profesorul său, Tudor Vianu, iar după numeroase avataruri personale și profesionale datorate „dosarului său^ va activa la Institutul de Istorie a Artei și director al prestigioasei edituri „Meridiane^. Este autorul unor lucrării de referință de sinteză și analiză consacrate picturii românești și universale. La fel de important se dovedește a fi ca traducător al marilor capodopere ale literaturii franceze, spaniole, ruse și engleze reușind excelente transpuneri în limba română. Examinând în lumina teoriilor sociologului Leo Frobenius forme variate de *Weltanschauung* dintr-o perspectivă dublă: atât ca viziuni propriu-zise asupra existenței, cât și ca expresii artistice, Frunzetti considera fenomenul românesc caracterizat de gândire „participațională”, prelogică, diferită de gândirea cauzalistă europeană modernă. Astfel, fiecare fapt sau obiect al lumii reale participă la contexte evenimente legate invizibil între ele atât în plan fizic cât și metafizic. Cele șase volume de versuri ale sale stau sub semnul iluminărilor lui Arthur Rimbaud (din care a și tradus) marcate deopotrivă de aspirația spre sublim de sorginte whitmaniană. Versul este grav-elegiac trădând o poezie a crizei în vederea recuperarea stării paradisiace. Totul este în consonanță cu opinia autorului potrivit căreia poezia în special și cultura în general slujite consecvent conduc spre sacru: „Am văzut amurgul picurând pe scaieți/ Pe măcieși, pe spini, pe toți vrejurii/ Parcă ar fi sângerat prin frunziș viezurii/ pământului, înroșit de săgeți// Statuia mea, pe soclul buturugii/ Jinduia sângele din toate răsurile, din toți rugii/ Nici nu visaseră, bieți, mărăcinii/ C-au să fie aleșii din urmă ai luminii^ (*Mărăcinii*)

Gheorghe Chivu (1912-1986) se naște la Chirnogeni în județul Constanța într-o modestă familie de agricultori. După finalizarea Seminarului Teologic în orașul de la malul mării, absolvă Academia de Arte Frumoase din București, secția pictură, unde a fost elevul lui Camil Ressu. S-a specializat în tabloul religios printr-un stagiu italian apoi a lucrat ca desenator tehnic și profesor de desen la Medgidia, Șimleu Silvaniei și Oradea. Va petrece apoi aproape patruzeci de ani în Sighetul Marmației unde se stabilește definitiv. Aici lucrează intens ca animator al centrului cultural local (care azi îi poartă numele), conduce școli de pictură pentru tineri, cenacluri literare fiind pentru o lungă perioadă președinte al festivalului de poezie care se ținea în orașul din nordul țării. În paralel realizează numeroase expoziții personale de pictură, apreciate de critica de profil și publică cinci volume de versuri. Impune printr-un elitism neostentativ, fiind numit „Lordul^ de majoritatea tuturor celor care l-au cunoscut pentru modul elegant și tenace de a se dedica total culturii și propagării frumosul în rândul tinerilor și nu numai, cu minime compromisuri specifice epocii. Lirica sa inițial ironică și nonconformistă specifică „generației războiului^ se deplasează cu fiecare volum către viziuni melancolice unde natura reprezintă nu doar forma de manifestare a condiției umane, ci și reforma acesteia. Aproape de formula utilizată de Francis Jammes, dar adăugând un plus de *questions essentielles* în poemele sale eclectice, Gheorghe Chivu nu va renunța niciodată la prudență, luciditate și moderație. Limbajul versurilor sale se apropie de ceea ce în plastică reprezintă *arta povera* în care se produce emoție și mesaj estetic utilizând materiale primordiale sau „umile^: pământ, lemn și piatră, elementul religios fiind permanent, odată cu continuitatea marilor întrebări și încercări de a le răspunde: „Ca o furtună toate mi le mături/ Și liniștea și visele deșarte/ Și amuțesc de tot când mi-ești alături/ Și-atâtea am să-ți spun când ești departe.// În noi, iubire, îngerul cu Iacob iar se zbate,/ Se luptă-n noi stăpânul cu ilotul;/ O luptă-n care amândoi am câștigat,/ O luptă-n care amândoi am pierdut totul.^ (*Lupta cu îngerul*)

Ambii poeți și oameni de artă diferiți ca formare, mediu de proveniență și exprimare ne arată cum zilele noastre de bilanț ori cotidiene ar trebuie să reprezinte, pe cât posibil, un vernisaj perpetuu al frumosului aflat pe simezele existenței.

pretexte

Gabriel Dragnea

Ana Mâșlea: „Aud cum cade ziua din petale”

În luna decembrie se împlinesc 45 de ani de la plecarea definitivă a poetei și jurnalistei Ana Mâșlea. Născută în arealul gălățean într-un 3 februarie 1938, poeta care aude „cum cade ziua din petale” a debutat cu versuri în cotidianul „Viața nouă” (1955) din Galați, apoi în antologia *Poezia ieșeană contemporană* (1968). Debutul său editorial a fost marcat în 1969 prin apariția volumului de versuri *Fructul apei*, după care au urmat: *Ziua dragostei* (1972) și *În așteptarea zăpezilor* (1978).

Versurile Anei emană o anume sensibilitate care, îmbrăcată în metafore-simbol, te invită la cunoașterea unui suflet care îngână, parcă, secundele unui metronom mecanic. Setat manual de poetă, redă astfel un ritm al unei trăiri care ar putea fi descrisă ca drumul spiritului cu pasul lin, așezat, într-un crescendo emoțional, până la maratonul dedicat vieții. Poemul „Voi construi o casă din orologii”, din antologia *O sută de poeți – versuri ale tinerilor din cenacluri și cercuri literare* este edificator în acest sens: „Voi construi o casă din orologii:/ fiecare lucru să fie o oră de zi sau de noapte./ Și fiecare fereastră deschisă să fie/ ora generatoare de bucurie.// Uneori aș vrea să trăiesc/ toate orele-ntr-o clipă./ Și ora cea mai grea, a renunțării,/ să-mi transforme brațul frânt în aripă.”

În aceeași notă de optimism și visare la o lume nouă, poeta Ana Mâșlea reface puzzle-ul sentimentelor lumii, cu piese create într-o cromatică a nădejdii. În aceeași amintită antologie facem cunoștință cu viziunea autoarei care descrie posibilitatea formatării omului prin forța exemplului. Poeta este factorul uman determinat și determinant în procesul remodelării oamenilor, cu scopul de a-i apropia, câtuși de puțin de modelul protopărinților lumii. Așadar, nu doar o viziune, ci o propunere pentru un nou stil de viață. „O viziune”, din antologia *O sută de poeți – versuri ale tinerilor din cenacluri și cercuri literare*: „Sunt fata care urnește drumul din loc/ să poată trece pădurile/ pe lângă oameni/ Aprind lângă soare dorul/ să se ridice din ce în ce mai sus.// Pe toate le fac cu brațele amândouă./ Umerii mei poartă-n fiecare seară/ câte o lună nouă.// Sunt fata, care-ntr-o zi/ va schimba greutatea luminii/ în zile cu ploi./ Să știm că cerul trece prin noi/ în pământ./ Și să fim pentru întoarcerea apelor/ din adânc,/ vasul comunicant – continuu, sublim./ Încrezătoare în mine,/ sunt fata care mută sufletul oamenilor/ în flori,/ să-l poată culege oricine.”

Ioan Răducea, în numărul din iulie-august 2016 al revistei „Scriptor”, scriind succint despre lucrarea lui George Sanda, *Ioanid Romanescu: Cântarea Lebedei ce moare. Ana Mâșlea: Cântece de taină*, scoate în evidență și lirismul acesteia din urmă, în rânduri de scrisoare, citând un fragment de corespondență: „Mă tem de ziuă. Ea are legi aspre și dinți ascuțiți, ca de balaur. Adesea mă surprind înspăimântată de umbra grea ce o apleacă timpul peste puțina mea lumină omenească”. Iat-o pe Ana Mâșlea manifestându-se ca poetă chiar și în aceste note personale.

În chiar volumul ei de debut, în *Fructul apei*, întâlnim mult prea devreme confesiuni cu referire la inevitabila plecare în necunoscutele sfere ale veșniciei, interzise omului. Conștientă de întâlnirea ei cu liniștea Cerului, poeta își vizualizează propria deconstrucție, dar și noua configurație a spațiului efemer al lumii trecătoare în absența eului. Perspectiva se schimbă, unghiul de vedere și analiză a sinelui se modifică odată cu evidențierea dreptului la suferință și prezența celor nouă cercuri în versurile poetei. Toate acestea amintesc de călătoria lui Dante prin infern, de plasarea sufletelor în funcție de gravitatea păcatelor comise. Poeta noastră este unul dintre actorii lumii care mărturisește faptul că, deși nu trăiește direct experiența prezenței pe treptele infernului, primește cu mult înainte suferința ca mod de viață, pasul înroșit pe aleile lumii fiind dovada clară a zbaterii, a frământărilor, a sacrificiului absolut: „Va veni timpul când nu voi mai știi/ să mă apăr de liniște./ Și nu mă voi mai putea vindeca de dor./ Zidul cetății mele/ susținut de iedera sufletului/ se va clătina de prea grele stele.../ / Și-o să-mi lipsească strălucirea/ viselor de pe frunte/ și vântul din păr va fi privire./ Pe prag, așteptarea crescută munte/ nu va mai ști să fulgere-n uimire.// Dreptul la suferință mă strigă înainte./ Cele nouă rânduri de ceruri/ eu nu le-am străbătut./ Mi-e talpa piciorului drept prea fierbinte...”.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan
Fruntelată
(1946-2022)

Galera cotidianului

Eram, în anul de grație 1976, redactor-șef al revistelor „Viața studențească” și „Amfiteatru”.

Într-o redacție mică, dar frumoasă, pentru că eram toți cam de aceeași vârstă, aproape toți prieteni, revistele se aflau, la rândul lor, într-o lume mică și plină de boemă frumoasă, în lumea studențească, apropiată de sufletul meu, era o bucurie să mă duc la serviciu și eram un *boss* tutuit de toată lumea.

Deci, mi-era bine acolo, aș mai fi „dănăcit”, cum se zice la mine în Mehedinți.

Dar, într-o zi de vară, m-a chemat la el marele șef al tineretului utecist, Ion Traian Ștefănescu. Un om care, pe lângă o inteligență deosebită – era un eminent absolvent de Drept – avea abilitate politică, viziune, umor de bucureștean crescut în Tei, o oarecare aroganță justificată de venirea lui din lumea studențească în structurile noi, proletare, ale organizației. Deși era mare activist de partid și de stat, Ion Traian Ștefănescu îi disprețuia pe colegii lui proști și slugarnici, cu o poză aristocratică (deși, repet, venea dintr-o familie modestă din Tei), având o prietenie uneori mărturisită pentru ziariști și oameni de cultură. I se spunea „Calu”, era înalt, uscat, fuma Kent, îi plăceau fotbalul și tenisul, era prieten cu Mircea Angelescu și cu Ștefan Andrei. Și l-a apropiat pe Nicu Ceaușescu, atunci când acesta era încă student, l-a învățat multe lucruri bune, l-a influențat în bine, cred eu, spre deosebire de alții care-l țuțăreau frenetic. Prin asta, I.T.S. și-a atras antipatia „doamnei de la Cadre”, atotputernica Elena Ceaușescu, ranchiunoasa care nu suporta inteligența și știința de carte. Și a plătit Ion Traian Ștefănescu, i-a fost retezată cariera politică spre care pornise cu ambiția lui de băiat sărac și merituos, i s-a interzis să facă uz de două prenume: „Ce Ion Traian ? Ajunge Ion”, a decretat doamna neagră a politicii vremii. A fost trimis la Consiliul Culturii să se ocupe de scriitori și artiști și să se compromită, în condițiile în care arta începuse să deranjeze puterea. Pe urmă l-au făcut pachet și l-au expediat prim-secretar în Zalău, apoi l-au adus în Sudul problematic, la Dolj.

La revoluția din Decembrie, oamenii cu cap și cu inimă din Craiova, mai ales marele meu prieten Tudor Gheorghe, l-au ocrotit pe Ion Traian Ștefănescu, omul care știuse să facă bine pentru oraș și pentru județ.

Am simțit nevoia să fac un fel de portret al acestui om pe care eu îl consider deosebit. Condamnarea globală a unui regim, a unei lumi, mi se pare o tehnică bolșevică, străină adevărului și vieții noastre, care n-a fost făcută niciodată din două culori, alb și negru.

Așadar, m-a chemat ministrul pentru problemele tineretului, Ion Traian Ștefănescu. Era într-o seară pe la orele 17:00, după cum îmi aduc aminte, se termina programul, m-am dus în strada Onești, la sediul U.T.C., am intrat la el, mi s-a adus o cafea, nea Traian, cum îi spuneam noi, mi-a oferit un Kent, eu, căpos și susceptibil, am declarat că fumez numai BT, țigara bulgărească a intelectualului român. Pe urmă, mi-a făcut o teorie complicată despre evoluția mea ca om de presă și mi-a aruncat în brațe un cartof fierbinte: eram propus să merg, ca redactor-șef, la ziarul „Scânteia tineretului”. Al treilea cotidian al țării, după „Scânteia” și „România liberă”, cotidian cu un tiraj de peste un milion de exemplare. Eu, domnilor și doamnelor, aveam 29 de ani, o experiență de presă - la săptămânal - de aproape șapte ani. Așa cum am procedat și în alte împrejurări complicate din viața mea, am dat curs primului impuls și am refuzat. Eu iubeam „Viața studențească”, eu nu aveam nimic în comun cu cotidianul, eu nu, *niciodată, eu, nu*.

Cine citește aceste amintiri mă poate considera fariseu. Cum să refuzi conducerea celui de-al treilea cotidian al țării ? Priviți-mă și verificați-mă ! Mulți dintre martori trăiesc încă ! Eu am refuzat. Și, peste patru ani, am refuzat conducerea uneia dintre cele mai importante reviste literare românești, „Luceafărul” ! Atunci, însă, operau alte reguli.

I.T.S. m-a ascultat, și-a dat seama că am o încăpățânare de tânăr bezmetic, însă el știa că trebuie să rezolve o problemă cât mai bine. La „Scânteia tineretului” fuseseră niște anchete de partid, secretara de partid, în prezent o ziaristă de televiziune care demască virulent comunismul, îl reclama pe redactorul-șef, nu era bine ca un scandal public să afecteze imaginea cotidianului tineretului. Redacția era scindată, se cerea o soluție din afară.

I.T.S. m-a invitat la o plimbare, după ce și-a strâns toate lucrurile de pe birou. „Hai să mă conduci până acasă” - a zis el, „stau pe lângă Colțea”. Am pornit pe jos, pe Bulevardul Magheru, mi-a explicat de ce era important pentru el să mă duc eu la „Scânteia tineretului”, mi-a spus și că asta era „o sarcină de partid” și cât de grav era să refuz o sarcină de partid. În stilul lui, ușor terorist, m-a întrebat dacă nu vreau să ajung director de cămin cultural în satul meu natal. I-am răspuns obraznic: „Nu pot, tovarășe prim secretar, acolo e director de cămin tatăl meu, nu pot să-l dau afară !”

A fost un drum lung, am înțeles la capătul zilei că trebuia să plec de la „Viața”, fie unde stabilise Partidul, fie în cine știe ce altă muncă, de presă ori nu.

După două zile am acceptat să fiu numit la ziarul unde colaborasem în studenție (ca reporter pentru pagina realizată de Jean Andreiță, apoi corector, într-o lună de vară) !

M-au chemat peste câteva zile la „Scânteia tineretului”, să mă „instaleze”. Instalarea era o ceremonie rece, formală, un fel de vizită la grădina zoologică unde era prezentat noul urangutan proaspăt adus din junglă.

La „Scânteia tineretului” fuseseră bătălii sângeroase, turnătorii și anchete, important era să se pună „batista pe țambal” – Doamne, ce expresie de deliciu balcanic ! – ca nu cumva prestigiul celui de-al treilea ziar al țării să fie afectat. Se vehiculaseră din plin nume de oameni din interiorul redacției, din aparatul utecist, care puteau să preia „bastonul de mareșal”. Și, prin voința lui Ion Traian Ștefănescu, cel care se bătea pentru propunerea lui, venea la „Tineretului” un puști aproape, din zona presei studențești, unul pe care nimeni nu-l prea luase în calcul. La „instalare” au venit Ion Traian Ștefănescu, un tovarăș de la Secția de Presă pe care-l durea în pix de mine, fostul redactor-șef, olteanul Eugen Florescu, un om contestat de mulți din redacție, dar pe care eu l-am stimat și care nu mi-a purtat niciodată ranchiună pentru că i-am luat locul, nici când ajunsese mare de tot, consilier de presă al lui Ceaușescu.

În sala de ședințe a ziarului, adică, în secția „Documentare” s-au spus câteva vorbe despre subsemnatul, că vin de la revistele studențești, că se așteaptă multe de la mine, am zis și eu două cuvinte de mulțumire. Am privit în jur, cele mai multe fețe erau necunoscute, am simțit un aer ostil, dar m-am aruncat în această apă străină pentru că n-aveam altă șansă.

Nimeni nu s-a oferit să mă ajute; dimpotrivă, am simțit că nu vor ezita să mă dribleze dacă se va ivi ocazia, așa că am rămas cât mai mult în redacție, ca să descifrez „mașina” de presă și mi-am făcut din condiția de „om al păcii” armura de fiecare zi. Așa a început galera cotidianului.

(Va urma...)

BOLINTIN - Istorie în imagini

Fotografii din colecția Aurel Potlog

Din Basarabia (sat Temeleuți, azi Republica Moldova) refugiați la Bolintin – familia Potlog (Dumitru, Maria, Viorel, Aurel)

Incrementa atque decrementa

Titus Vîjeu

Nathalie şi alte doamne...

La jumătatea anilor ’60 o melodie lansată de Gilbert Bécaud, şansonetistul ce-şi câştigase renumele de *Monsieur cent mille volts* (*Domnul o sută de mii de volţi*) făcea deliciul unei Europe care dădea semne că se cam săturase de povara „războiului rece” şi care, după depăşirea „crizei rachetelor” din Cuba (1962) părea a-şi fi repoziţionat orgoliile războinice. În perioada aceea generalul De Gaulle, preşedintele legendar al Republicii Franceze vorbea de o Europă unită „de la Atlantic la Urali”, fapt ce presupunea stingerea antagonismelor ideologice care marcau încă bătrânul continent. Poate prea idealist, el visa „*une Europe des nations*”, o Europă a naţiunilor în care să prevaleze armonia şi cooperarea.

În acest context încurajator melodia cântată de Bécaud avea să

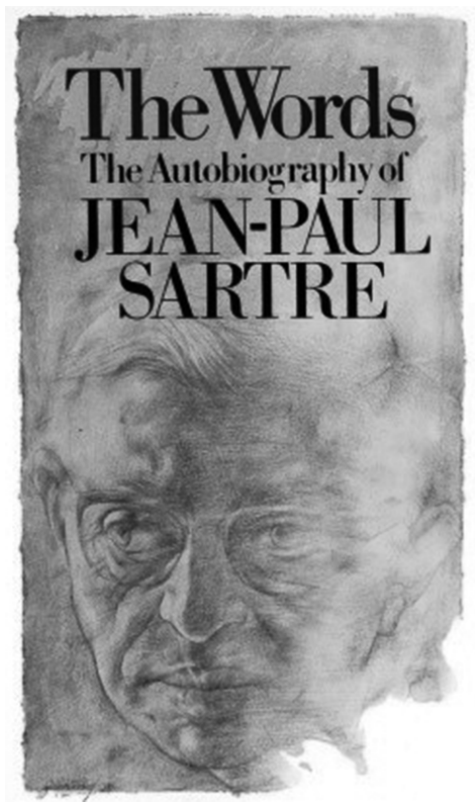
Antanas Sutkas - Jean Paul Sartre

fie percepută ca un veritabil imn al iubirii şi înţelegerii între popoare. Textul lui Pierre Delanoë relata destul de sprinţar despre vizita unui turist francez (interpretul) la Moscova, unde fusese ghidat de o frumoasă rusoaică: „*La place rouge était vide / devant moi, marchait Nathalie...*” blonda pentru care „*les meilleurs sentiments*” ale oaspetelui deveneau din ce în ce mai active, chiar dacă „*elle parlait en phrases sobres / de la revolution d’Octobre...*” Mintea „*cocoşului galic*” e deja dominată de perspectiva unei întâlniri mai puţin oficiale la Cafeneaua Puşkin (care la acea dată se pare că nu exista, ea fiind fondată ulterior, ca urmare a succesului uriaş al melodiei).

Introducerea de către textier a numelui unanim respectat al autorului lui **Evgheni Oneghin** fusese dictată de raţiunile rimei („*Je pensait qu’àprés la tombeau de Lenine / nous irons au café Pouchkine*”) accentul în franceză al celebrei onomastici ruse căzând pe ultima silabă... Relaţia se consolidează după o seară petrecută împreună cu studenţii moscoviţi, prieteni ai lui Nathalie, într-o cameră de cămin în care s-a băut şampanie până la amestecul reperelor geografice (*Moscou, les plaines d’Ucraine / et Champs-Élysées / on a tout mélangeait...*). Din păcate franţuzul se întoarce acasă şi Nathalie rămâne o blondă amintire...

Între timp confruntările de idei între Apus şi Răsărit sunt relansate, ocupaţia Cehoslovaciei în august 1968 reprezentând doar un simplu „*casus belli*”, astfel că abia în 1983 tema va fi relansată în *La fille de Nathalie* de către acelaşi Pierre Delanoë care vorbeşte despre o scrisoare a fiicei celei care îl fermecase cândva pe oaspetele francez.

Între timp lumea devenise mai circumspectă cu ghizii şi ghidele Inturist, bănuiţi a avea legături cu serviciile secrete sovietice. Activitatea KGB era în atenţia presei şi a publicului din Occident datorită dezvăluirilor unor defectori ai Moscovei sau graţie probelor obţinute la faţa locului de contraspionii „lumii libere”. Carnavalul politic european era din ce în ce mai viu şi mai colorat pe măsură ce explodau cazuri surprinzătoare, precum cel al lui Kim Philby şi al colegilor săi savanţi de la Cambridge, recrutaţi de sovietici în anii ’30 şi care au asigurat cu informaţii timp de decenii cutiile poştale vivante ale ambasadelor URSS din străinătate. Acei „*Magnificent Five*” lucraseră în tinereţe pentru NKVD şi la maturitate pentru KGB,

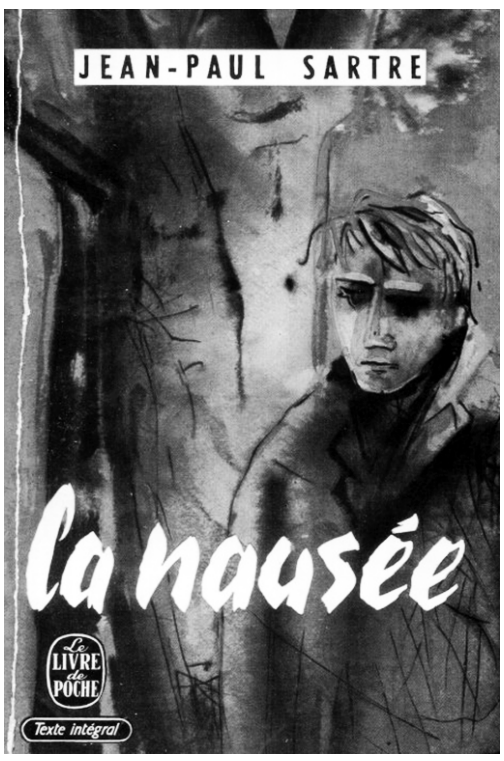

adică pentru „aceeaşi Marie cu altă pălărie”.

În Franţa (unde spunerea cuprinsă între ghilimele sună şi mai bine: „*la même Jeanette autrement coiffée*”) un mare semn de întrebare avea să-l ridice doamna Marie Romain Rolland (născută în 1895 la Sankt Petersburg sub numele Maria Pavlova Cuvillier şi decedată 90 de ani mai târziu în inima Franţei la Clamecy, fără a dobândi onoarea ce-o avusese Kim Philby, înmormântat de stăpâni în zidul Kremlinului. Pe proprietatea de la Clamecy se născuse marele scriitor francez laureat în 1915 al Premiului Nobel pentru literatură. Cea care l-a însoţit în ultimii săi ani de viaţă fusese căsătorită în Rusia cu prinţul Serghei Kadaşev şi avusese relaţii de prietenie cu Andrei Belîi şi Marina Ţvetaeva. Spre deosebire de aceştia ea s-a dovedit tot mai atrasă de ideile revoluţiei bolşevice până acolo încât în anii ’20 a ajuns să lucreze pentru Comintern, centrul de control al mişcării comuniste internaţionale. Probabil că în acea perioadă vestita şi temuta CEKA, fondată de Felix Edmundovici Djerzinski pe principiile teroriste ale Ohranei ţariste, percepută drept „mama NKVD” şi „bunica KGB”, îi trasează acestei descendente a unei mixte familii ruso-franceze viitorul în Occident unde, odată stabilită, va intra în cercul de prieteni ai influentului scriitor al epocii Romain Rolland. La un an după ce devine soţia acestuia, Marie îl însoţeşte în călătoria în URSS unde fusese invitat cu fast de organismele cultural-internaţionaliste sovietice, ghidându-l spre întâlnirea cu Stalin, autoritarul „părinte al poporului”. Naiv şi chiar inocent în materie de politică Rolland îi cere marelui tartor să-l elibereze din temniţă pe Victor Serge, prietenul lui Istrati, acuzat de „troţkism”. Tot ce a putut obţine a fost exilarea deţinutului politic, mai întâi în Franţa, apoi în Mexicul în care avea să fie asasinat însuşi Lev Troţki

Se pare că până la moartea sa, în 1944, autorul lui **Jean-Christophe** a fost controlat minuţios de inteligenta şi instruita lui companioană, prietenă bună a lui Maxim Gorki şi a altor „ingineri de suflete”, menţinându-i lui Rolland faima de scriitor umanist şi de inamic al fascismului. Este adevărat că metodele brutale ale bolşevismului practicate în impunerea idealurilor sale totalitare îi repugnau scriitorului francez, dovada constituind-o polemica pe care a avut-o în epocă cu Henri Barbusse pe tema revoluţiei ruse şi a perioadei ce i-a urmat acesteia. Şi chiar dacă reacţiile publice ale lui Romain Rolland ar fi putut fi influenţate în mai mică sau mai mare măsură de Moscova prin companioana sa grijulie, e greu de presupus că opera scriitorului ar fi avut de suferit din pricina acestei ingerinţe extraliterare. Prolificul autor fusese preocupat în modul cel mai sincer de o „*Internaţională a Spiritului*” cam în acelaşi timp în care bolşevicii aveau puternica Internaţională a IV-a (comunistă) în care acţiona şi acea doamnă (tovarăşă, de fapt) ce avea să-i devină soţie. Cam de atunci sovieticii încercau să-l apropie pe Rolland de idealurile lor planetare. Din fericire, „investiţia” nu şi-a justificat efortul, scriitorul francez rămânând acelaşi umanist erudit şi echilibrat...

... Un alt autor din Hexagon care s-a aflat în atenţia serviciilor secrete sovietice a fost Jean-Paul Sartre, scriitor şi filosof ce domina cu personalitatea sa jumătatea secolului XX. „*Ştii, eu... în afară de Jean-Sol Partre nu citesc mare lucru*” declară Chick, personajul lui Boris Vian din **L’écume des jours**, făcând „*un jeu de mots onomastique*” într-o ludică manieră, menită să saboteze

solemnitatea gândirii din **L’Être et le Néant** şi **Situations**...

Se pare că fusese ales, la începutul anilor ’50 să testeze atitudinea intelectualilor apuseni faţă de marea Uniune Sovietică, aureolată – pe bună dreptate – de sacrificiile uriaşe făcute în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, pe care sovieticii nu-l considerau „marea conflagraţie” ci Marele Război de Apărare a Patriei, „privatizând” oarecum meritele rezistenţei lumii libere faţă de agresiunea Axei, în folos propriu.

Impunându-se atenţiei publice încă din 1938, când publică romanul **La nausée** (*Greaţa*), Sartre este imediat după război autorul ciclului **Les chemins de la Liberté** (*Căile Libertăţii*), un monument epic ce-l transformă pe gânditorul existenţialist (urmaş al lui Sören Kierkegaard şi Martin Heidegger şi tovarăş al lui Albert Camus) într-un autor militant pe placul puterii de la Kremlin. Revista editată după 1945, *Les Temps modernes* devine tribuna sa ideologică: „*La situation historique nous incite à nous joindre au prolétariat pour construire une société sans classes*” („Situaţia istorică ne îndeamnă să ne alăturăm proletariatului pentru a construi o societate fără clase.„) sau „*Nous devons dans nos écrits militer en faveur de la liberté de la personne et de la révolution socialiste*.” („În scrierile noastre trebuie să militäm în favoarea libertăţii individuale şi a revoluţiei socialiste”).

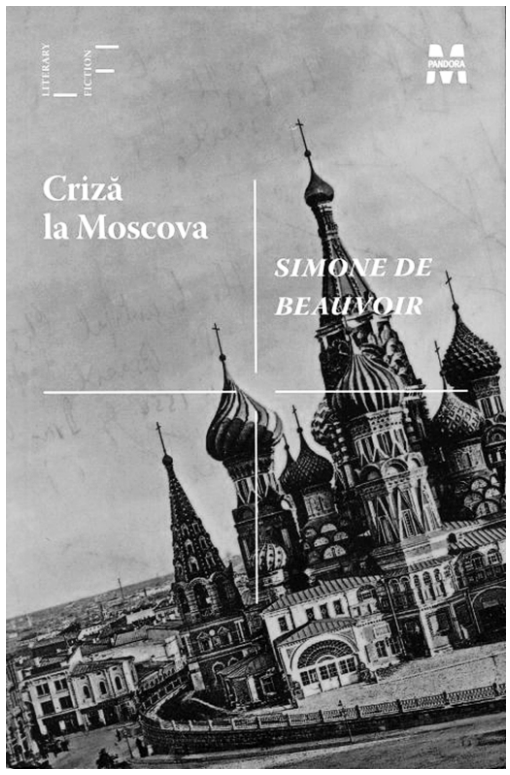
Am putea spune că, aderând în 1952 la Mişcarea Partizanilor Păcii (ca şi Mihail Sadoveanu al nostru) Sartre devine un militant „instituţionalizat”, luând parte la Congresul mondial pentru pace de la Viena, pilotat de Moscova. Pentru propaganda Kremlinului el încetează a mai fi „hienă dactilografă” cum îl numise cândva cu dispreţ Alexandr Fadeev pentru a se înregimenta în turma „tovarăşilor de drum”. Chiar dacă după înfrângerea revoluţiei ungare din 1956 se va îndepărta de Partidul Comunist Francez va continua să accepte mesajele de simpatie ale Moscovei şi să investigheze şi alte domenii de afirmare a totalitarismelor precum revoluţia cubaneză a lui Fidel Castro şi Che Guevara ori „revoluţia culturală” a lui Mao-Tse-Dun. Cel puţin în perioada 1952-1956 fusese un admirator cât se poate de sincer al Uniunii Sovietice şi articolele tipărite (şase la număr) în *Libération* după vizita din 1954 au reprezentat un patetic „*Laudatio*” adus guvernului şi regimului politic sovietic. În călătoriile sale prin republicile unionale (unele din partea europeană a „împărăţiei roşii”, altele din Asia Centrală) Jean-Paul Sartre pare a se fi simţit cât se poate de confortabil în potemkiniadele ce-i erau rezervate. O bogată informaţie ne este oferită de cartea doamnei Cécile Vaissié, **Sartre et l’URSS**, apărută în 2023 la Presses Universitaires de Rennes. Autoarea este o atentă cercetătoare în domeniul sovietologiei, fapt dovedit şi de o altă incitantă lucrare **Le clan Mikhalkov – culture et pouvoirs en Russie** *(1917-2017)*, dedicată prezenţei în arta sovietică şi postsovietică a unei familii celebre. Trebuie amintit că Serghei Mihalkov (1913-2009) a fost autorul textului Imnului URSS (1944), dar şi al Imnului Federaţiei Ruse, un poet mediocru preţuit însă de I. V. Stalin şi decorat de Vladimir Putin în 2003. Un favorit al regimului, dar şi părintele celor două genii cinematografice: Nikita Mihalkov şi Andrei Mihalkov-Koncialovski...

Revenind după acest „détour” la călătoriile în URSS ale lui Jean-Paul Sartre, trebuie spus că ele s-au petrecut în compania lui Simone de Beauvoir, partenera de viaţă şi de idei a celui ce era socotit *le chef de file* (liderul) generaţiei născute în zorii secolului XX (Sartre în 1905, Simone în 1908). Considerat „*le théoricien de la liberté et le champion de l’amour libre*”, filosoful-scriitor şi-a aflat în filosoafa-scriitoare o camaradă de cursă lungă. Supranumită încă din timpul studenţiei (de către René Maheu, viitorul director general al UNESCO) *le Castor* Simone de

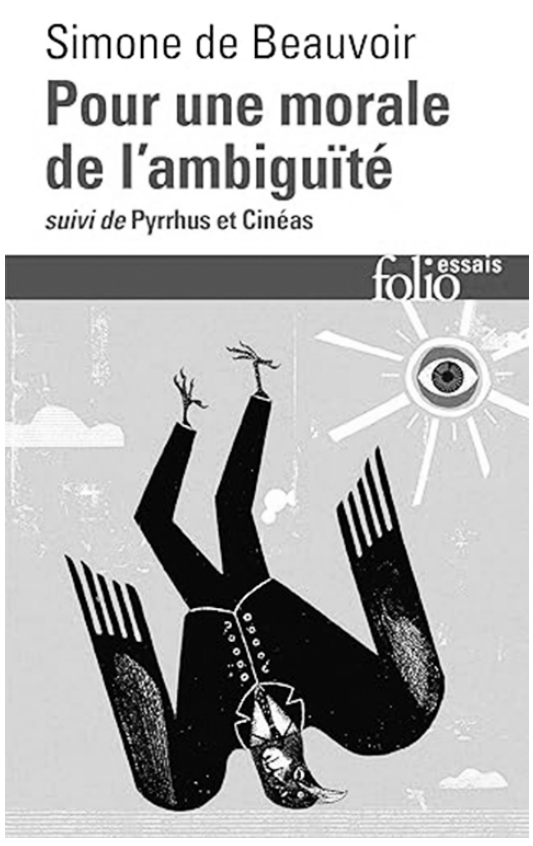
(continuare în pag. 5

(urmare din pagina 4)

Beauvoir avea tenacitatea și ingeniozitatea acestui animal acvatic, dar și atașamentul amical al miticului Castor, lui Sartre revenindu-i, desigur, rolul lui Polux. Uniunea liberă în care a funcționat cuplul de cărturari e binecunoscută. Jean-Paul Sartre care a întreținut până la moarte (1980) o relație cu frumoasa și talentata poetă Michelle Vian (1920-2017), prima soție a scriitorului ce avea să se răzbune numindu-l Jean-Sol Partre s-a bucurat de o specială atenție din partea însoțitoarei și traducătoarei din timpul călătoriilor în URSS. Aceasta se numea Lenina Zonina și lucra la secția internațională a Uniunii Scriitorilor Sovietici. Născută în 1922, fusese botezată cu numele conducătorului revoluției ruse din 1917. Era o modă ca părinții să-și manifeste atașamentul față de capii noii orânduiri sociale, preluându-le numele spre a le oferi copiilor. Odată cu lansarea primului plan cincinal (*piatiletnîi plan*) de către Stalin aveau să apară în registrele de stare civilă fetițele numite Piatiletka. O astfel de copilă vom întâlni în filmul lui Nikita Mihalkov, **Citadela** (continuare la **Soare înșelător**). În timp tânăra și inteligenta tovarășă Lenina avea să se emancipeze parțial de tutorele onomastic devenind pur și simplu Lena. Desemnată de partid să însoțească ilustrul cuplu de oaspeți francezi ea a știut să se facă plăcută și utilă până la dezvoltarea afecțiunii sentimentale a nu prea-arătosului filosof, atât de prețuit în schimb pentru strălucita sa minte. Într-un fel, Lena a ajuns să facă parte din ansamblul operei sartriene dacă avem în vedere faptul că una din cărți **Les Mots** (*Cuvintele*) este dedicată „*à Madame Z*”, recte doamnei Zonina. Apărută inițial în numerele din noiembrie-decembrie 1963 ale revistei *Les Temps modernes* și tipărită integral anul următor (1964) la Gallimard, **Les Mots** este probabil cea mai omenească și mai sinceră scriere a lui Jean-Paul. Gândurile scriitorului se îndreaptă aici spre copilul de doar unsprezece ani care, rămas orfan de tată, trăiește în Alsacia ocupată de nemți spaimele „marelui război”, aflând ceva mai târziu și ciudatele vești despre revoluția rusă. Este drama preadolescentină pe care o vom regăsi în **Les Météors** al lui Michel Tournier, martor al altor zori războinici, cei ai conflagrației următoare. Pentru copilul care încă mai era Jean-Paul Charles Aymard Sartre, crescut de mama sa alsaciană (Anne Marie Schweizer) la Meudon și, după refacerea matrimoniului, la La Rochelle – războiul a lăsat urme vizibile, dobândind o certă conștiință pe care și-o va manifesta încă în a anii de formare la École Normale Supérieure unde a întâlnit-o în 1929 pe Simone de Beauvoir.

Cartea dedicată „doamnei Z” a apărut – cum spuneam – în 1964, anul în care avea să fie desemnat laureat al Premiului Nobel pentru literatură. Într-un gest fără precedent (cel făcut de Boris Pasternak în 1958 fusese impus de autoritățile moscovite) Jean-Paul Sartre refuză marea distincție pe motivul că un scriitor nu trebuie să se lase „instituționalizat”. În schimb se pare că nu avea nimic împotriva influențelor – mai mult sau mai puțin vinovate – care să-i mențină combativitatea anticapitalistă și, desigur, antiamericană. De aceea „rapoartele Doamnei Z.” sunt citite cu interes în birourile de la Kremlin. O fotografie din august 1963 îi înfățișează pe cei doi francezi alături de Nikita Hrușciov, șeful de partid și de stat sovietic arătând cu mâna întinsă și degetele răsfirate spre un punct nevăzut dar spre care Simone și Jean-Paul privesc cu mult interes. Probabil că nu vom afla niciodată ce se află în câmpul lor vizual. La Sartre e vizibil efortul făcut din pricina exotropiei senzoriale ce condusese din copilărie la blocarea funcției ochiului drept. În schimb Nikita Sergheevici este în elementul lui în compania oaspeților francezi prin care speră să atenueze concurența americană, fiind dispus la realizarea unor costisitoare proiecte culturale sovieto-franceze.

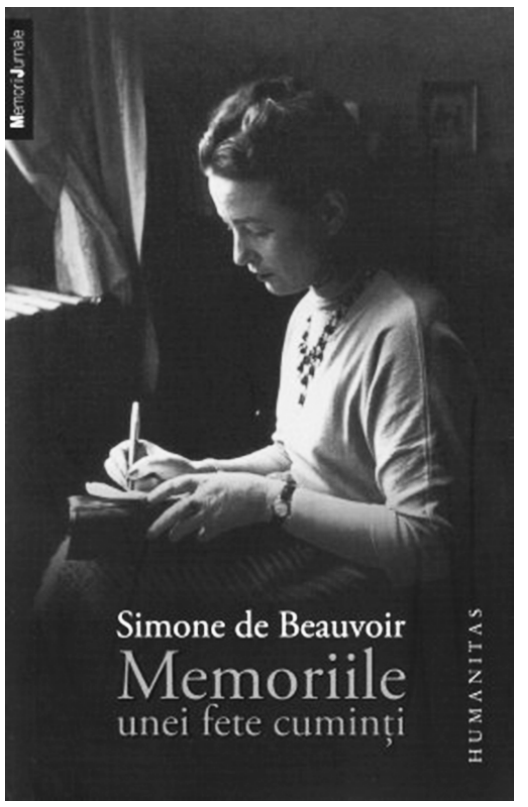
În frumoasa sa carte **La nostalgie n'est plus ce qu'elle était** Simone Signoret povestește între altele vizita făcută la Moscova la finele lui 1956 împreună cu Yves Montand. Aflați la o reprezentație la Teatrul Bolșoi cu **Lacul lebedelor** în care apărea marea balerină Maia Plisețkaia, sunt somați de un aghiotant al lui Hrușciov să se prezinte la Kremlin pentru a sărbători cu șefii PCUS apropiata venire a Noului An și pentru a discuta chestiunea unei coproducții cinematografice. Sala în care benchetuiau conducătorii sovietici neoferind bune condiții de comunicare, cei doi oaspeți au fost conduși într-un spațiu ceva mai liniștit în care erau așteptați de adjunctul ministrului culturii din acea vreme, un activist de partid care le solicită o propunere de colaborare. Luat din scurt Yves Montand rostește la repezeală: „**Madame Bovary**”. La care ajutorul de ministru declară, mulțumit de propunere, că presimte succesul viitorului film întrucât în URSS milioane de oameni l-au citit și-l prețuiesc... pe Balzac. Ceea ce putea părea o glumă i-a făcut pe cei doi oaspeți să evalueze ulterior „proiectul” omițând să-l transfere în practică. Nu de alta, dar în Franța ignoranța a fost mereu pedepsită...

Programele rezervate lui Sartre erau din ce în ce mai intense și despre unele din acestea relatează cât se poate de obiectiv Simone de Beauvoir, memorialistă de marcă, fapt dovedit de **Les mémoires d'une fille bien rangée** (*Memoriile unei fete cuminți*), **La Force des choses** (*Puterea lucrurilor*), **Tout compte fait** (*Socoteala finală*). Călătoria din 1954 (Moscova, Kazahstan, Leningrad) la care Simone nu a luat parte a fost refăcută potrivit relatărilor soțului. Așadar, „*le voyage avait été epuisant: du matin à l'aube, des rencontres, des colloques, des visites, des déplacements, des banquets*” – va relata ea după un deceniu în **La Force des choses**. Și pentru a-l ocroti, decide ca anul următor să-l însoțească (octombrie 1955) „descoperind” metroul capitalei, șantierele de locuit inițiate de Hrușciov în care noile case îi vor purta numele (hrușciovka), dar și frumusețea vechiului oraș Zagorsc...

Mai trece un an și istoria se modifică. Înăbușirea în sânge a revoltei de la Budapesta îl face pe Sartre să ia atitudine față de cruzimea exercitată de sovietici în numele socialismului.

Chiar dacă se va retrage din Asociația de prietenie Franța – URSS, Sartre rămâne activ în Mișcarea pentru pace și va reveni – după calmarea rupturii din ’56 – în „marea țară a sovietelor” – astfel încât, între 1963 și 1966 va efectua împreună cu Castorul său nedespărțit câteva călătorii în URSS, solicitând favoarea de a vizita Țările Baltice, aflate într-un conflict latent cu autoritatea centrală. În timp ce Lena (Lenina) își redacta prompt rapoartele, Simone aștepta o anumită detașare în timp pentru a-și consemna impresiile: „*Les Russes ont déporté beaucoup d'Estoniens au landemain de la guerre, tout simplement parcequ'ils étaient Estoniens, donc suspectes d'inimitié à l'égard de Russie.*”

Dacă ar fi avut în traseu și Moldova Sovietică ar fi putut consemna același lucru în materie de deportări. Plimbările prin Tallin și Tartu (oraș închis mult timp străinilor) îi ajută să înțeleagă vocația europeană a balticilor, fapt confirmat anul următor de o călătorie în Lituania, surprinsă în imaginile fotografice ale lui Antanas Sutkus, pe care văzându-le nu se poate să nu-ți amintești de teza de masterat la École Normale Supérieure a lui Sartre intitulată *L'image dans la vie psychologique: rôle et nature* (1928) în care se află cuprinsă „natura umană” înnăscută și care va defini omul prin opțiunile și acțiunile sale. Întâlnirea cu poetul Eduardas Miezeilaitis, pe care-l cunoscuse cu mulți ani înainte la un Congres pentru pace și care devenise foarte cunoscut prin amplul său poem **Omul** capătă în acest context conotații simbolice. „*Influența sa asupra intelectualității progresiste occidentale este actualmente copleșitoare*” – va scrie „Madame Z.” într-una din notele remise „organelor”. Cred că, din fericire, se putea vorbi deja și despre o influență sartriană asupra scriitorilor sovietici, ieșiți în sfârșit din orbita proletcultismului și a realismului socialist. Este generația lui Iosif Brodski (n. 1940) și chiar a lui Andrei Makine (n. 1957) căutând cu fervoare ideile libertare ale Occidentului și care-și va fi găsit în paginile lui Sartre suportul filosofic al ideii de libertate. Ocuparea militară a Cehoslovaciei în august 1968 de către Armata Roșie și trupe ale Tratatului de la Varșovia îl va antagoniza pe

Jean-Paul Sartre în raport cu abuzurile „doctrinei Brejnev”.

Revenind însă la vizita din Lituania, imortalizată de camera fotografică a lui Sutkus, ea rămâne mărturia unei triste prezențe în „paradisul roșu” a celui care scrisese cândva: „*je suis orgueilleux d'être une conscience qui assume sa condition de conscience humaine*”(sunt mândru că sunt o conștiință ce-și asumă condiția de conștiință umană). Mai ales o anume fotografie din albumul lui Antanas Sutkus ne ajută să înțelegem aceste vorbe rostite cândva, la începutul războiului (1939). Este aceea în care-l vedem pe Sartre înaintând prin nisipul alb al plajei de la Nida, stațiune marină aflată nu departe de Königsberg, devenit după cel de-Al Doilea Război Mondial Kaliningrad.

Îmbrăcat în negru, contrastând deci cu nisipul pe care calcă, aplecat la 30 de grade și purtând pe umăr o geantă de voiaj destul de grea, mai mult ca sigur plină de cărți, el are în față propria umbră. Foarte ciudat, mai are în spate și-o alta, profilându-se ca o umbră a celei dinaintea purtătorului. Poți crede că e posesorul

Jean Paul Sartre

unic al celor două umbre. Singur, în imensitatea plajei pare a se îndrepta spre locul de întâlnire cu spiritul altui uriaș filosof, îngropat în sub pământul catedralei din fosta capitală a Prusiei Orientale, niciodată părăsită de marele gânditor Immanuel Kant. E doar o ipoteză, seducătoare desigur... Și mă întreb dacă totuși a doua umbră nu este cea a vigilentei tovarășe Lenina ori a unui colaborator al acesteia.

Îmi place să refac din când în când în minte acest tablou marin în care se află un om care avusese curajul să-și afirme cu mândrie orgoliul de a fi fost o ființă absolută: „*je suis orgueilleux d'être un absolu*”. În cazul lui Sartre, Ființe se scrie cu majusculă. Ca și Neantul aflat în urma sa...

Revăd deci fotografia aceea, imaginându-mi cum de undeva de departe se aude un tonomat ce cântă la nesfârșit melodia lui Bécaud despre frumoasa blondă Nathalie...

Poetă și prozatoare, **LOREDANA ȘTIRBU** s-a născut la 12.12.1970, la Fălticeni, în prezent fiind stabilită în municipiul Baia Mare. Este licențiată în Drept a Universității Ecologice din București, este membră a UZPR, filiala „Anton Davidescu" din Satu Mare, secretar de redacție al revistei „Cronograf" și președinte al Cenaclului literar cu același nume, „Cronograf". A publicat volumele: *Călătorie în regatul cuvintelor cameleon* (proză scurtă, 2007); *Secretul domnișoarei* (proză scurtă, 2014, carte premiată la Anul Editorial 2015, Satu Mare); *Colivia cu fluturi* (eseuri, 2022); *Bijutierul din Jaipur* (proză fantastică, 2024); *De-o mie de ani – dor* (poezii, 2025). Inclusă în volume colective: *Mărturisire de credință literară* (2006); *Cuvinte din Nord* (vol. I și II, 2003, 2004); *Un zâmbet în plină iarnă* (2021); *Septentrion* (vol. I, II, III, 2020, 2021, 2022). Pe Loredana Știrbu, am întâlnit-o prima dată la Baia Mare, unde fusesem invitată, alături de alți scriitori, la un eveniment cultural; am reîntâlnit-o apoi la alte festivaluri, rostindu-și versurile cu o emoție nonșalantă, sinceră, cuceritoare. În plină modă a feminismului, poezia Loredanei Știrbu surprinde printr-o feminitate asumată, directă și curajoasă, o feminitate amprentată de un erotism exprimat uneori frust, alteori sublimat în notații reflexive asupra unui prezent încărcat de provocări, dar inspirator. Loredana Știrbu este vulnerabilă din iubire și, tot din iubire, puternică, privind cu o undă de nostalgie rafinată spre un trecut ce ar fi putut fi cândva viitor. (**Victoria Milescu**)

Loredana Știrbu

Feminitate

Se născuse într-o noapte în care luna s-a spart în mare,
iar păsările și-au uitat zborul de pe umerii ei goi.
Era făcută din versuri nescrise,
din vântul care șoptește numele dorului
și din mirosul amintirilor care n-au existat niciodată.
Bărbații o iubeau ca pe un blestem
și o pierdeau ca pe un miracol,
căci mâinile ei nu atingeau trupuri,
ci doar ecoul lor risipit în tăceri.
Ochii ei erau plini de anotimpuri
pe care nimeni nu le trăise încă,
iar gura, un drum spre lumi
pe care doar îndrăgostiții le cunosc.
Ea scria poezii pe cețurile dimineții
și le lăsa să cadă peste oraș,
ca să le respire inimile celor
care uitaseră cum se visează.
Când iubea, o făcea ca un incendiu,
iar cenușa lăsată în urmă
avea gust de miere și de veșnicie.
Ea se născuse...

Casa cu magnolii

În casa cu magnolii, timpul se sprijină de ziduri,
ca un înger obosit de atâta așteptare.
Tu vii, sau poate doar umbra ta îmi desenează pe podea
conturul unui sărut.
Te-așez pe prag, lângă ceașca mea de dor,
și vântul îți leagănă părul
ca pe o frunză uitată într-o vară dogoritoare.
Noaptea ne scrie pe piele cu litere de lumină, versuri necunoscute,
iar luna își pleacă fruntea peste noi
ca o inimă albă, gata să bată.
Magnoliile șoptesc numele tău.
Sau poate doar eu, îmi imaginez
Că ferestrele sunt ochi spre lumină
Și totul absolut totul respira odată cu iubirea noastră.

Cu tine

Tu mă atingi cu buzele, iubite
Pe ceafa și pe umărul meu gol,
Și fluturii se luptă ca să zboare,
Dar în săruturile tale, striviți mor.
Pe glezna mea, sărutul tău se-așterne
Ca umbra unei frunze pe pământ,
Și pielea mea se-nfioară toată
Cum înfioară muzica un cânt.
Mă-nveți să uit că sunt o simplă formă,
Mă torni în versul care nu s-a scris,
Și trupul meu devine rugăciune,
Și tu te rogi, cuprins de misticism.
Cu tine, nu mai știu care ne e sfârșitul,
Nici unde începe dorul ca să doară,
E doar un cer de foc în primăvară
Sau poate că doar arde asfințitul.

Bărbatul meu

Bărbatul meu deține o parte din mine,
așa cum marea păstrează taina furtunii
și păsările duc pe aripi dorul apelor.
El nu știe că, atunci când mă privește,
toate femeile din mine își țin răsuflarea.
E magic cum îmi răstoarnă lumea,
cum îmi destramă liniștea
și îmi așează visele pe umeri
ca pe niște aripi de colibri.
Doar un surâs al lui și înfloresc
ca un copac atins de ploaie.
Bărbatul meu are ochii verzi,
verzi ca râurile care nu-și găsesc odihna,
verzi ca smaraldele ascunse sub ape,
verzi ca un blestem aruncat de zeițe uitate.
Uneori, în ei se aprind furtuni
și vânturile îmi sfâșie gândurile,
alteori, devin limpezi ca diminețile
în care iubirea e un lucru simplu
și lumea întreagă încape într-o îmbrățișare.

Prieteni cu pleoapele grele

Mi-am sprijinit umărul de tine
ca de o stea rătăcită prin ploaie,
dar palma ta s-a retras încet,
ca un gând care se teme de propria-i lumină.
Ne-am promis că vom fi infinitul,
că tăcerile noastre vor crește ca niște copaci
ale căror frunze nu cad niciodată,
dar iată-ne acum –
tu un nume ce se stinge pe buze.
Prietenia e o pasăre cu aripile asimetrice,
zboară doar când amândoi visăm la același cer.
Când unul adoarme, celălalt cade,
și-n cădere se face nisip.
Și totuși, dacă îți ridici pleoapele grele,
mă vei vedea acolo, între două anotimpuri,
încercând să învăț tăcerea
în limba în care nu se mai spune „îmi pasă".

Călătorul și Iluzia

Într-o dimineață fără nume
când ploaia spăla străzile ca o femeie obosită,
am plecat în căutarea fericirii.
M-am gândit că poate stă pitită
în parfumul unei cafele băute la marginea pieței
sau în ochii verzi ai unei necunoscute
care citește, neatentă, în fața unui muzeu închis.
În drum, am întâlnit un orb
ce mi-a spus că fericirea are miros de iasomie
și sunet de pași pierduți pe o alee pustie.
O femeie în rochie roșie mi-a șoptit că stă ascunsă
în cuvintele nerostite dintre doi amanți
și că, uneori, o poți auzi râzând
în mijlocul unui vis uitat la trezire.
Am alergat după ea prin orașe străine,
prin piețe aglomerate, hoteluri cu pereți crăpați,
dar când credeam că o ating,
se transforma în vânt, în praf, în tăcere.
Într-o seară, la capătul lumii
un bătrân m-a întrebat ce caut.
i-am spus despre fericire
și el a râs, încet, cu înțelepciunea celor
care nu mai caută nimic.
„Ești nebun", mi-a spus.
„Fericirea nu se caută. Se trăiește."
Și atunci, în acel moment,
printre sunetele moi ale unei chitare vechi,
am înțeles că tot ce am trăit
fusese, fără să știu,
fericirea însăși.

Regalitate

Tu nu știi poate, dar femeile au sânge albastru
și asta este o taină, despre care nu se discută
la ceai sau la o cafea
dar dacă te-ai gândi o clipă
ai realiza, că ele mereu au avut un alt fel
de a exista
au construit imperii, regate și apoi
le-au dat fiilor sau fiicelor
sângele lor e albastru pentru că pot vrăji cu o privire
acesta este motivul pentru care
…s-a umplut pământul de ruguri,
atâta sânge albastru a ars,
vezi bine
e plin pământul de *flori de nu mă uita*
sau *albăstrele*
Și chiar în clipa asta…
în care noi vorbim despre ele
ard, ard ruguri prin Afganistan și
alte locuri în care femei cu sânge albastru
au trupurile zdrobite cu pietre
Tu poate nu știi…
dar oamenii cu ochi albaștri
au sângele oceanelor.

Singurătate

Mă plimb printre umbrele mele,
cuvintele nu mai au formă,
numai tăcerea se adâncește
într-un colț al inimii, acolo unde nimeni nu ajunge.

Nu caut răspunsuri,
ci doar un loc unde timpul se frânge
și se sparge în ecouri ale trecutului
Ea este oglinda care mă reflectă
în toate unghiurile în care mă pierd
și mă regăsesc din nou,
un loc fără cuvinte, un loc ca o rană
din care sângele de culoarea curcubeului s-a scurs
s-a închegat și a luat forma trupului meu.

E locul în care,
timpul curge liniar și
toată această mare, imensă tăcere
mă desparte de mine și de spațiul ce mă ține prizonieră.

Poemul iubirii

Te-am întâlnit într-un colț de cer,
Unde vântul îți șoptea numele
Și marea dansa în ritm cu inima mea
Am înțeles atunci că tu ești cântecul meu,
pe care nu l-am știut niciodată,
dar l-am purtat în fiecare respirație.

Surâsul tău, iubitule, e primăvara
In care regăsesc toate culorile iubirii.
Fiecare pas pe care îl faci în lume,
Lasă în urma sa o dâră de lumină
Pe care o urmez, fără nicio întrebare,
Pentru că drumul meu este al tău,
și al meu e ascuns undeva în ființa ta.

Iubirea mea crește din pământul dorinței noastre tăcute.
Chiar și când timpul se frânge și lumea se schimbă,
Povestea noastră e o melodie,
Un dans veșnic al sufletelor în misterul veșniciei.

O ploaie ca oricare alta

Mi-era dor de ploaie,
de mirosul ei ce mi se impregnează
în păr și în urma pașilor mei.
Mi-era dor de atingerea mâinilor tale
fierbinte și dureroasă,
de imaginea ta din fiecare dimineață,
cu părul zburlit și buzele roșii de sărutări.
Afară, orașul se topește în aburii grei ai zorilor,
iar ploaia lovește acoperișurile
ca un gând nerostit.
Te-aș fi regăsit în orice strop,
în felul în care perdelele dansau sub adierea umedă,
în liniștea aceea care, deși nu te rostea,
mă umplea de tine.
Ai fost acolo,
în lumina palidă a ferestrei,
cu pielea încă arsă de noaptea trecută,
cu ochii adânci ca niște promisiuni neterminate.
Și poate că ploaia nu este altceva
decât o întoarcere a ta,
într-un fel în care universul
își mai permite să ne aducă înapoi
ceea ce am pierdut.
Mi-e dor !

„Criticul Aureliu Goci spune despre autor că este «poet cu amplitudine, care și-a însușit sugestii post și postmoderniste, ca și din vechiul textualism al anilor 80, fără să refuze și alte elemente de filosofie postapocaliptică, toate înglobate într-un discurs frenetic și o viziune a lumii tragic personalizată». Autor a 19 volume de poezie, membru al Uniunii Scriitorilor din România, d. Virgil Dumitrescu scrie o poezie care disimulează meditația gravă și oferă un imaginar de o mare bogăție. Versurile sale se citesc cu plăcere și surprindere, cu sentimentul că avem în față un Poet adevărat”. (**Gabriela Banu**)

Virgil Dumitrescu

Frumoasele nopții

Fără idei preconcepute,
fără dispoziții care să le încalce
vreun drept,
fără cel mai elementar dintre lobby-uri,
fără să le sufle cineva ca la teatru,
fără să le insufle vreun univers paralel,
fără ca sprânceana proprietarului
de cadâne
să se arcuiască spre ele viclean,
fără vreun calcul dintre cele ce întunecă
aritmetica simțului,
menirea lor e să-l aleagă și pe înțelept
și pe prost, și pe frumos
și pe urât,
și pe bogat și pe sărac,
și pe cel mincinos și pe cel plin de virtuți,
și pe cel cu gheb
și pe cel drept ca bradul.
numai că mecanica necuprinsului,
care se conduce după legile sale, o dată
șterge cu mâneca dimineții
cămașa nopții.

Ordin de front

Scurtați drumul până la fruct, interziceți orice acces
pe cărările mărginașe, nici vântul
să nu poată pătrunde, nici luna în creștere,
nu e timp de pierdut, nici vreme
de vremuit.

staţi de vorbă cu livezile-n forfotă,
cu fiecare pom, cu fiece ram, e ordin de front
în numele armatei vegetale
să scurtăm drumul până la sâmbure.

undeva în nord începuse războiul.
în sud, se auzeau din înalt Anotimpurile lui Vivaldi.
niște ziare lipite în geam se desprinseseră
de cadrul prin care trimisele pe pământ
ale unui soare cu dinți
încercau să facă ordine-n lucruri.
tocmai pocniseră mugurii.

Întors acasă

Intrasem pe poartă, un detaliu, nimic
și atunci, cu ochi mari, l-am văzut pe cel mic.
îl mai văzusem cândva în oglindă
zbătându-se și plângând, cu mâinile prinse
de grindă. nu mai știam de unde și cum să-l preiau,
pe jumătate îl credeam mort, pe jumătate
îl credeam viu. despre acesta din urmă
cu lacrima gândului scriu.
cum te cheamă ? de parcă m-aș ține de glume:
nu știu, nu m-a strigat nimeni pe nume.
a fost Ion, dar astăzi lumea vorbește
cu John. la stradă, către tușa Măria,
anunțul: „For sale. Primăria”.

Iertare

Iertare zilei când se face noapte, iertare nopții
când se face ziuă. flămânzi de timp,
ne cățărăm pe șoapte și râul vieții îl zdrobim
în piuă. poate producem lapte,
poate miere, poate chiar bulzi de vrednic
viitor; întemniţaţi în lacrimi de durere,
ne mai iubim din ochi la vorbitor.

lăsăm în urma noastră dâre stranii să fim zăriți
de cei de după noi, în contra unei bune
spovedanii vedem în trădători numai eroi.

îmburghezita, lacoma făptură,
colindă vremea scursă din pocale și frig ne e
de-ngheaţă limba-n gură, căci și româna
dă din greu la foale. pământ ajuns
să nu ne mai suporte, acest rotund de insomnii
și vis încă primește sângele-n aorte,
încă mai ține ochiu-ntredeschis
pentru o mamă tot mai uscăţivă, pentru un tată
încă tămâiat, căci bolile îngălbenesc
în stivă și le flambează orice apucat.

Micropoeme în spirit haiku

Gabriel DRAGNEA

Steaua Nordului –
capcană pentru vise
un ochi de înger

*

fulgere triste –
în compania ploii
răni adânci pe cer

*

în clepsidra ta
secunde și regrete –
chemări la viaţă

*

porumbel în zbor –
peste case și oameni
poștașul vieții

*

un greiere trist –
printre ramuri și frunze
solistul nopții

*

umbră pe alei –
pe rătăcite gânduri
regretul lumii

*

rugina și dor
pe pământ și suflete –
durerea toamnei

*

clopote și rugi –
peste gări pustiite
tristă plecare

*

frunze ruginii
peste pleoapele vieții –
gânduri deșarte

*

roua zorilor –
peste inimi zdrobite
un plâns din ceruri

*

muguri și taină
din brațele iubirii –
copii nou născuți

*

până la ceruri
fecunde și în taină –
trepte de stele

*

pietre în adânc –
sub luciul amintirii
doi ochi rătăciți

*

glasul bunicii –
copilărind obraznic
sunet de harpă

*

război în aer –
scrisori îndurerate
fluturi doborâți

*

sârmă ghimpată –
plantă agățătoare
sufletul cântă

*

flori albe pe jos –
răscoală în livadă
cireși agitați

*

soare la apus –
peste oameni și fluturi
umbre în priviri

*

maci îndrăgostiți
în arșița verilor –
câmpii timide

*

sub pașii nopții
pe tulburate cărări
zori încercănați

*

ascunse iubiri
ferestre vinovate –
gândul femeii

*

tăcută ziua
cu gând de evadare –
femeia din vis

*

ciocănitoarea –
în trunchiuri zgomot mare
nimeni acasă

*

durerea vie –
amintirile noastre
pe o cruce

*

luna în oraș –
în jurul stupului nou
trântori agitați

*

clepsidră vie –
nisip în rătăcire
viaţă și vise

*

licăr în noapte –
vechiul ochi încercănat
mereu de veghe

*

cireșe coapte –
bijuterii de vară
la copii săraci

*

doi nasturi negri –
pe lângă casa veche
un câine singur

*

cărări străine –
cu gânduri dezmorțite
pantofi și pași noi

*

toți nucii bătrâni –
ani copți sub privirea
Lui
bunici și părinți

*

ploaie de vară –
peste sufletul mamei
lacrimile ei

*

gânduri de pace –
pe arma soldatului
un fluture viu

*

țipete și vis –
în mijlocul revoltei
o privighetoare

*

stânga și dreapta –
doi oameni fără priviri
un inel pierdut

*

omul fără vis –
negru de supărare
și albit de ani

*

toamnă bătrână –
părăsită în ploaie
rugină pe ram

*

tremurând de frig
doar primăvara cântă
suspinul iernii

*

copii pe alei –
urme ale jocului
pe pasul bătrân

*

catedrală vie –
între zidurile vechi
păcat și îngeri

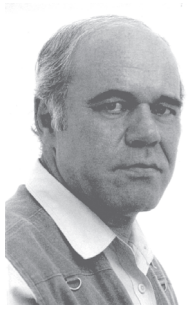
*

acrobație –
gânduri, perle și nisip
pe același val

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (LIV)

Între topos și atopos

Ștefan Mitroi, între realismul frust și imaginarul simbolic

Florentin Popescu

Până să se consacre cu totul scrisului literar și să-și manifeste vocația fie în narațiuni mai lungi (romane), fie în proze scurte cu impact imediat la cititor, Ștefan Mitroi, ca și alți autori din generația căreia îi aparține și-a consumat o bună parte din viață și din energii în publicistică, vremurile și împrejurimile obligându-l să treacă prin mai multe redacții de ziare și de reviste, fiindcă, se știe, la noi la români cei care și-au câștigat existența numai și numai din literatură se pot număra pe degete.

Ne-am cunoscut pe când el lucra la „Scânteia tineretului", adevărată pepinieră *și* (subliniez asta !) de scriitori care s-au impus energic în literatură. Probabil că dacă cineva se va apuca într-o zi să studieze colecția ziarului (a făcut-o fugitiv Carol Roman într-o carte, *Amintiri de la Scânteia tineretului*) ar avea revelația descoperirii unui întreg pluton de poeți, prozatori, critici importanți care și-au început cariera la acel ziar, pe nedrept blamat după 1989.

La data când ne-am cunoscut eu eram lector la Editura Albatros, unde Ștefan Mitroi voia să debuteze în poezie și mi-a adus un manuscris. De atunci aveam să devenim prieteni și mai mult decât atât, chiar colegi în redacția aceluiași cotidian, „botezat" după decembrie 1989 „Tineretul liber".

Într-o vreme ni s-a încredințat realizarea unui supliment literar (se chema *Week-end*) și alături de noi în subredacția cu pricina mai era și criticul Victor Atanasiu. Că ziarul a fost cumpărat de un afacerist al zilei și că în curând s-a ales praful și de ziar și de supliment este o poveste întrucâtva tristă, dar și comică, pe care în cercuri restrânse eu o mai povestesc uneori cu oarece umor și azi. În fine...

După ce s-a pensionat, Ștefan Mitroi s-a avântat ca o corabie cu toate pânzele sus în literatură, iar după ce a fost lăudat pe drept de către Fănuș Neagu (zicea marele prozator: „Nu credeam să mai apară un scriitor din Teleorman care să se ridice la nivelul lui Zaharia Stancu și Marin Preda. Iată-l !") și a primit Premiul Academiei Române în 2010 pentru romanul *Dulce ca pelinul*, Ștefan Mitroi s-a luat pe sine ca scriitor mult mai serios, publicând o serie întreagă de cărți (*Viața inversă a lui Costel Ouatu*, *Biblia pentru furnici*, *Guantanamo*, *Jocuri de nenoroc*, *Bâlciul de argint*, *Atunci când era mereu duminică*, *Goarna lui Tuturuz*, *Poveștile cerului, poveștile pământului*, *Adu-ți aminte să nu uiți*, *Pisica surdomută și alte unsprezece povestiri*, *Ziua înmormântării lui Gheorghe*, iar acum, în 2025, *Mamă, pe mine nu vrea să mă muște niciun câine*).

Din capul locului este de observat o anume ciudățenie a titlurilor – o ciudățenie care nu vine, cum greșit s-ar putea crede din cine știe ce calcule editoriale de sporire a tirajului și de câștigare a curiozității și interesului publicului cititor, ci din rădăcini psihologice adânci.

Din câte îl cunosc pe autor, dar mai ales în urma lecturii oricăreia dintre cărțile amintite, realizez numaidecât că lectorul este purtat în orizontul întrucâtva misterios, încărcat de mesaje și de simboluri prin care un spațiu fabulos cum e Teleormanul vorbește prin cel mai autorizat și fericit reprezentant al lui: scriitorul din aceste volume.

Focalizându-mi, însă, deocamdată, atenția asupra celei mai recente cărți constat că, în fond, dincolo de narațiuni, de firul propriu-zis al povestirilor plutește un nor mare și gros de tristețe, aidoma despletirii unei cețuri peste ape într-o târzie zi de toamnă.

Ștefan Mitroi este un scriitor trist și ceva din tristețea lui transpare aproape în fiecare din piesele volumului, prin firea și personalitatea fiecărui personaj. Aparent banală, întâmplarea din proza ce dă titlul opului de acum, are răsfrângeri și ecouri dramatice, îndeosebi în sufletul copilului al cărui tată a fost mușcat de un câine turbat și și-a aflat moartea.

Prejudecata conform căreia și copilul ar fi fost contaminat (fapt contrazis de medici) determină comunitatea (școala în acest sens) să-l marginalizeze pe copil, iar el, în disperare de cauză, își dorește să fie și el mușcat de un câine turbat, ceea ce nu se întâmplă. La marginea societății, însingurate din varii motive sunt și alte personaje, precum Nicușor Fustă din *Turul Franței*, sau fata oarbă din *Culori*, avocatul din povestirea *Tatăl* (care află cu stupoare că fiul lui a fost arestat pentru deținere și consum de droguri), sătenii din *Urcarea dealului*, ori cei doi ziariști din *Vânătoare de iepuri*, oripilați de setea de sânge a unui oarecare șef de armată din provincie, organizator de adevărate măceluri cu pretenția că ar fi isprăvi vânătorești.

Este de observat că autorul, pe care amintirile din copilăria lui de la sat nu l-au părăsit și nu-l vor părăsi niciodată, pornește aproape toate povestirile printr-un realism frust (ca-ntr-un film *verité*, amintind de filmele neorealiste italiene din anii '70) pentru a glisa mai apoi către sensuri și mesaje mai profunde, către un imaginar ce capătă conotații de simbol.

Din acest punct de vedere o povestire-parabolă dă seamă, dacă ne putem exprima așa, pe lângă multe altele virtuți de capacitatea autorului de a se mișca cu dezinvoltură și în domeniul fantasticului. Narațiunea se cheamă *Schimbarea capetelor* și toate mișcările și metamorfozele (fântânile care pleacă aiurea din locurile în care s-au aflat de o veșnicie, schimbarea capetelor între personaje astfel încât nimeni nu mai înțelege nimic, trimit numaidecât spre un fantastic pur. O altă parabolă, *Născute văduve* cată să pună în lumină contradicțiile, întrebările și nedumeririle unui singur personaj – văzut de prozator ca ființă născută cu o malformație – cu două capete gândind diferit unul de altul și receptând realitatea așijderea.

În spațiul cețos, pe alocuri straniu când nu este de-a dreptul o plină ficțiune, o singură povestire, *Căsnicii fericite*, cu aspect de anecdotă pare a răsfrânge oarecare lumină, aducând în scenă un personaj care, sub pretextul îmbunătățirii activității unei instituții, se gândește la binele celorlalți tovarăși de muncă și procedează în consecință: organizează legalizarea unor legături de familie la care până atunci aproape nimeni nu se aștepta.

Este posibil ca, judecat în context mai larg, prozele actualului volum să trimită la unele apropieri tematice ori de altă natură cu unii autori români, mai vechi sau mai noi.

Pe mine unul o povestire cum e *Mamă, pe mine nu vrea să mă muște niciun câine* m-a trimis cu gândul mai departe, geografic vorbind, la Cehov, dar mai ales la un scriitor italian, Dino Buzzati, cu care scriitorul nostru pare a avea în comun un anume gust pentru neobișnuit, pentru faptele și întâmplările stranii, apărute pe neașteptate chiar și acolo unde până atunci nu s-a întâmplat nimic memorabil.

Oricum am privi lucrurile, un adevăr este de necontestat: Ștefan Mitroi a ajuns într-un stadiu în care orice subiect ar aborda știe să-l ducă cu măiestrie și cu meșteșug la sfârșit, transformându-l în proză de valoare, precum legendarul rege care transforma în aur tot ce atingea.

Lucru mare, mai ales în proza scurtă, uneori mai greu de scris decât o narațiune cu întinderi vaste.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XXV)

Florentin POPESCU

Nu cred să fie cineva în România care să nu știe cine a fost Veronica Micle (1850-1889). Cei mai mulți o știu, desigur, pentru că a fost iubita lui Eminescu și pentru că în jurul celor doi s-au creat istorii și legende ce au străbătut timpul după moartea lor și au ajuns până la noi. Mai de curând au fost date la iveală scrisorile dintre Eminescu și Veronica Micle, ele însele formând, la o adică, un roman. Un roman al unei mari iubiri și care explică multe din viața cuplului, dar, pe de altă parte luminează și unele firide din atmosfera vremii, din relațiile scriitoricești și nu numai.

Deși în timpul în care a trăit Veronica Micle n-a publicat decât un singur volum (*Poezii*, 1887), această scriitoare nu poate lipsi din nicio istorie a literaturii.

Evaluată în varii chipuri de către cei ce au scris și vor mai scrie despre această Veronica Micle, ea continuă, ca persoană fizică, dar și ca poetă și scriitoare să intereseze istoria literară și pe cei care o îndrăgesc.

Prin urmare nu e de mirare că nu mai puțin de paisprezece graficieni din toată lumea i-au eternizat chipul printr-o grafică personală și totodată sugestivă.

Chipul poetei noastre i-a inspirat pe trei brazilieni (Alex Moreira, Érico Ayres și Sergio Raul Morettini), firește în chip diferit.

Primul dintre ei a realizat un desen ce nu diferă prea mult de fotografia arhicunoscută a scriitoarei. Cel de al doilea a văzut-o ca pe un copil a cărui față e dominată de o coafură foarte bogată. Ochii și gura exprimă oarecare inocență și nevinovăție.

Dimpotrivă, cel de al treilea grafician brazilian a desenat-o din profil, lăsând să se vadă o femeie ajunsă la maturitate, evidențiindu-se prin bărbia ascuțită, prin orbitele ochilor puternic conturate și, cum era și firesc, prin buclele bogate, strânse pe creștet.

Bulgarul Stoyan Lechtevski i-a înconjurat părul bogat cu crengi mari de laur, în vreme ce danezul Flemming Aabech i-a prins în păr, în chip de agrafă, un toc ce străpunge o inimă minusculă, iar din vârful tocului se văd picurând mai mulți stropi de cerneală.

Alți graficieni au imortalizat-o pe Veronica Micle când ca femeie puțin furioasă, cu o imensă bogăție de păr (Amir Soghrati din Iran), când ca pe o adolescentă parcă abia ieșită de la coafor, cu plete îngrijit legate la mijloc (Daniel Sahade-Das din Lituania), ori ca o ființă ce pare a fi nemulțumită de tot și de toate (Rosario Roman Alonso, Mexic).

Pe lângă cei amintiți mai sus au mai imortalizat-o grafic pe poeta noastră: Ralf Conrad (Germania), Renati Ciavola și Carlo Squillante (Italia), Jan Baker (Marea Britanie), Daniel *Strzelczyk* (Polonia) și Marty Mayo (SUA). Toate reprezintă viziuni artistice interesante, asupra cărora merită să ne oprim privirile.

Stoyan Lechtevski (Bulgaria)

Flemming Asbech (Danemarca)

Amintiri din Amfiteatrul Odobescu (III)

G. Apostoiu

Transferul lui Călinescu de la Universitatea din Iași la cea din București se datorează atât imperativelor documentării pentru munca lui de cercetare, cât și insatisfacțiilor personale pe care i le crea viața universitară de la Iași. Al. Rosetti anunțase publicarea la Editura Fundației Regale pentru Literatură și Artă a două importante volume de istorie și istorie literară. Este vorba despre *Istoria Românilor*, marea operă a lui Constantin C. Giurescu și de *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu . Rosetti era la curent cu proiectul lui Călinescu și face anunțul fără să-l consulte, probabil în ideea de a-l constrânge să finalizeze mai repede redactarea. Gestul produce iritarea capriciosului istoric literar, iar criza acestuia este elocventă pentru condiția sa de exilat, cum se considera, în Iași. Călinescu: ,,Situația de aici e atât de imposibilă, antipatiile și vexațiile se delimitează așa de precis (excluzând firește pe Iordan, Balmuș și încă vreo câțiva oameni de treabă) încât trebuie neapărat să scap de aici. Cu orice chip ! Demisia am anunțat-o în presă și mi-o voi da cât de curând". Directețea comentariilor ascunde o stare de inadecvare la mediul de provincie. ,,A sta la Iași înseamnă a renunța la știință (cel puțin în domeniul istoriei literare)…, sacrificând instinctele mele metropolitane și publicistice, să mă fac institutor în provincie ?". Situația devine alarmantă și Călinescu începe să se plângă până și de binefăcători. Se vede din bogata lui corespondență cu Al. Rosetti (din care este și citatul de mai sus): ,,Te plângi de *indiscreție*, îi răspunde iritat la rândul lui Rosetti. Cum asta ? Ne-am înțeles, ți-am spus că ți-am rezervat un avans pentru acest lucru, după sărbători. Mă amenințI cu apărarea, prin presă, a intereselor D-tale *lezate*. Lezate de cine ? Cari interese ?... Nu-mi vorbi mie de generația mea. Cine ? Cioculeștii, Eliazii etc. ? N-am primit de la nimeni un semn de simpatie". (*Scrisori către Al. Rosetti, 1916-1968*, Editura Minerva, București, 1991).

După multe zbateri, ajutat de Al. Rosetti și M. Ralea, Călinescu ajunge la București în 1945 și va fi numit profesor de istoria literaturii române moderne. Avea 45 de ani și scrisese deja un capitol fundamental al culturii românești: *Viața lui Mihai Eminescu* (1932), *Opera lui Mihai Eminescu* (I-IV, 1934-1936), *Viața lui Ion Creangă* (1938), *Principii de estetică* (1939), *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (1941), romanele *Cartea nunții* (1933), *Enigma Otiliei* (1938) și piesa de teatru *Șun sau calea neturburată* (1943).

La București, Călinescu și-a impus inflexibil pretențiile. A cerut de la început Amfiteatrul Odobescu încălcând tradiția potrivit căreia profesorii debutanți își țin cursurile în sălile de la etaj. Era deja o autoritate în viața literară, în plus avea carismă dublată de farmecul histrionic înnăscut sau cultivat. Ion Bălu, biograful marelui critic și istoric literar, oferă amănunte despre priza la studenți, despre moșturile – nu puține – pe care le impunea fără să țină seama de reacția cuiva. Faima, autoritatea și opera nu l-au scutit pe G. Călinescu de injustiții. Din contra, le-au atras. La un an numai după înlăturarea lui Blaga din universitatea clujeană, G. Călinescu este atacat mai întâi de ziariștii de stânga din Sărindari, cartierul general al presei în acele vremuri. Dacă se obișnuise cu jignirile opoziției, consideră Ion Bălu, Călinescu nu înțelegea atacurile presei de stânga. Reproșurile *Revistei literare*, aflată sub conducerea lui M. R. Paraschivescu, vizau îndeosebi *Jurnalul literar* și pagina literară a *Națiunii* (în absența unui manual, profesorul își tipărea în aceste reviste prelegerile de la facultate n.n.). La 18 ianuarie 1948, unul dintre studenți, Vicu Mândra, publică în săptămânalul *Flacăra* condus de Mihai Novicov un articol în care, insolent, propune excluderea profesorului din Facultate. Motivul ? Se ocupă de studii estetice și nu face critică marxistă. Ca și Blaga, nu-i așa ! ? Ion Vitner (și el profesor al nostru !) scrie în *Contemporanul* din 16 aprilie și 4 iunie 1948 articolul-foileton *Confuzia valorilor în critica noastră literară. Opera de critică și istorie literară a d-lui prof. G. Călinescu.* Atacul prevestea eliminarea profesorului din Universitate care se va produce la 1 februarie 1953. Cum acesta se bucura de o autoritate publică importantă, înlăturarea lui s-a făcut prudent, în etape: mai întâi a fost creat un Institut de istorie literară și folclor a cărui conducere i-a fost încredință semioficial, dar i-au plantat ca supraveghetor pe... Ion Vitner ca ,,director adjunct științific". Abia în 1951 Călinescu va fi numit oficial director al Institutului. Doi ani, până în 1953, este încă profesor la Universitate, fără să aibă însă normă didactică. Înțelegând strategia: ,,La 4 noiembrie 1952, G. Călinescu cere în scris rectoratului să fie considerat «demisionat din postul nominal de la Filologie»". (Ion Bălu, *Viața lui G. Călinescu*, Ed. Cartea Românească, 1981). Asistenții lui aveau să aibă o soartă încă și mai ingrată: au fost eliminați și arestați, Adrian Marino în 1949, Ov. Papadima în 1952 și Dinu Pillat în 1959. Ultimul, Alexandru Piru, va munci timp de șapte ani ca strungar și topometru. Despre această infamie, Ion Bălu notează: ,,studiul lui I. Vitner (*Confuzia valorilor*... n.n.) a avut o dublă repercusiune asupra biografiei călinesciene: mai întâi a contribuit hotărâtor la îndepărtarea lui G. Călinescu de la Catedra universitară; în al doilea rând, a determinat izolarea lui în viața literară contemporană. G. Călinescu s-a văzut transformat într-un scriitor «cu probleme» și mai bine de șase ani de acum încolo redactorii publicațiilor literare îl vor ocoli sistematic".

După ce a fost înlăturat din Universitate, G. Călinescu transformă Institutul de istorie literară și folclor în instituție concurentă Facultății de Filologie: ține prelegeri, seminarii, examinează, stimulează cercetarea și scoate revista *Studii și cercetări de istorie literară* în care va publica, la început, studiile proprii și ale colaboratorilor. Vocația de magister nu l-a părăsit niciodată.

Un nou eveniment s-a petrecut în 1960, datorat unei abile strategii a lui George Ivașcu, prin numirea lui Călinescu ca ,,profesor onorific" la Facultatea de Filologie. Ivașcu, fostul lui asistent la Iași, acum șef de catedră, îi facilitează astfel o meritată revanșă. S-a scris mult despre interesul studenților față de reapariția profesorului. Există opinii potrivit cărora noua lui apariție în Universitate a contribuit la ,,formarea intelectuală a multora dintre criticii generației 60" (vezi *Dicționarul literaturii române, 2012,* al Academiei Române). Este o recunoaștere a misiunii pe care Călinescu a avut-o nu doar în viața universitară, ci în cultura românească. Reluarea cursului lui a declanșat un fenomen public: participau, în măsura în care aveau noroc să ocupe un loc în amfiteatru sau pe holuri, cărturari bucureșteni interesați să-l vadă și să-l asculte. Încet-încet a fost construită o legendă despre această revenire, din care nu lipsesc fabulațiile. Ceea ce nu este neapărat rău.

În viața lui, pusă sub zodia geniului, Călinescu a avut din belșug – uneori și le-a atras singur – destule ostilități. A avut conștiința propriei valori. Ziariștii de la *Adevărul* îl socoteau intelectual de stânga. Orgoliul, care nu l-a părăsit niciodată, a stârnit nemeritate adversități. El este cel care a putut rosti vorbe de o ingratitudine evidentă: ,,A fi conferențiar la Iași e un lucru de rușine" (Ion Bălu, op. cit.).

În conștiința noastră, a ultimilor lui studenți, rămâne Profesorul. Un coleg, scriitorul Nicolae I. Nicolae, profesor de elită cu un parcurs important în organizarea învățământului postdecembrist, va evoca într-un roman ieșirea din cenușiu și din banalitate adusă de Călinescu în comentariile *ex cathedra*, mai ales în privința interpretării operei lui Eminescu. N.I. Nicolae nu uită să amintească de polițele pe care ,,divinul critic" le plătea ,,binefăcătorilor" lui. ,,Cursul lui Călinescu avea toate ingredientele de zvon, de zgomot și de mișcare relatate de el însuși în portretul făcut lui N. Iorga în *Istoria literaturii române…*, portret pe care noi atunci nu-l știam, pentru că nu aveam de unde să-l citim. Scenariul intrării în sala de curs îl pastișa pe al lui Iorga, dar nouă nu ne-ar fi păsat nici dacă am fi știut, atât de dornici eram de schimbare, de inedit, de ceva pe care să-l ținem minte, de ieșire din rutină și din cenușiu. Cea dintâi trăsătură a acestui curs era spectaculozitatea lui didactică și de argumente. Sigur că ne interesau mai întâi preliminariile: acele ironii adresate prietenilor, ca Al. Rosetti, și colaboratorilor de la Institut (de Literatură Română și Folclor, n.n.), care-l însoțeau sau îl așteptau așezați la catedră, sau luările peste picior, deloc fine, chiar surprinzătoare prin aciditatea lor, adresate lui Mihai Novicov și G. C. Nicolescu… «Unii – și cu șiretenie șmecherească ciocănea deasupra capului lui Mihai Novicov, care nu vedea mișcarea – vor să-l facă pe Eminescu marxist, dar nu e ! Ideile lui vin dinspre Fichte, Feuerbach, Hegel, Kant, Schopenhauer…»". (*Miercurea strâmbă sau iubirile ratate ale lui Remus Alb,* Ed. Tracus Arte, 2015).

Pentru celălalt mare profesor al nostru, Tudor Vianu, un alt coleg, Vasile Lungu, mare admirator al profesorului, a scos la lumină documente incriminante din vremea politrucilor ideologici. În cartea lui *Viața lui Tudor Vianu*, extrem de bine documentată, publică o notă din 28 iunie 1951, redactată de George Orzea, decan al Facultății de Filologie, găsită în arhivele Universității, prin care cerea supravegherea lui Vianu prin metode ale poliției politice și eliminarea din Universitate. Orzea acesta era îngrijorat de lipsa de orientare ideologică a profesorului și își motiva propunerea într-o scriitură rudimentară, de neșcolit: ,,El (Vianu, n.n.) a scris numeroase studii de filozofie idealistă. Are mintea plină de tot felul de teorii filosofice idealiste, de care cursul pe care-l face studenților se resimte foarte mult… Cred că ar trebui să i se dea în colectiv elemente tinere cu un nivel politic". Va trimite Serviciului de cadre al Universității un raport în care propune: ,,Pentru atitudinea lui cosmopolită în facultate, propunem eliberarea sa din cadrul corpului didactic al facultății, propunând a fi numit Deleanu Horia de la redacția «Veac nou». Serviciul de cadre este de acord cu propunerea facultății. Sef de cadre, Ghiță". Eliminat pentru o scurtă perioadă, transferat de la Filozofie la Filologie, Vianu va fi salvat, ca și Călinescu, de Mihai Ralea, om de stânga cu influență în politica regimului de atunci.

Cel puțin două mari erori au făcut politrucii în privința lui Călinescu și Vianu – ca și cei de la Cluj în cazul lui Blaga – care îi acuzau de idealism și, aici nu greșeau, de inaderență la marxism. Prima: Călinescu a fost, prin biografia lui și prin opțiunile din tinerețe, democrat. Vianu a fost, prin educație și formație intelectual umanist, Blaga de asemenea. A doua: oamenii partidului nu înțelegeau cauzele pentru care democrația și umanismul nu-și găseau locul în marxism.

După 1990, avatarurile prin care au trecut profesorii noștri T. Vianu și G. Călinescu au fost ignorate, mai ales de către cei care s-au refugiat într-un fel de neutralitate față de injustițiile care li se făcuseră. Aceste păcate, dacă le putem numi așa, au fost șterse printr-un calcul care le-a permis să apară din nou în prim plan. Cel ,,al curățirii", ,,al eliberării" textului cum îl numește Geo Șerban în prefața la volumul lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, versiunea din 2003. Acesta regretă că, după trei ,,reluări", ,,curățiri" față de ediția din 1972, Ov. S. Crohmălniceanu nu a mai avut timp pentru a patra care ar fi putut ,,elibera textul de tributul plătit opticii și limbajului dominant pe când fusese încredințat hârtiei". Cele trei ,,eliberări" anterioare, recunoaște prefațatorul, nu au fost suficiente și ,,Ici și colo au supraviețuit, totuși, aspre calificative pe seama capitalismului imperialist, șarje la adresa colonialismului corelate cu exaltări ale pozițiilor de obediență comunistă și, se înțelege, elogii pe seama modelului sovietic".

În acest caz, mă întreb, dacă ar fi fost operată și a patra ,,curățire" ce ar mai fi rămas din textul original ? Cu siguranță nimic. La o astfel de ,,curățire", de ex., a recurs Paul Cornea care a eliminat zeci de pagini din caietele sale pentru a face acceptabilă publicarea *Jurnalului 1933-2017*. ,,Este important de precizat că unele eliminări le-a făcut el" (Paul Cornea, adică) precizează chiar îngrijitorul acestui jurnal. Sunt circumspect în privința fidelității textului, în socotesc ,,rescris", adaptat avantajelor așteptate de la – repudiata acum – ,,corectitudine politică".

P. Cornea nu este singurul sedus de un astfel de câștig mărunt ! Problema nu este a ,,eliberării textului ", ci a tributului plătit de promoții întregi de studenții de la Filologia bucureșteană care i-au avut pe acel George Orzea ca decan sau pe I. Vitner, M. Novicov, Ov. S. Crohmălniceanu, P. Cornea, chiar și pe V. Mândra ca profesori. Căci ei au fost nu doar dascăli, ci și directori de opinie exercitată la catedră și editorial în publicistica din revistele vremii ! După 1990, inteligenta strategie de care vorbea Geo Șerban, cea a ,,schimbării la față" i-a ajutat, din păcate, să reintre în grațiile zeilor.

*

Voi încheia aceste confesiuni despre avatarurile din viața universitară a lui Blaga, Călinescu și Vianu cu o trimitere la articolul *Datoria criticii*, publicat de G. Călinescu în revista *Contemporanul* din 24 septembrie 1948. Între altele, marele critic și istoric literar a pus un diagnostic corect al malversațiunilor din vremea dictaturii ideologiei marxiste: ,,Exuberanța demoliției reprezintă o forță biologică ce trebuie lăsată să se cheltuiască până la limita de unde răsare sentimentul golului și instinctul arhitectonic".

Istoria i-a dat dreptate !

Nicolae Scurtu

Vasile Militaru și revista „Cuvânt moldovenesc”

Biografia și opera literară a poetului, prozatorului și publicistului Vasile Militaru (n. 21 septembrie 1885, Dobreni-Câmpurelu, jud. Giurgiu – m. 8 iulie 1959, închisoarea Ocnele Mari, jud. Vâlcea) începe să fie cunoscută și evident, citită grație unor cercetători și istorici literari care au identificat, cu rigoare, anumite valențe expresive și valoroase ale imaginilor poetice.

A colaborat la un impresionant număr de ziare, reviste, almanahuri, a fost citit și receptat de istorici și critici literari de prestigiu și s-a impus în lirica națională printr-o notă specială care emoționează generațiile de lectori și de iubitori de literatură.

Investigând, cu atenție, prezența lui Vasile Militaru în presa literară din Basarabia, *am identificat* încă trei colaborări ale poetului giurgiuvean în paginile revistei *Cuvânt moldovenesc* din Chișinău.

Aceste colaborări au fost semnalate și descrise de învățatul istoric și cărturar Paul Mihailovici în arhicunoscuta și extrem de interesanta sa carte, *Tipărituri românești în Basarabia de la 1812 până la 1918*[1] publicată de Academia Română, în anul 1940.

Cele trei poezii ale lui Vasile Militaru sunt – *Priveliște*[2], *Secerișul*[3] și *Icoane de demult*[4] în care se evocă atmosfera bucolică și peisajul din ținutul giurgiuvean încărcat de mistere, de o lume înțeleaptă și de o cuminție rar întâlnită în acest areal așa de fermecător.

Impresionează și, totodată, emoționează prin uzitarea inteligentă a rimei, a ritmului, a muzicalității interioare, a construcției strofice și, mai ales, prin descriptivitate și evocare a unor momente din itinerarul celor ce trăiesc în lumea și lumina ruralității.

Poetul s-a identificat, permanent, cu bucuriile, izbânzile și durerile celor pe care i-a înfățișat în simplitatea lor așa de naturală în ordinea lucrurilor.

Poeziile se reproduc, aici, cu grafia chirilică, așa cum au fost publicate.

Bibliografia operei lui Vasile Militaru se completează, în chip firesc, cu încă trei poziții, deloc de neglijat, în ordinea cunoașterii integrale.

Încă o poezie „uitată” a lui Mircea Dem. Rădulescu

Biografia și bibliografia poetului, dramaturgului și memorialistul lui Mircea Dem. Rădulescu (n. 21 iulie 1889, Giurgiu – m. 6 iulie 1946, București): așa cum am mai menționat continuă să producă surprize din cele mai interesante.

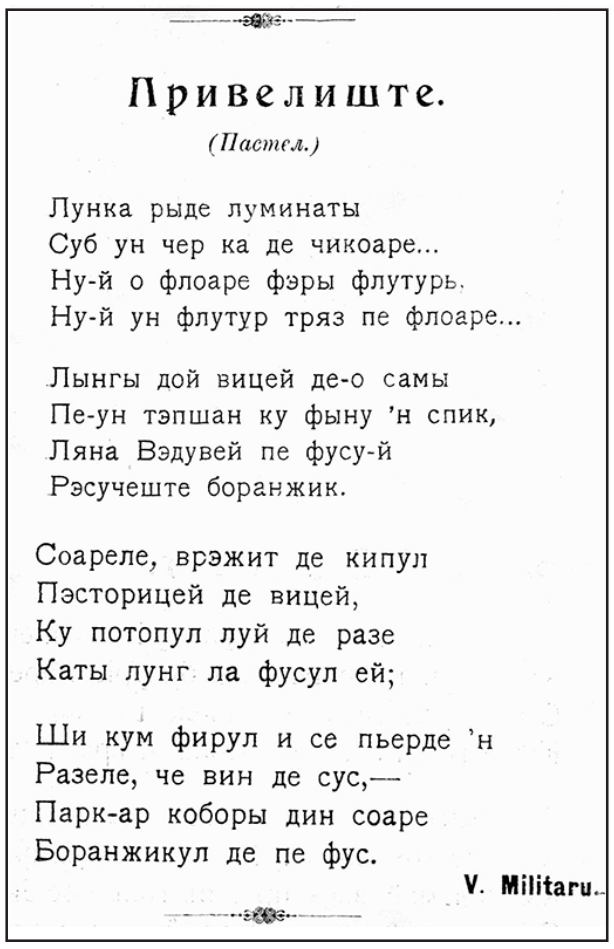
Autor al câtorva cărți de poezie, una dintre ele a fost prefațată la Barbu Delavrancea, Mircea Dem. Rădulescu *a fost inclus* în aproape toate antologiile literare câte s-au publicat până acum.

Opera sa a fost citită și, uneori, recitită, de istoricii și criticii literari, de cronicari și comentatori ai fenomenului literar național.

A continuat să scrie și să publice până în ultimele momente ale existenței sale, fiind prezent în presa literară și nonliterară din București și din provincie.

O cercetare atentă a prezenței sale în ziarele și revistele epocii interbelice demonstrează, fără echivoc, apariția constantă a poetului Mircea Dem. Rădulescu.

Poezia ce *se restituie*, acum, la un secol de când a fost

Привелиште.

(Пастел.)

Лунка рыде луминаты
Суб ун чер ка де чикоаре...
Ну-й о флоаре фэры флутурь.
Ну-й ун флутур тряз пе флоаре...

Лынгы дой вицей де-о самы
Пе-ун тэпшан ку фыну 'н спик,
Ляна Вэдувей пе фусу-й
Рэсучеште боранжик.

Соареле, врэжит де кипул
Пэсторицей де вицей,
Ку потопул луй де разе
Каты лунг ла фусул ей;

Ши кум фирул и се пьерде 'н
Разеле, че вин де сус,—
Парк-ар коборы дин соаре
Боранжикул де пе фус.

V. Militaru.

publicată în ziarul *Rampa*[5], se constituie, de fapt, într-o nouă *reinterpretare* a lui *Moș Crăciun*, care simbolizează o profundă și trainică amintire a unui *mag* ce vestește un miracol, dar și o schimbare în mentalul generațiilor.

Poema aceasta, deloc comună, surprinde, cu eleganță, nașterea lui Isus, *creatorul absolut*, care a modificat imaginea despre tot ceea ce există.

Formulele de adresare, tensiunea emoțională din fiecare sintagmă poetică, accentele puse pe unele cuvinte augmentează imaginea celei mai complete și mai desăvârșite personalități a întregii lumi.

Se combină, în chip fericit, elementele de basm și de fabulos cu cele specifice unei realități dintre cele mai autentice.

Mircea Dem. Rădulescu surprinde câte ceva din *eternitatea* divină.

*

MOȘ CRĂCIUN

Mag bătrân de vremuri bune,
Moș Crăciune,
Răsărind din lumi de basme tu vii iar cu traista plină
De minuni, de daruri sfinte și de datină creștină...

Tu vii iar ca-n vremea bună de belșug și feerie,
Când te așteptam cu suflet de copil
Să atârni de streșini negre sclipitoare broderie

Și de crengi s-anini flori albe ca-n april...
Pomii arborau pe ramuri lungi cercei și coliere
Iar zăpada cădea dulce ca o blană de hermină,
Barba ta patriarhală albă flutura-n vitrină,
Ori la geam, în noaptea plină de himere...
Tu cu greu purtai în spate traista doldora de mere.

Toate merele de aur din povești mi le-aduceai...
Traista-ți revărsa în calea tinerescului alai
Jucării, păpuși, paiațe, dintr-o lume ideală,
Carnaval de feerie, fără patimi, fără ură,
Și alăturea de viața tumultoasă și brutală

Fericite vremi de visuri, de iluzii și candoare
Când puterea fantaziei biruia realitatea !
Pe-ale sufletului aripi, n-apăsau chinuitoare.
Desnădejdile vieței, grijile și vanitatea...
Sufletu-și găsea credința bunei vremi de mai-nainte,
Bunei vremii miraculoase ce zadarnic o rechem,
Când pe cerul noaptei sfinte

Steaua strălucea deasupra ieslelor din Bethleem...
Și pe trepte de lumină, înflorită-n noaptea-aceea,
Scoborau ghirlănași de îngeri, coruri dulci de serafim,
O ! au văzut atunci, păstorii, peste toată Galileia
Nimbul orbitor de raze izvorând din adâncimi !
Și alături cu păstorii, împietrit de-așa minune,
Cu smerenie privit-am și cu sufletul uimit,

Cum venea călăuzită prin pustiuri și pe dune,
Fără tihnă, caravana Regilor din Răsărit...
Iată-i încărcați cu daruri: aur, smirnă și tămâie,
Scoborând de pe cămile cu regescul lor avut,
Cei trei Magi ce-ngenuchiară lângă iesle stând să-nalțe
Unde surâdea sub raze Dumnezeu cel nou născut !

Moș Crăciune, Moș Crăciune, nu mai ești ca altădată !
Ori ești tot ca altădată și eu poate m-am schimbat...
S-au dus vremurile bune și povestea minunată;
Azi zadarnic vii la mine, când mi-e sufletul blocat,

Sfărâmata-i feeria vremurilor patriarhale;
Astăzi nu mă mai încântă vraja ta de moș sărac...
În zadar mai vii cu traista și cu darurile tale,
Moș Crăciune, pentru mine nu mai ai nimic în sac !
Mircea Dem. Rădulescu

O epistolă necunoscută a Erastiei Peretz

Biografia poetei, prozatoarei și publicistei Erastia Peretz (n. 24 ianuarie 1914, Iași – m. 1999, Richelieu, Canada) conține unele *incertitudini*, erori și fapte care nu se pot proba în nici un chip.

Era fiica dramaturgului Ion Peretz, originar din Giurgiu, un strălucit profesor al Facultății de Drept din Iași, Chișinău și București, care s-a impus prin rigoare profesorală, onestitate și o aleasă ținută intelectuală.

Erastia Peretz, absolventă a Facultății de Drept din Iași, începe să colaboreze, cu pasiune, la unele ziare, reviste și publicații seriale încă din timpul studiilor universitare.

Numele său îl găsim în paginile următoarelor gazete și reviste: *Curierul*, *Cuvântul*, *Gazeta juridică*, *Linia nouă*, *Convorbiri literare, Universul literar, Revista Fundațiilor Regale* și, desigur, în altele.

Printre cărțile sale, care au fost receptate corect de critica literară, amintim, *Îmi placi ! Farsă de moravuri contemporane* (1933), *Ceai dansant* (1934), *Primăvară pustie* (1945) și *Stele căzătoare* (1946).

Recent, am identificat o epistolă a Erastiei Peretz adresată profesorului și cărturarului A.C. Cuza (1857-1946) din răstimpul când tânăra poetă era studentă a Facultății de Drept din București și în care își exprimă dezaprobarea față de unii din colegii săi ce manifestau o atitudine reprobabilă față de dascălii lor, față de sistemul de învățământ, și, mai ales, de valorile morale ale societății.

Indignarea Erastiei Peretz este așa de mare încât se retrage din *Liga Apărării Naționale Creștine*, înființată în anul 1923 de A.C. Cuza, deoarece nu coincideau credințele ei cu ale celorlalți din acest partid.

Epistola se constituie într-un aspru rechizitoriu la opiniile și metehnele celor ce activau în această organizație social-politică.

*

Cuvântul
Direcția – Tel[efon] – 312/45
Redacția – Tel[efon] – 378/10
Administrația – Tel[efon] – 378/09
București, 15 mai 1933
Calea Victoriei, nr. 48-50 (Pasajul Victoria)
Scara B, dreapta, Et[aj] 1

Domnule profesor,

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

Cu adânc regret, mă văd silită, după entuziasmul cu care am venit la d[umnea]v[oastră], să vă anunț că în condițiunile în care se duce acțiunea studențească a L.A.N.C.[6], în lipsa d[umnea]v[oastră], îmi este imposibil să mai rămân.

Eu nu am înțeles niciodată și cu mine n-au înțeles nici cei care au venit împreună cu mine la d[umnea]v[oastră], ca de numele și autoritatea d[umnea]v[oastră] morală să se servească aci toți derbedeii Universității, oameni porniți pe scandal, defăimătorii profesorilor noștri, expulzații din Universitate, profitorii și bătăușii.

D[umnea]v[oastră], care și acuma, după o glorioasă activitate profesorală mai sunteți încă printre noi, magistrul ascultat și iubit, veți înțelege desigur acest sentiment de cinste față de profesorii noștri și revolta ce ne cuprinde când ni se cere să-i insultăm, batjocorim, calomniăm, disprețuim și *detestăm* ca „incapabili” și „sugători de sânge” ai studenților.

Eu am pe tatăl meu profesor și d[umnea]v[oastră] îl cunoașteți bine.

E admirat și iubit de toți studenții care îl cunosc. Nu pot admite ca cei dintâi veniți sub pretextul că sunt înscriși în Liga d[umnea]v[oastră] să-și permită să-l atace trivial și cred că aceasta nu o puteți tolera nici d[umnea]v[oastră], nici d[omnu]l George Cuza[7], care prea se dezinteresează de București, lăsându-ne pe mâna bătăușilor și studenților de meserie.

Noi, vrem să nu fim la ordinele celor ce se erijează cu puterea bâtelor, conducători ai studențimii și nici studenți nu sunt.

Noi nu înțelegem că cei dați afară din Universitate să ne dicteze cu... forța. Noi nu înțelegem ca noi, de la Drept, să vedem în societatea noastră, a studenților în drept, impunându-se străini de Facultate și chiar de Universitate care se bizuiesc numai pe bâtă și pe teroare.

Altceva am văzut în d[umnea]v[oastră] și în Liga d[umnea]v[oastră]. Altceva am așteptat.

Deșteptare, cultură, patriotism, lumina inteligenții, nu profituri, insulte, obscurantism și teroare. Dacă acesta este și idealul d[umnea]v[oastră], încă o dată, d[omnu]le profesor, mă retrag și cu mine și alții din Liga, în care intrasem cu atâta avânt, dragoste și admirațiune pentru dumneavoastră.

Erastia Peretz

[Domnului profesor A.C. Cuza –; Expeditor – Erastia Peretz, București, Șoseaua Bonaparte, nr. 50].

Notă: originalul se află la Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond A.C. Cuza. Dosar 107/1894-1943, f. 157 r-v -158r-v.

Сечеришул.

Кыт окюл куприндe, ын соаре, рыд ланурь ку спичеле коапте...
Потоп де рубине пе спиче е роуа кэзуты азь-ноапте...
Де сус, ка дин алте тэрымурь, кобоары о вражы де кынт:
Акум чокырлія-й стэпыны ын славы, ка ши не пэмынт...
Миреэме те 'мбаты 'н тот пасул, ши ну штій ку дрепт че сы крезь:
Пэмынтул сау раюл те поарты? аевя е че-й, сау висезь?...

Ши яты ун вынт се трезеште ши плякы пе ланурь припит:
О маре сынт пынеле-акума ши грыул е аур топит...
Ун фрямыт прелунг те ымбіе ла лупты, се паре, ш-ай зиче,
Кы ошть ашэзате 'н бэтае сынт мындреле валурь де спиче...
О гуры, че 'мпарте сэрутурь ла флутурь е фіе-че флоаре,
Ш-ун рой фэры маржинь е заря де флутурь ку ăрипь де соаре.

Акума, о клипы, привиря прин умбре де-ай вря сы-ць арунчь,
Скынчинд, сау ку зымбет пе бузы, зэри-вей о луме де прунчь:
Те уйты, коля ла о клае, ку фаца пырлиты де соаре,
Ун прунк—нумай пьеле ши оасе—ар вря сы се скоале 'н пичоаре,
Дар н аре дестулы путере ши каде пе здрянца де фусты:
Е гата сы плынгы, дар яты-л кы рыде: а принс о лэкусты!

Май коло ун алтул, ын скутек, висязы, се веде, кы суже...
Ла умбры 'л пусесе майкуца-й, дар умбра е умбры ши фуже:
Вэзынду-л атыта де фражед, оприту-са соареле 'н лок
Ш-акум ыл сэруты пе фаца к-о міе де разе де фок .
Ла снопул де коло ун алтул, де фоаме а плынс кыт а плынс,
Ш-акум доар суспину-й с-ауде дин зегя, ын каре е стрынс...

О, сфинте одрасле, кулкате ла умбра войничелор клэй!
О, вой віиторе зыне ши вой віиторій флэкэй!
Ын черкурь пе фрунзиле воастре акума де че ми се паре,
Кы рыде о чяпы де аур, кум рыде ла сфинць ын алтаре?
Ши чине мэ 'ндямны акума, суб ларгул ш-адынкул сенин,
Сы кад ла пичоареле воастре, смериг ши 'нделунг сы мэ 'нкин?..

V. Militaru.

Дар че стрэлучирь орбитоаре дин грые с-араты ши пьер?
Пэмынтул ынчинсу-са парку ку фулжере змулсе дин черь:
Сынт сечерь, че-акум ынчепут-ау сы кулче полоаже пе 'нтречерь;
Ка перія-й пыня де дясы, дар тае ши зимцій де сечерь...
Ши 'н урмы де браце войниче пе дялурь ынтинсе, пе вэй—
Полоажеле 'н сноп с° адуны ши снопій с-адуны ын клэй...

Ши фетеле марь, аплекате пе сечерь, ын ланул де грыу
Пар зыне, че 'нноаты прин валурь де аур, фурате де-ун рыу:
Ку флорь де чикоаре 'н косицы, ку разе де соаре 'н образ,
Де-ар фи сы ле вад' о Домницы, ле-ар бате—еу кред—де нэказ...
Флэкэій се лупты ку снопій, глуминд пе 'нтрекуте, к-ануме
Ну поць сы гычешть: сечеришул ли-й ростул, сау спусул де глуме?

—Симино,—грэеште ун хытру: —ми-й чуды, де-мь вине сы плынг,
Кы 'н снопій, че-й стрыг дупэ тине, ну пот ши мижлокул сы-ць стрынг!
—Пэй бине, Лисандре, н-ай снопул ын браце? ей, стрынже-л мереу;
Кы поць сы сэруць, цакы-ць плаче, тоць снопій, ши зи, кы сынт еу!—
—Да фіе, кы бине те арсе, мэй вере Лисандре, Симина!...—
—Ей, ашь!... те ынцапы ку акул, те 'мбуны ку мьеря албина!...—

Ши уйте, ку глуме, ку зноаве... трекурэм а зилей амязы...
Дар вынтул акум прин каре вылчеле умбрите висязы,
Де ну май адіе пе ланурь? Де-ар бате, не-ар бате норок,
Кы соареле парку те 'нцапы прин спете ку аче де фок...
Албастра чикоаре пэлеште, ши 'н заря, че н-аре хотар
Мириштя ши ланул догоары аша, ка о ватры де жар...

Ун пай ну се мишкы, о гызы аripиле-акум ну десфаче;
Ай креде, кы заче пэмынтул, ши пыня пе дынсул кы заче...
Доар зумзет прелунг де албине прин заря фьербинте май куры —
Повесте, ын каре висязы прин вэй мирезмата рэсуры...
Ши макул, ын лучюл де соаре ку флоаря, фэкуты кэпушы,
Е парку жаратек, че арде мокнит ынтр-ун праф де ченушы...

impunându-se străini de Facultate și chiar de Universitate care se bizuiesc numai pe bâtă și pe teroare.

Altceva am văzut în d[umnea]v[oastră] și în Liga d[umnea]v[oastră]. Altceva am așteptat.

Deșteptare, cultură, patriotism, lumina inteligenții, nu profituri, insulte, obscurantism și teroare. Dacă acesta este și idealul d[umnea]v[oastră], încă o dată, d[omnu]le profesor, mă retrag și cu mine și alții din Liga, în care intrasem cu atâta avânt, dragoste și admirațiune pentru dumneavoastră.

Erastia Peretz

[Domnului profesor A.C. Cuza –; Expeditor – Erastia Peretz, București, Șoseaua Bonaparte, nr. 50].

Notă: originalul se află la Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond A.C. Cuza. Dosar 107/1894-1943, f. 157 r-v -158r-v.

Debutul lui Dimitrie Karnabatt. Noi contribuții

Inclus în dicționare și istorii literare, antologii și în alte auxiliare ale cercetării literare, poetul, publicistul, traducătorul și memorialistul Dimitrie Karnabatt (n. 26 octombrie 1877, Giurgiu – m. aprilie 1949, București), descoperit și impus de Alexandru Macedonski, a demonstrat, în timp, prin prezența sa în presa literară o extraordinară capacitate de a crea și de a explora universuri nebănuite.

A colaborat, intens, la un mare număr de ziare și reviste, remarcându-se prin diversitatea temelor abordate, prin inventivitatea stilistică și, mai ales, prin siguranța aprecierilor și a evaluărilor în mai multe domenii.

Fiind unul dintre cei mai însemnați cronicari și reporteri ai ziarului *Rampa*, Dimitrie Karnabatt se confesează[8], cu voluptate, amintindu-și peste ani, întâlnirea cu poetul Alexandru Macedonski, cu ziaristul Eugen Vaian[9], și precizând, fără echivoc, cum a debutat.

În confesiunea, *Debutul d[omnu]lui Dimitrie Karnabatt*, reproduce din memorie poezia *În provincie* publicată, inițial, în ziarul *Presa* pe care îl conducea Eugen Vaian.

Cercetând, astăzi, colecția ziarului *Presa*, constat, cu uimire, dar și cu durere, că la Biblioteca Academiei Române primele nouăzeci de numere lipsesc fără nici o explicație sau precizare.

Așadar, trebuie să dăm crezare celor mărturisite de Dimitrie Karnabatt în evocarea sa.

Se impune să mai precizez că, în cuprinsul acestei mărturii, se reproduce și un izbutit desen al poetului giurgiuvean realizat de *Kapralik,* cunoscut grafician și caricaturist în acea epocă.

*

Debutul d[omnu]lui D. Karnabatt

Îmi preparam bacalaureatul – e cam mult de atunci: câțiva ani mai înainte de a se desființa acest salt mortal în învățământ. Un prieten, care publicase câteva poezii în „Literatorul” mă prezentă poetului Al. Macedonski, care mă invită pentru a doua seară la dânsul acasă. Poetul, care locuia pe atunci în strada Plevnei, mă primi într-un salonaș simplu dar cochet, în care se simțea atenția și fiorul artei, pe care Traian Demetrescu îl evocase cu multă simpatie într-o cronichetă „Casa cu perdelele azurii”. Maestrul era pe atunci același care a fost întotdeauna: un gentilom al literelor, unul din ultimii moștenitori ai acelei alese politeți pe care o practicau boierii noștri care trăiseră sub influența culturii și societății franceze: amabil, de o fină și salutară îngăduință și încurajare care era un adevărat balsam, un părintesc stimulent pentru debutanți.

Maestrul îmi făcu cunoștință cu Eugen Vaian, un tânăr

Karnabatt - desen de Kapralik

și talentat ziarist, mort prea de timpuriu în împrejurări tragice. Eugen Vaian fondă în curând unul din cele dintâi ziare zilnice a cinci parale exemplarul –, cel dintâi ziar zilnic literar și fantezist în țara noastră – *Presa*.

În primul număr din „Presa” am publicat următoarea poezie, întâia mea poezie care vedea lumina tiparului:

(continuare în pag. 13)

Ioana-Ruxandra Fruntelată

ETNO-LOG

Pelerin în București: o experiență personală

Pelerinajele religioase creștine sunt „terenuri” deosebit de interesante pentru cercetarea etnologică, deoarece înlesnesc observarea practicilor credincioșilor într-un context „popular”, aflat între tradiția Bisericii și aceea folclorică, însă având relevanță și pentru cultura de consum și cea politică. „Experimentarea religiozității” îl confruntă pe participantul-etnolog cu definirea propriei poziții în orizontul Sacrului. Voi prezenta, în continuare, câteva impresii din experiența personală de pelerin în București, cea mai recentă fiind legată de Catedrala Națională din București, unde am ajuns în prima zi a lunii noiembrie a anului 2025, cu ocazia sfințirii picturii interioare a acestui edificiu grandios. Desigur, sunt notații subiective, în stilul unui jurnal de cercetare al unui etnolog care încearcă, totodată, să fie creștin ortodox practicant.

De circa cincisprezece ani observ cum ia amploare fenomenul pelerinajului în București, în special de sărbătoarea Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, ocrotitorul capitalei, în perioada festivă din jurul zilei de 27 octombrie. La început, prin 2010, se forma o coadă mică de credincioși la baza Dealului Patriarhiei, străjuită de un șir de florărese cu busuioc, tufănele și crizanteme colorate și parfumate. În atmosfera de piață *ad hoc*, se vindeau câteva pulovere din lână netoarsă, cruciulițe și tămâie. În anul 2023, am stat 9 ore la o coadă ce pornea de pe strada 11 iunie, continuând pe bulevardul Regina Maria, pe lângă Dealul Patriarhiei, comunitatea pelerinilor fiind îngrădită de garduri mobile și dirijată de jandarmi. Numărul vânzătorilor de flori și obiecte cu semnificație religioasă se înmulțise exponențial. Apăruseră toaletele ecologice și ambulanțele, circulau voluntari care împărțeau pachete cu alimente și apă.

În comunitățile pelerinilor din București găsim și ceva din „nostalgia” (ori doar rutina) cozilor „din tinerețe”, la portocale, unt, ouă, ciocolată chinezească, „tacâmuri” și celelalte alimente care „se dădeau” cu parcimonie, ca să ajungă la cât mai mulți. Am văzut la pelerinaje oameni cu scăunele pliante și părinți aducând la coadă copii mici, seara târziu, în speranța că vor fi lăsați în față, la „coada separată”. Am văzut „triburi” de rude și prieteni ce-și „țineau rând” unii altora și când credeai că sunt doar doi în fața ta, deodată te trezeai cu douăzeci. Am văzut mulți cerșetori, o întreagă tipologie a vârstelor și rolurilor, a recuzitei și mesajelor. Cine poate spune care dintre ei sunt cu adevărat săraci lipiți, orfani, bolnavi și lipsiți de speranță ? După ce le împarți toți banii pe care-i ai la tine, te liniștești și mergi înainte cu „rândul”, senin și ușor.

Am stat la coadă la Mănăstirea Radu Vodă, la moaștele Sfântului Efrem cel Nou, sărbătorit în mai. În acel spațiu ce pare desprins dintr-o lume mediteraneană și diafană, la ceasuri potrivite, un călugăr pare că zboară în jurul bisericii, bătând tainic toaca, îngânat de mersul norilor pe cer.

Am stat la coadă la Biserica „Sf. Spiridon Vechi”, de sărbătoarea minunatului Ierarh al Trimitundei, în zile însorite de decembrie, într-un șir de oameni ce așteptau să se închine în pavilionul împodobit cu flori, să primească o iconiță și un zâmbet care să le țină de cald toată iarna.

Am șerpuit pe colinele din jurul Bisericii „Sf. Gheorghe Nou”, noaptea, pe burniță, cu oameni îmbrăcați nepotrivit și obosiți de la servici, dar uitând de toate ca să se închine la sfintele moaște venite de departe.

Am observat peste tot aceleași practici de pelerinaj *in situ*, dar și formele de „turism religios” pe care le nasc pelerinajele, atrăgând mulți oameni din afara orașului, călugări și călugărițe, preoți, mireni. Unii pelerini sunt „profesioniști” ai cozilor și ai prilejul să afli, stând pe lângă ei, cum a fost în acest an la „Sfânta Parascheva” de la Iași sau unde „se mai aduc” sfinte moaște în zilele următoare. Alții sunt „pseudo-pelerini”, dacă le putem spune așa: ajung la coadă aduși de colegi sau de familie și rămân ca „să bifeze” activitatea sau ca „să posteze” câteva imagini pe rețelele de socializare. Sunt și oameni care citesc acatiste în lungile ore cât stau la coadă sau oameni care trăiesc experiența de oboseală și așteptare ca pe un sacrificiu și ca pe o iluminare.

Nu am sperat să ajung la Catedrala Națională, deși locuiesc în apropiere de Dealul Arsenalului. Ziua sfințirii picturii interioare a fost duminică, 26 octombrie, cu un program liturgic rezervat oaspeților speciali și grupurilor organizate. Bulevardul Unirii era plin de autocare, am remarcat unul cu număr de Dolj și altul cu număr de Brașov și din graiul pâlcurilor de oameni care au tot trecut, în acea zi și în cele următoare, mi-am dat seama că erau veniți din toată țara. Persoane în vârstă, tineri, preoți mulți, oameni bucuroși revenind seara de la Catedrală. Ne zâmbeam chiar dacă nu ne cunoșteam.

Am încercat să ajung miercuri, pe 29 octombrie, când aveam câteva ore libere înainte de servici, dar coada înfășurase jumătate din Palatul Parlamentului, se întindea și se lățea îndărătul grilajului, așa că nu am putut să stau. Mai târziu, am aflat că există o aplicație oficială, disponibilă pe telefonul mobil, care-ți spune exact unde se termină coada și câte ore ai de așteptat. Cum fac parte din lumea „nedigitală”, am preferat să stau de vorbă cu vecinii și colegii și să observ „terenul”. O vecină mi-a spus că ea reușise să intre în Catedrală chiar în prima zi, 26 octombrie, după ora 20,00, stând la coadă cam două ore. Dintre colegi, nu ajunsese niciunul. M-am resemnat și eu și am început să mă pregătesc pentru Moșii de toamnă, care „au căzut”, în acest an, sâmbătă, 1 noiembrie.

Între timp, însă, am aflat despre comunicatul Patriarhiei Române din data de 29 octombrie: „Ținând cont de numărul impresionant de pelerini care doresc să se închine și să treacă prin Sfântul Altar al Catedralei Naționale, Patriarhia Română anunță prelungirea programului de închinare, inclusiv pe timpul nopții, până în ziua de miercuri, 5 noiembrie 2025, la ora 24:00" (https://arhiepiscopiabucurestilor.ro/stiri/comunicate-si-mesaje/sfintirea-picturii-catedralei-nationale-harta-interactiva, data accesării: 23.11.2025).

Pe scurt, mi-a fost dat să ajung și eu la Catedrală, în seara zilei de 1 noiembrie. Am stat la coadă mai puțin de trei ore. Catedrala albă, sobră, ortodoxă, ne-a întâmpinat, când am ajuns pe esplanadă, cu vocile preoților care slujeau Paraclisul Maicii Domnului, în înregistrările transmise pe cele două ecrane mari montate în curte. Înăuntru, după ce am urcat treptele așternute cu o catifea purpurie, bizantină, pictura în culori calde ne-a îmbrățișat firesc, umplându-ne sufletul de bucurie. Mulți oameni stăteau, pur și simplu, pe scaunele din catedrală, minunându-se de frumusețea ei, admirând mozaicurile în care tradiția, harul și strădunța se topesc într-o lumină aurie, unică. Pe pereți, în altar, în raclele cu Sfinte Moaște ale Apostolului Andrei și ale Cuviosului Dimitrie cel Nou, ocrotitorii neamului, Sfinții Români sunt acasă și acasă suntem și noi.

Catedrala Națională s-a clădit pe Dealul Arsenalului după mai multe „peregrinări” ale locului ei de amplasare. Acum se înalță aproape de Palatul Parlamentului, puțin mai în spate, dar mai sus, compensând simbolic mutilarea peisajului prin străina „Casă a Poporului”. Un „loc rău” e transformat în „loc bun” când se zidește pe el „monastire-naltă/ cum n-a mai fost altă”. Într-un veac al risipirii, la Centenarul Patriarhiei Române, Biserica Ortodoxă ne dăruiește un monument de care aveam nevoie, ca să nu uităm că dragostea și statornicia, credința adâncă și sacrificiul ne vor aduce iar laolaltă.

(urmare din pagina 11)

CARTE POȘTALĂ
În provincie
În nopțile târzii de toamnă
M-apucă-un dor nebun de tine:
Ți-aș scrie atunci scrisori în versuri
Amestecate cu suspine.

Ți-aș spune tot ce am pe suflet,
Tot ce frământă-al meu gând:
Printre silabele timide
Ai simte lacrimi picurând.

Икоане де демулт.

.... Ши, кыт мэ поарты гындул
Песте времурь ынлапой,
Тот май блынды вэд икоана
Унуй кар ку патру бой.

Уйте-л кыт де 'нчет кобоары,
Ынкэркат ку мындрій сноп,
Пе друмягул де пе лункы
Стрэжуит де-ун шир де плопь!..

Скырціе дин осій карул,
Яр ын снопій луй де грыу
Стэ проптит ын фуркы тата,
Ынгропат пэны ла брыу.

С-опинтеск ла жуг плэваній
Ши, дин колбул де пе друм,
Пе суб кар ши пе-де-лэтурь
Се рыдпкы норь де фум...

Ш-акум яты-л, трече-агале
Пе-о оглинды де пырэу:
Блынд рэсфрынже фундул апей
Ши плэвань ши кар ку грыу.

Ши 'нтр-ун лан ыналт де мэтурь
Вынтул фыщые прин фок....
Че н-ашь да, сы-ць фіу пе-алэтурь,
Кар фрумос ку патру бой!...

B. Милитару.

Ți-aș spune tot... Dar azi văd bine
Cum te-ai schimbat nepăsătoare.
Prin bibelouri fără milă
Vei azvârli a mea scrisoare.

Și prin nimicurile tale
Va suspina a mea durere
Cum în amurguri, printre frunze
Răsună stins cu un Miserere...

Poezia e veche, decolorată, ca petalele îngălbenite ale florilor presate și uitate în cărțile peste care ți-ai sfoliat întâile vise ale tinereței. Am transcris-o din memorie, căci întâia poezie tipărită constituie în viața sentimentală un eveniment tot atât de neuitat ca și întâia dragoste, din care izvorăște de obicei.

D. Karnabatt

Câteva însemnări despre Dimitrie Bolintineanu

Personalitate complexă a culturii și literaturii române din perioada pașoptistă, diplomat și ministru al Instrucțiunii Publice în timpul lui Alexandru Ioan Cuza, Dimitrie Bolintineanu a fost contemporan cu o sumă importantă de oameni politici, literați, cărturari și tot felul de petenți care îi cereau *sprijinul*.

Era un om cumpătat și cât se poate de parcimonios în ceea ce privește mărturiile și relatările despre sine și ai săi.

Există, însă, un apreciabil număr de evocări, amintiri portrete și însemnări privitoare la Dimitrie Bolintineanu ce se cuvin a fi identificate, adnotate și, evident, republicate în câteva tomuri spre a ni-l apropia și mai mult și mai bine pe creatorul *Mamei lui Ștefan cel Mare*.

Una dintre aceste evocări, *Amintiri despre Bolintineanu*[10], aparține dramaturgului și memorialistului Alexandru Davila (1862-1929), pe care a publicat-o, acum un secol, în faimosul ziar *Rampa* din București.

În cele câteva *rememorări,* Al. Davila își amintește, cu fidelitate, despre călătoria, cu trăsura, pe care o întreprinde tatăl său, doctorul Carol Davila împreună cu fiul său Alexandru Davila, la Mănăstirea Pantelimon unde era internat poetul Dimitrie Bolintineanu.

Tânărul scriitor este impresionat de absența poetului pașoptist, de starea de incertitudine în care se află acesta și, mai ales, de liniștea și pasivitatea unui om grav bolnav.

Remarcăm mobilitatea privirii poetului, care se uita, nedumerit, când la doctorul Carol Davila, când la fiul acestuia.

Impresionează, în chip special, cele două cuvinte ale sintagmei – „Ochi albaștri !", rostite de poet referitoare la Al. Davila.

Amintirile acestea directe și autentice demonstrează, peste timp, o stare emoțională atât de necesară, astăzi, când opera lui Bolintineanu *nu se mai citește* cu voluptatea de odinioară.

*

Amintiri despre Bolintineanu

Nu l-am văzut decât o singură dată, câteva clipe. Iată cum: Bolintineanu fusese atins, atunci, pe la 1869 sau 1870, mi se pare, de paralizie generală, și bietul poet, fostul ministru de instrucție publică al lui Cuza, nu avea nici o îngrijire. Tatăl meu, medic, efor al spitalelor civile și, peste toate, suflet între suflete, luă pe Bolintineanu, și îl instală la Pantelimon (proprietatea Eforiei) la soare, la aer, în chiar apartamentul intendentului, îi alocă două infirmiere și un infirmier, care să n-aibă altă grijă decât ca toate să fie pe placul lui Bolintineanu. Pe vremea aceea, Mănăstirea Pantelimon, adăpostul surdo-muților, era goală de călugări, dar plină de copii surdo-muți. De la șoseaua Mare, ducând de la București spre județul Ialomița, se făcea, în fața primăriei satului Pantelimon, un drum foarte umblat, care cobora valea satului, apoi urca, șerpuind, dealul în vârful căruia era mănăstirea. Mai jos de mănăstire, cam pe la jumătatea dealului, se ridica un pavilion de lemn clădit de Vodă Cuza unde căruțele poposeau înainte de a sui pieptul care ducea la clopotnița mănăstirii.

Într-o zi (eram pe atunci, cum bănuiți, un poșidic mititel) tatăl meu mă lua cu el în trăsură zicându-mi: „Hai la Pantelimon să vedem pe Bolintineanu". Zis și făcut. Pentru tatăl meu, depărtarea nu exista: a merge de la Cotroceni la Pantelimon era, pentru el, pe vremea aceea, tot atât cât ar fi pentru cineva, astăzi, să meargă din Piața Teatrului până la Capșa. Când ajunserăm la mănăstirea Pantelimon, Bolintineanu ședea într-un fotoliu, la soare. El privi lung, când la tatăl meu, când la mine, și zise: „*Ochi albaștri !*"

Ce o fi trecut prin mintea nenorocitului infirm ?

Atât îmi reamintesc de Bolintineanu. Dar înfățișarea lui, din acea zi, mi-a rămas adânc întipărită. Mulți își mai aduc aminte azi de poeziile lui; dar câți și de chipul lui ?

A. Davila

Amintiri despre Bolintineanu

Nu l'am văzut decât o singură dată, câteva clipe. Iată cum: Bolintineanu fusese atins, atunci, pe la 1869 sau 1870, mi se pare, de paralizie generală, și bietul poet, fostul ministru de instrucție publică al lui Cuza, nu avea nici o îngrijire. Tatăl meu, medic, efor al spitalelor civile și, peste toate, suflet între suflete, luă pe Bolintineanu, și îl instală la Pantelimon (proprietatea Eforiei) la soare, la aer, în chiar apartamentul intendentului, îi alocă două infirmiere și un infirmier, cari să n'aibă altă grijă decât ca toate să fie pe placul lui Bolintineanu. Pe vremea aceea, Mănăstirea Pantelimon, adăpostul surdo-muților, era goală de călugări, dar plină de copii surdo-muți. Dela șoseaua Mare, ducând de la București spre județul Ialomița, se făcea, în fața Primăriei satului Pantelimon, un drum foarte umblat, care cobora valea satului, apoi urca, șerpuind, dealul în vârful căruia era mănăstirea. Mai jos de mănăstire, cam pe la jumătatea dealului, se ridica un pavilion de lemn clădit de Vodă Cuza unde căruțele poposiau înainte de a sui pieptul care ducea la clopotnița mănăstirii.

Într'o zi (eram pe atunci, cum bănuiți, un poșidic mititel) tatăl meu mă luă cu el în trăsură zicându-mi: „Hai la Pantelimon să vedem pe Bolintineanu". Zis și făcut. Pentru tatăl meu, depărtarea nu exista: a merge dela Cotroceni la Pantelimon era, pentru el, pe vremea aceea, tot atât cât ar fi pentru cineva, astăzi, să meargă din Piața Teatrului până la Capșa. Când ajunserăm la mănăstirea Pantelimon, Bolintineanu ședea într'un fotoliu, la soare. El privi lung, când la tatăl meu, când la mine, și zise: „*Ochi albaștri !*"

Ce o fi trecut prin mintea nenorocitului infirm ?

Atât îmi reamintesc de Bolintineanu. Dar înfățișarea lui, din acea zi, mi-a rămas adânc întipărită. Mulți își mai aduc aminte azi de poeziile lui; dar câți și de chipul lui ?

A. DAVILA

[1] Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia de la 1812 până la 1918,* București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, 1940, p. 295-296 și 311.
[2] Vasile Militaru, *Priveliște,* în *Cuvânt moldovenesc*, nr. 12(42), iunie 1915, p. 9-10.
[3] Idem, *Secerișul,* în *Cuvânt moldovenesc*, nr. 14 (44), iulie 1915, p. 3-5.
[4] Idem, *Icoane de demult,* în *Cuvânt moldovenesc*, nr. 6(60), iunie 1916, p. 15.
[5] Mircea Dem. Rădulescu, *Moș Crăciun*, în *Rampa*, nr. 2453, joi, 31 decembrie 1925, p. 5.
[6] L.A.N.C. – Liga Apărării Naționale Creștine a fost înființată de A.C. Cuza la 4 martie 1923 la Iași.
[7] George A. Cuza, profesor de Drept Roman la Universitatea din Iași.
[8] *Debutul d[omnu]lui D. Karnabatt*, în *Rampa*, 8, nr. 2219, vineri 20 martie 1925, p. 1, col. 3-5, sus + 1 desen D. Karnabatt de Kapralik. (*Debuturi literare. Contribuții la istoria literaturii contemporane. Anchetele noastre*)
[9] Eugen Vaian (1870-1897), ziarist, prozator și traducător. În răstimpul 1896- 1897 editează cotidianul politic și literar *Presa*, unde debutează Dimitrie Karnabatt în anul 1896.
[10] Al. Davila, *Amintiri despre Bolintineanu*, în *Rampa*, 8, nr. 2247, vineri, 24 aprilie 1925, p. 1, col. 1, jos.

La aniversară: scriitorul Florentin Popescu

Ana Dobre

Cum se vede viața de pe înălțimile culmilor, după parcursul unui drum cu obstacolele și darurile lui ? Cum se raportează eul la sine însuși atunci când, reflectat în oglinda pe care și-o/i se așează în față, își poate înregistra/trece în revistă avatarii, acele umbre din diferite perioade ale vieții care i-au plămădit personalitatea și care fac parte indestructibilă din ființa sa ?

La împlinirea unei vârste, care, altădată, era considerată vârsta patriarhilor, iar astăzi e doar una a maturității avansate – 80 de ani, lui Florentin Popescu i se așează în față aceste oglinzi care-l răsfrâng și-l refractă, punându-l în complexa relație, asupra căreia medita Martin Buber – Eu-Tu-Acela.

Povestea vieții se derulează invers în lucrarea *Florentin Popescu. Un izbânditor întru faptă culturală*, pe care Editura Sud i-o dedică, având ca punct de plecare, în deschidere, gândurile de aniversare ale lui Vasile Grigore. Liniile amintirii, sub patronajul ideatic al lui Gabriel Garcia Marquez care-și rememora viața în *A trăi pentru a-ți povesti viața* („Viața nu este cea pe care ai trăit-o, ci aceea pe care ți-o amintești și cum ți-o amintești spre a o povesti."), se intersectează permanent; un punct de vedere are Florentin Popescu însuși, cel care, asemenea lui G. Călinescu, odinioară, se autointeroga, privindu-se și confruntându-se cu sine prin întoarcerea privirii în durata care-i cuprindea, sub cupola destinului, întâmplările vieții, în dubla dimensiune a biografiei și activității literare. Într-un dialog imaginar cu potențialul receptor, gândurile iau, uneori, forma poemului: „...Și deodată cuprinzătoarea oglindă luă forma unei cărți – cea pe care o ai acum sub priviri, iubite cititor./ ...Și deodată chipurile din oglindă se contopiră într-unul singur. Și acela eram eu, cel mai de demult și cel de azi...".

Construcția volumului urmărește o structură de diptic, conținând, în prima parte, referințe la biografia scriitorului (*Repere biobibliografice*, *Colaborări la volume colective*, *Opera tipărită*, *Antologii și ediții îngrijite*, *Referințe critice*, *Întâmpinări*), iar în cea de-a doua, reflectări critice semnate de Gheorghe Istrate, Al. Dețliu, H. Zalis, Dumitru Ion Dincă, Marin Ifrim, Titi Damian, Nicolae Baltag, Florin Manolescu, Radu Cârneci, Romul Munteanu, Aureliu Goci, Florin Costinescu, Laurențiu Ulici, Șerban Cioculescu, Ion Apetroaie, Teodor Vârgolici și mulți alții.

Figură emblematică, așa cum îl vede Vasile Grigore, Florentin Popescu este un reper al literaturii contemporane, cu o activitate diversă și complexă, cu realizări semnificative în toate compartimentele literaturii: poezie, proză, critică și istorie literară, eseistică.

Debutând ca poet, în 1969, cu volumul *Obsesia păsărilor*, drumul în literatură al lui Florentin Popescu nu putea urma decât calea scrisului, împărțit între jurnalism și masa de brad a singurătății creatoare.

Drumul deschis în 1969/1970 cu *Obsesia păsărilor* este continuat, în 1972, de *Mereu peregrinul*, urmat, în 1975, de *Cuvinte de grâu*, după care activitatea literară se diversifică prin volumele de reportaje *Țara fântânilor* (1972), *Ctitorii brâncovenești* (1976), *Contemporan cu visul*, *Oameni, locuri și tradiții din ținutul Buzăului* (1978), *Reîntâlnire cu cetatea adolescenței* (1979), pentru a reveni la poezie cu *Țărmul uitat și alte poeme* (1981) și *Diligența cu păsări* (1983).

Activitatea literară se rotunjește și se împlinește prin volumele dedicate lui V. Voiculescu, Florentin Popescu fiind cel mai avizat exeget al scriitorului, recunoscut ca atare. Exegeza voiculesciană începe în 1984 cu *Pe urmele lui V. Voiculescu* și se continuă cu *V. Voiculescu la Pârscov* (1996), *Detenția și sfârșitul lui V. Voiculescu* (2000), *Viața lui V. Voiculescu* (2003), *V. Voiculescu și contemporanii* (2004), *Viața și opera lui V. Voiculescu* (2025).

Diversitatea domeniilor abordate de Florentin Popescu este un semn al generozității și pasiunii sale pentru literatură, atitudine afirmată în titlul amical sub care reunește nouă volume de cronici literare, o istorie insolită a literaturii contemporane – *Eu v-am citit pe toți !* sau în *Cărțile prietenilor mei*; se adaugă la acestea o vocație autentică pe care a trebuit să o distribuie egal în poezie, proză, critică și eseistică.

Nu în ultimul rând e de semnalat și contribuția sa ca redactor de carte/editor la Editura pentru Turism, la Albatros, precum și aceea de jurnalist cultural – colaborator și întemeietor al revistei *Colibri, bilunar cultural distractiv* (1990-1991), *Bucureștiul literar și artistic* (din 11 octombrie și până în prezent, împreună cu Coman Șova).

Între atâtea lumini care se întretaie, proiectate de ceilalți, ca acesta schițat de Gheorghe Istrate în *«Vârât pentru totdeauna în aventura literaturii române»*: „Florentin este un mare cavaler al verbului românesc contemporan", „prozator enciclopedist, critic literar, memorialist, publicist neobosit și editorul unei reviste unicat – *Colibri*", „unul dintre cei mai harnici scriitori de astăzi", își face loc și propria proiecție, un autoportret de autor ca-n acest interviu din 2006, cu Al. Dețliu: „Sunt și eu un biet scrib, care trăiește la granița dintre veacuri și dintre milenii și-ncearcă să scrijelească ceva pe nisipurile universului și ale eternității !... Am avut și eu dorința, mare cât un orizont, de a aduna în suflet câte ceva din multiplele minuni ale lumii și de a pune în fila de carte câte puțin din clipa de ardere și viața care mi-au fost date de Dumnezeu. Și-n *clipa* asta, în *viața* asta, intră, deopotrivă, *poezia și visul*, ca și aventura întoarcerii în trecutul cultural al lumii, bucuria cunoașterii oamenilor de lângă mine, ori mai de departe, întâlnirea cu operele altora. În fond, am fost dintotdeauna și am rămas o *fire romantică*, deși viața m-a obligat și mă obligă adesea să fiu pragmatic ! (s.a.)".

La aceste moment aniversar, cu speranța unui timp răbdător pentru fapta culturală, Florentin Popescu pare a avea propria raportare temporală. Timpul nerăbdător poate fi ignorat, întrucât important nu este doar *râul care curge*, ci unda care-i reține chipul și lucrarea.

(***, *Florentin Popescu. Un izbânditor întru faptă culturală*, Editura Sud, Bolintin Vale, 2025)

Privind înapoi cu prietenie

Ana DOBRE

Cititor infatigabil, cu pasiune pentru cuvânt și literatură, Florentin Popescu așează laolaltă, în *Revelații literare lângă Turnul Chindiei*, o serie de cronici, recenzii, interviuri și eseuri scrise de-a lungul unei relevante perioade de timp, despre scriitorii din arealul cultural al Târgoviștei, (re)cunoscut drept *Școala Literară de la Târgoviște*, patronim născut cu/sub prestigiul celor care au scos urbea din anonimat: Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Costache Olăreanu.

Ceea ce este important, și criticul o semnalează, este faptul că această Școală, instituționalizată sub denumirea de *Societatea Scriitorilor Târgovișteni*, care are ca organ de presă culturală revista *Litere*, iar ca mijloc de dialog cu receptorul virtual *Editura Bibliotheca*, are urmași demni de cei care, prin talent și autoritatea impusă de opera lor, au fondat-o.

Continuatorii – Mihai Stan, Tudor Cristea, dar și alți scriitori, cărora li l-au alăturat alți oameni deschiși, spirite generoase, mențin vie flacăra literaturii, străduindu-se, într-un context vitreg pentru fapta culturală, să redea culturii/literaturii locul pe care-l merită în ansamblul devenirii naționale.

Florentin Popescu, cronicarul acestor evenimente și fapte culturale, pune sub semnul revelației literare împlinirile și le onorează în prezentări comprehensive – recenzii, cronici, eseuri, prin lectura empatică, după ce le cuprinsese anterior în *Portrete în peniță* (2009), *Noi portrete în peniță* (2010), *Salonul cu portrete în peniță* (2012), *Pe simezele memoriei* (2013, în ciclul celor nouă volume din *Eu v-am citit pe toți !* (2007-2023) și în *Seniorii literaturii noastre* (III/2019, IV/2022).

Iată, așadar, un întreg raft de bibliotecă în care se regăsesc și scriitorii aparținând Societății Scriitorilor Târgovișteni, fapt ce atrage atenția asupra acestui adevărat fenomen literar al actualității. Conștient de importantul demers, cu o privire din interiorul actului istoric și critic, Florentin Popescu augmentează/ coroborează aspectul, considerând că un critic literar oferă celui interesat de tabloul literaturii contemporane *o imagine globală* și, punctual, pune în lumină grila prin care au fost/sunt văzute toate cele care s-au petrecut/se petrec și care țin de spațiul spiritual al județului, pus simbolic sub semnul Turnului Chindiei, martor secular al istoriei/lumii din această parte de țară, „Florența valahă", al devenirii cultural-istorice a județului Dâmbovița.

În această reprezentare critic-simbolică, Turnul Chindiei joacă rolul nu al unui artificial *turn de fildeș*, ci al unui observator și martor secular din perspectiva căruia autorul Florentin Popescu simte că responsabilitatea față de cuvântul scris o întrece pe cea a simplei consemnări ocazionale.

Construit ca un diptic: I. *Prietenii vechi au întotdeauna prioritate*, prietenii priviți prevalent fiind Tudor Cristea, Mircea Horia Simionescu, George Coandă, Victor Petrescu și Mihai Stan, și II. *Prieteni noi și cărțile lor – bucurii binevenite* (Vilia Banța, Grigore Grigore, Niculae Ionel, Ion Mărculescu, Savian Mur, Daniela-Olguța Iordache, Elena Stan-Bădulescu, Vali Nițu, George D. Piteș, Mariana Petrescu și Corin Bianu, Carmen Georgeta Popescu, Constanța Popescu, Nicolae Rădulescu, Emil Stănescu, Florea Turiac, George Toma Veseliu, Ioan Vișan, oferă o sugestie privind atitudinea criticului față de acest fenomen al literaturii contemporane, care prevalează prietenia fără, totuși, a minimaliza judecata critică.

Modul de a cuprinde realitatea operei abordate supuse privirii critice intersectează perspectivele: subiectivă, prin convorbiri cu autorul – interviuri cu George Coandă, Mihai Stan, pentru o privire din interiorul laboratorului de creație, și obiectivă, cu reflectări și reflexii sugerate/induse de operă.

Revelații literare lângă Turnul Chindiei se constituie ca o fotogramă în mișcare a unui fragment esențial din dezvoltarea literaturii române cu gândul devenirii în/întru literatura pentru care Florentin Popescu pledează, folosindu-și cuvântul pentru a convinge receptorul deschizându-i apetitul de a construi și de a contribui, astfel, la rându-i, la edificarea culturii românești. Privirea spre viitor îi determină/obligă privirea exactă asupra prezentului, probă și mărturie de implicare personală.

(Florentin Popescu, *Revelații literare lângă Turnul Chindiei*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2025)

Șerban Codrin Denk

Marilena Apostu sau poezia în tonurile cele mai discrete

Titlul volumului obligă la multe speculații, primele care îți trec prin minte ar fi forța, viclenia felinei, sau mai degrabă disimularea, duplicitatea, fariseismul condiției umane, în orice caz este o titulatură neagră pentru alte flori de mucigai. Surpriza e totală:

„O ușă întredeschisă tulbură ziua
acum știu de ce ferestrele
foșnesc pe la colțuri
nu voi cumpăra marginea străzii
nu voi cumpăra căderi
iartă-mă, Doamne !”

Prin paradox, toate zisele *poeme leoparde* sunt prea discrete, prea calme, prea „o singură margine nu a intrat/ într-un basm/ păianjenii pe un colț de perete/ învelesc povestea cu o eșarfă”. De unde prăpastia între propunere și realizare, dintre voință expansivă și resemnare ? Poeta ocolește tocmai violența, fariseismul, îl aruncă la o parte și preferă tăcerea, discreția totală, mărturisirea în șoaptă când nu e anulată cu totul:

„strigătul scutură ceața
până când mă voi pieptăna ca o însingurată
mi-am iubit tatăl
precum crizantemele crescute
în acea toamnă frunzele l-au acoperit

îl visez că vine și strânge
rufele de pe frânghie
aș vrea să aflu
de ce ochii lui albaștri au mărturisit:
voi pleca într-o carte poștală”

De fapt, cuvintele sunt făcute pentru a ascunde gândurile, rostul cuvintelor nu este înșiruirea în versuri, pentru că: „pe frânghie să nu te bizui/ doar într-o carte găsești dimineți timide/ sufletul plesnit pe la colțuri/ sfâșie perfect cealaltă parte a hainei”. Sub fiecare cuvânt se ascunde o dramă, știm asta de când există poezie, însă cu evidență cineva sau ceva este vinovat. Într-o lume fără vinovați, dar cu prea mulți pedepsiți pentru vină, numai poezia are dreptul să calce sfios, fără gălăgie, și să vindece răni. Am evitat să scriu „să calce cu smerenie”, deoarece *poemele leoparde* nu apelează la Dumnezeu decât ca interjecție, Dumnezeu nu este credință, ci numai sonerie de alarmă. Când toți poeții strigă, numai o poetă singură și însingurată tace, iar tăcerea ei se aude ca o mare tulburare a apelor, focului, aerului, pământului. Ceea ce reușește Marilena Apostu este de mare sugestivitate, reușind să vorbească prin a nu vorbi. Obligată la exprimare, o face lacunar, totuși golurile sunt grăitoare, scânteietoare, alcătuiesc o altă retorică poetică, poate o *retorică leopardă*.

Totul pare simplu în această carte, poezii unde primul rând devine titlu, versuri albe, libere, scurte, am numărat numai trei metafore, trei comparații, câteva epitete, totul este alb într-o ninsoare albă într-un timp alb, chiar negrul devine alb. Simbolul domină, docilitatea, cumințenia, insolitul, ciudatul, ambiguitatea, respingerea preamultului, acceptarea iluziei că totul este bine. De fapt, prin paradox, se citește contrariul, totul este o dramă infinită, camuflată, mascată prin falsă naivitate.

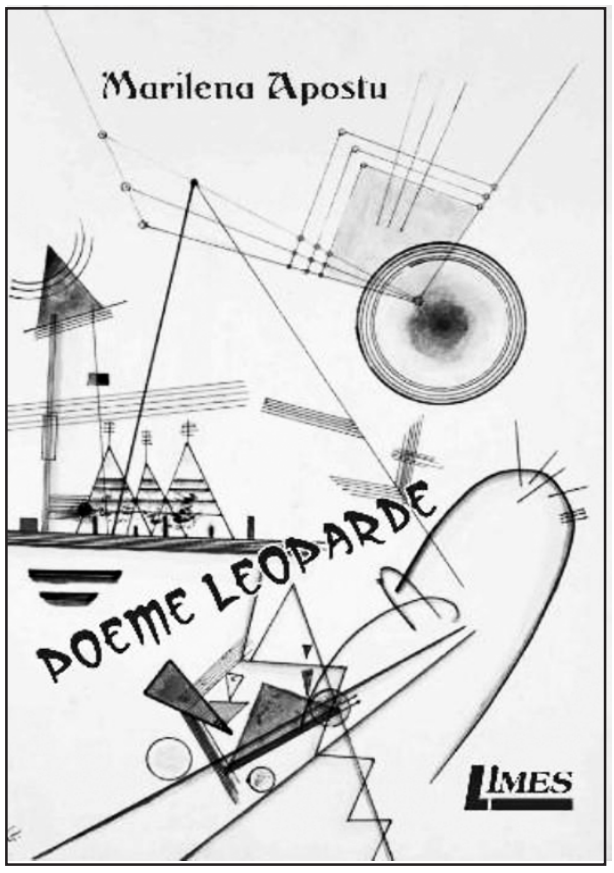
„răsăritul soarelui se arată
Dumnezeu împarte lumină

mă voi închina pietrei
am fost sete deasupra frunții
acum nu mă tem de această
vreme
te visez prea trist
prea blajin

voi muri fericită
aseară am lepădat confuzii
chihlimbarul ne veghează

nu-mi tulburați clipa”

Poeta se exprimă printr-un minimalism împins la extrem, urmează să dispară cele câteva cuvinte în niște

texte de unde sentimentele au fost aproape extirpate, ca într-un lac încet-încet tulburat apoi secat, pustiit în întregime. *Finis*.

„vântul rece în mijlocul drumului
strânge albul deoparte

voi fi pedepsită
am uitat să deschid uși blânde
ferestre așteaptă
până se crapă de ziuă
vând la un preț convenabil fantome
trecute aproape de pământ
între mine și spaimă
un fluture de smarald
mă voi opri”

De fapt ce ascunde poeta ? Nu știm, numai ne sugerează ceva vag, ceva simbolist, însă aceste catalogări de umanism, clasicism, modernism, postmodernism sunt numai „o samă de cuvinte”, alta este realitate, altul este realismul. Înlăturând totul, renunțând la totul un poet caută ceea ce nu a mai rămas, poezia, și găsește câteva fire, niște capete de ață, umbre ale umbrei din toată opulența, stridența, magnificența. Însuși acest nimic crezut literar care merită să fie exprimat s-a complicat, stratificat, încâlcit, *umanizat*, încât devine aproape opac, inexprimabil când se cere exprimat. Despre asta este vorba, când ai prea multe de spus ceea ce reușești să spui devine „o iarnă ce nu iese la număr”.

„ultima mie de ani
a așteptat degetele și torsul pisicii
să ne bucure picioarele
ne vom petrece ziua prin casă
noaptea prin vis”

Această estetică a golului sublim, a simplității nu împrumută nimic din estetica poeziei zen-budhiste, unde devii cel mai mare artist culegând câteva frunze căzute într-o seară de toamnă.

„nu e loc pe vârful degetelor
turnul de ceară se surpă

ai cerut să ți se aducă o floare
care n-a existat vreodată
am învățat-o să deseneze sfinți
să poată intra în mănăstiri

muguri croșetează pleoape
o rază cu iz de pictură udă
se pierde fără clintească liniile”

Mircea Petean, editorul și poetul, în loc să spună „versurile Marilenei Apostu” a sintetizat scriind „leopardele Marilenei Apostu” și bine a observat, aceste versuri sugerând maxima austeritate sunt o marcă originală, însă nu poate continua decât prin ruptură. Față de excelentele culegeri de versuri „Orașul cu femei triste”, „Umbrele nu fac zgomot”, „Cămașa pătată de somn”, *leopardele* propun o ruptură în așteptarea vizionară a altor ispite literare, fiindcă aceasta este calea poetului și a poeziei sale, să înfrunte ispitele. Una ar fi aceasta, propusă chiar de poetă:

„dimineața o găsesc în cutia poștală
e semn că rugăciunile
nu au de-a face cu fericirea
am destui dușmani ce au încercat
să stea de vorbă cu mine

zâmbete între alb și mănușile
căzute pe jos
stau în lada de zestre

oasele tale dorm ca un înger
praful făcut de noi
are nevoie de o ninsoare
în fiecare dimineață”

Am citit undeva că un domn-poet care a scris mai nimic a ajuns la concluzia cea mai înaltă, adevăratul poet nu trebuie să scrie, ci să teoretizeze moartea literaturii, a poeziei. Totul este post-literatură, numai poeții rataţi scriu capodopere, de la *Iliada* la *Așa grăit-a Zarathustra* și mai departe. Această poveste cu post-literatura se va uza dacă nu a pățit-o de multă vreme, se va zdrențui cât mai repede, precum basmul atottrâmbițatului postmoderism, fiindcă tocmai *se naște undeva* un poet al viitorului care, din naivitate și nefericire, va inventa o nouă poezie, unde va avea ceva de spus, demonstrând că spiritul său va fi unul leopardin, deloc convins că literatura a murit, ci așteaptă ca ursitorii de rău să își dea binecuvântatul sfârșit. Despre spiritul leopard din poeme leoparde este vorba.

„nu te îngrijora Marlenka
șoapta e nevindecată
îngerul umple ziua cu semințe

ceasornicul este săgeata
verdele rotește privirea
primăvara prinde putere”

(Marilena Apostu, *Poeme leoparde*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2025)

Geopolitica păcii prin forță și a diplomației cu pistolul pe masă

Gl. BG. (rtr)
Gheorghe Dragomir
Președintele Centrului de Etică și Strategii

Motto: *,,Se găsesc astăzi conducători de popoare care fac războaie preventive pentru a avea un plus de mărire la activul gloriosului lor destin."* (C. Rădulescu-Motru, *Timp și destin*)

SUA și ambiguitatea strategică a politicii externe

Al doilea mandat la Casa Albă al președintelui Donald Trump este captiv pe de o parte influenței puternice a neo-conservatorilor radicali din administrație și Congres care exercită presiuni asupra Președintelui și Departamentului de Stat pentru adoptarea unei linii dure în relațiile internaționale, care să reamintească întregii lumi că hegemonia politică, economică, financiară și militaro-tehnologica este tot mai puternică în fata globalismului sorosist, ceea ce presupune promovarea noului concept „pace prin forță și o diplomație cu pistolul pe masă". Pe de altă parte, anturajul apropiat al președintelui Trump, compus din evangheliști și oameni de afaceri americani și evrei, este convins că pentru a scoate America din criza economică, financiară, suprapusă pe o criză morală și de neîncredere în clasa politica și instituțiile statului, este nevoie de o politică externă și de o diplomație tranzacțională, care să promoveze prin negocieri și afaceri interesele naționale americane, iar în plan intern declanșarea unei confruntări juridice și prin folosirea armatei împotriva inamicului intern care nu vine din direcția Rusiei și Chinei, ci din partea curentului neo-marxist sorosist care a adus țara în pragul ruinei economice și fragmentarii sociale, cu consecințe grave pentru prestigiul extern al Americii, prin atacuri directe la democrație, statul de drept și libertatea de gândire și expresie.

Această ambiguitate strategică în care se află administrația Trump a creat deja disconfort în legătură cu prezența și prestația SUA la nivelul organizațiilor regionale sau cu vocație internațională (ONU, OMS, OMC, NATO, UE, AEAN) unde luările de poziție ale oficialilor americani, inclusiv ale președintelui Trump, s-au aflat de multe ori în contradicție cu regulile care guvernează relațiile internaționale, bazate pe dreptul internațional, respectarea înțelegerilor și tratatelor internaționale și bilaterale în cadrul alianțelor tradiționale, dar și prin recunoașterea intereselor competitorilor și rivalilor într-o lume care își reafirma tot mai mult opțiunea pentru un sistem de guvernanță multipolar. Administrația TRUMP s-a trezit în acest vârtej geopolitic planetar în care excepționalismul și hegemonia americană se confruntă cu o ascensiune rapidă a puterilor emergente din Asia-Indo-Pacific grupate în jurul BRICS și OCS, în care un rol important îl au China, Rusia, India, Japonia și țări din Africa, Orientul Mijlociu, America Latină.

Am numit recentul turneu al președintelui Trump în această zonă a AIEI ca fiind *turneul bunăvoinței*, deoarece administrația și președintele au realizat că prin suprataxarea vamală au pierdut încrederea partenerilor tradiționali din regiune, iar pentru a contracara influența geopolitică, geoeconomică și geostrategică a Chinei la proiectele sale legate de Noul Drum al Mătăsii era nevoie de prezența în regiune a președintelui, pentru a da noi asigurări privind seriozitatea angajamentelor comerciale și militare, subliniindu-se că SUA nu-și abandonează aliații.

Turneul a fost, după declarațiile președintelui și membrilor delegației sale, un succes răsunător, reușindu-se semnarea de acorduri și contracte comerciale privind importul de pământuri rare din Australia în valoare de 8,5 miliarde de dolari, reînnoirea înțelegerii privind construirea în SUA, în cooperare cu Marea Britanie, a trei submarine, comandă anulată ulterior sub motivația lipsei capacităților de producție a șantierelor americane.

Să nu uităm că inițial guvernul australian atribuise contractul Franței, însă a fost anulat la presiunea SUA, ceea ce a declanșat un adevărat scandal politico-diplomatic între Australia și Franța. La reuniunea la nivel înalt SUA-ASEAN din Malaezia, președintele american a fost martor și „garant" al semnării tratatului de pace dintre Thailanda și Cambodgia, prilej cu care în discursul său a făcut un adevărat bilanț al celor opt luni de mandat, ale căror rezultate a făcut ca America să intre într-o „eră de aur" cum nu a mai fost în istoria ei, propunând ca și relațiile cu țările ASEAN să intre într-o „eră de aur" prin lansarea de noi parteneriate și proiecte de cooperare economică, comercială, tehnologică, militară și de investiții reciproce, îndeosebi în economia americană care este „cea mai puternică și stabilă din lume".

La Seul, participarea la reuniunea pentru cooperare economică Asia-Pacific i-a dat ocazia să realizeze întâlniri bilaterale cu liderii țării gazdă, dar și cu cei prezenți, reușindu-se antamarea de discuții privind lărgirea cadrului de cooperare economică, dar nu a lăsat să se întrevadă concesii privind tarifele vamale.

Un moment important al turneului l-a constituit vizita de două zile în Japonia, unde președintele Trump a avut o întâlnire protocolară la Palatul imperial cu împăratul nipon și mai multe întâlniri de lucru cu premierul Sanae Takaichi, care, odată cu preluarea mandatului a anunțat un amplu program menit să asigure redresarea economiei aflată în stagnare, reducerea datoriei publice care a atins 260% din PIB, drept urmare orice transfer de bani în exterior ar putea „strangula dezvoltarea internă". Șeful Patronatelor din Japonia a declarat pentru *Financial Times* că acordul comercial semnat de ex. premierul Ishiba este „o eroare strategică" și va trebui renegociat de noul premier cu președintele Trump.

Înaintea vizitei președintelui Trump, premierul Taikaichi a dispus anularea vizitei delegației americane, compusă din reprezentanți ai unor importante corporații, sub motivația că acordul tarifar conține o serie de neclarități pentru care negociatorul șef nipon a solicitat un decret prezidențial pentru modificarea lui, însă partea americană a refuzat. Pe acest fond tensionat, premierul nipon a dispus anularea înțelegerii privind investiții de 550 de miliarde de dolari în economia americană, ceea ce a stârnit furia președintelui Trump. Sub aceste auspicii nefavorabile pentru administrația americană au avut loc discuțiile și negocierile președintelui Trump cu premierul Takaichi, încercând să „o îmbuneze" prin aducerea de laude și invitația pe portavionul „G. Washington" pentru a se întâlni cu militarii americani și a reînnoi angajamentul SUA de a lupta alături de militarii japonezi pentru asigurarea securității în fața provocărilor militare nord-coreene și chineze. Președintele american a ținut să sublinieze că SUA au cea mai puternică și bine dotată tehnologic armată din lume, iar industria de armament, aeronave de luptă și sisteme de apărare aeriană este cea mai performantă, propunând cooperări în domeniu.

Interesant a fost că doamna premier Takaichi a răspuns cu amabilitate niponă, lăudând performanțele noului mandat al președintelui Trump, subliniind că pentru domnia sa președintele a fost o sursă de inspirație în conceperea programului de guvernare, pentru angajamentul luat în fata japonezilor ca *„Japonia first* și japonezii pe primul loc" să definească politica sa internă și externă. Deci, toate deciziile guvernamentale vor fi subordonate acestui obiectiv, explicând în același timp că situația economică a Japoniei impune unele măsuri de austeritate în privința achizițiilor militare, iar în situația că economia va da semne de redresare s-ar putea ca din 2026 să se aloce 2% din PIB pentru industria de apărare niponă și pentru consolidarea sistemului de apărare și securitate națională.

Nu întâmplător președintele american a ales să poposească în Malaezia pentru a participa la reuniunea la nivel înalt a organizației ASEAN și la semnarea acordului de pace între Thailanda și Cambodgia, considerat a fi cel de-al optulea război încheiat în acest nou mandat, ci și pentru a readuce Malaezia sub influența SUA și a o desprinde de BRICS.

Trebuie reamintit că înaintea întâlnirii din Alaska a președinților Trump și Putin, la Moscova se aniversa 60 de ani de alianță ruso-malaeziană, eveniment la care a participat sultanul Malaeziei într-o vizită de stat de cinci zile. Președintele Putin a vizitat Malaezia de trei ori, iar întâlnirea de la Moscova a fost un moment important pentru ambele țări să evoce trăinicia relațiilor economice, comerciale, diplomatice și militare, care s-au concretizat în 2024 într-o creștere cu 30% a schimburilor comerciale. Cu acest prilej s-a hotărât aderarea Malaeziei la BRICS și la o consolidare a relațiilor Rusiei cu lumea islamică, Malaezia având un rol important.

De ce este importantă Malaezia pentru marile puteri ?

În primul rând pentru faptul că a devenit un hub tehnologic și de IA performant și un producător de semi-conductori semnificativ, care dispune de o armată modernizată după standardele SUA și China, este un punct geo-comercial important datorat strâmtorii Mallacca prin care se tranzitează 25% din comerțul maritim mondial. De asemenea, relațiile cu China au cunoscut în ultimii ani o creștere fără precedent, astfel că în 2024 schimburile comerciale au atins cifra record de 212 miliarde de dolari, iar infrastructura critică a țării a fost modernizată cu finanțare chineză în cadrul proiectului Noul Drum al Mătăsii. Economia malaeziană este orientată spre industria manufacturieră care aduce 280 de miliarde de dolari la PIB, iar investițiile islamice în economie au ajuns în 2024 la 250de miliarde de dolari.

Rolul Chinei este foarte important deoarece prin influența ce o exercită în Thailanda, Vietnam, Indonezia, Cambodgia contribuie la asigurarea securității într-o zonă cunoscută pentru rivalitățile geopolitice istorice. Malaezia menține un echilibru diplomatic între China și SUA, dar și prin dezvoltarea unei cooperări multivectoriale cu Federația Rusă.

Tema reuniunii ASEAN la care a participat și președintele Trump a adus în actualitate problemele cu care se confruntă țările din zonă, s-a numit „Inclusivitate și durabilitate" și a pus accent pe diferențele de dezvoltare, inegalitățile economice, culturale, sociale și efectele schimbărilor climatice. Malaezia a făcut apel la participanți să-și asume angajamentul în materie de reziliență economică, creștere numerică și dezvoltare incluzivă durabilă.

Concluzia vizitelor președintelui Trump în Malaezia, Japonia, Coreea de Sud și participarea la cele două summit-uri a fost exprimată în mod politicos, specific Asiei, dar ferm, că politica administrației americane de amenințare cu sancțiuni și cu forța redutabila a armatei instalată în puncte strategice din Asia-Indo-Pacific nu mai impresionează pe nimeni, iar cuvântul Washingtonului nu mai este un ordin care trebuie executat fără comentarii, deoarece popoarele din această regiune, ca de altfel din majoritatea colțurilor planetei, s-au trezit că este importantă păstrarea și apărarea identității culturale, tradițiile și religia, punând pe primul loc interesele propriilor cetățeni. Astfel că sloganul „America first" a fost adaptat la varianta locală, „Japonia first", „Malaeziia first" etc. Asistăm așadar la ieșirea din *Matrixul* unei ordini mondiale bolnave, care prin corporațiile multinaționale au spoliat de bogații și resurse țări și popoare pe care le-au condamnat la sub-dezvoltare prin promovarea unor politici ale corupției și șantajului care le-au asigurat dominația timp de secole.

Astăzi tot mai mulți lideri din țările în curs de dezvoltare și cele emergente economic au îndrăznit să viseze și să iasă din turmă, să gândească prin prisma intereselor propriilor popoare, să se poziționeze strategic pentru ca vocea lor să fie ascultată și respectată la marea masă a negocierilor globale, într-o lume multipolară. Problema care se pune este ca această lume multipolară să nu alunece în haos global.

Întâlnirea din Seul a președinților Trump și Xi Jinping – meciul diplomatic al anului 2025

O recalibrare a intereselor geopolitice, geoeconomice și geostrategice la nivel global, între SUA și CHINA ?

Vom asista la un triumvirat SUA – Rusia – China pentru o nouă ordine mondială ?

Se va reveni la perioada Războiului Rece și la împărțirea lumii în sfere de influențe ?

UE va reprezenta o zonă de interes în cadrul jocului geopolitic global, sau doar o altă carte de schimb în mâna jucătorilor ?

Această reîntâlnire a celor doi președinți prefigurează pregătirea altor întâlniri bilaterale sau trilaterale la Washington, Moscova, Beijing ?

Vom încerca să găsim unele răspunsuri și să înțelegem adevărurile din spatele zâmbetelor și declarațiilor protocolare. În pregătirea întâlnirii istorice dintre președinții Trump și Xi au fost organizate două evenimente relevante care își vor pune amprenta asupra modului în care China (și Rusia) își va exprima cerințele la întâlnirea cu SUA. Este vorba de reuniunea la nivel înalt a șefilor de state și guverne membri OCS (Organizația pentru Cooperare Shanghai) ținută la 31 august la Tianjin (nordul Chinei) cu participarea a 20 de șefi de state și guverne. Ziarul *Nikkei Asia* a comentat evenimentul subliniindu-i importanța geopolitică și geoeconomică pentru viitorul relațiilor Sudului Global față de Occidentul Colectiv. „Reuniunea a fost o ocazie unică pentru China de a-și afișa aura geopolitică" a mai subliniat ziarul în cauză.

În deschiderea lucrărilor, președintele Xi a declarat că „Membrii acestei organizații interguvernamentale ar trebui să se opună mentalității Războiului Rece, antagonismelor blocurilor și comportamentelor brutale din partea Occidentului. Încurajez ca membrii OCS să susțină sistemul de schimburi comerciale bazate pe regulile OMC și pledez pentru o lume multipolară bazată pe egalitate și ordine". Președintele Xi a mai declarat că „noi trebuie să lărgim domeniile cooperării, să folosim cât mai bine propriile resurse și forțe și să lucrăm împreună cu responsabilitate pentru promovarea păcii, stabilității și prosperității regiunii" (sursa *Financial Times*).

Lucrările reuniunii s-au derulat într-un context internațional marcat de crize multiple care lovesc pe membrii organizației în confruntarea comercială a SUA cu India, China, Rusia și UE, războiul din Ucraina, programul nuclear iranian, războiul Israelului în Gaza, Cisiordania, sudul Libanului, atacurilor

(continuare în pag. 19)

(urmare din pagina 18)

israeliene asupra Yemenului, Qatarului și Siriei. Obiectivul reuniunii OCS a fost de întărire a securității regionale, cooperării economice, aprofundării legăturilor culturale și umane. Declarația finală s-a referit la strategia ce trebuie adoptată până în 2030, marcând angajamentul colectiv pentru dezvoltare durabilă, stabilitate crescută față de amenințările din exterior. S-au adus critici speciale intervențiilor unilaterale ale Occidentului în Ucraina și Orientul Mijlociu. Printre participanți au fost și președinții Turciei, Iranului, Kârgâstan, Uzbekistan, Tadjikistan, Vietnam, Myanmar, Cambodgia, EAU, Khazakhstan, Azerbaidjan, Brazilia și premierii Ungariei și Slovaciei.

Reuniunea OCS a oferit și ocazia realizării de întâlniri bilaterale.

Prezența Iranului, aflat sub sancțiuni americane și europene, a permis calibrarea relațiilor sale cu Rusia și China în domeniile energetic, militar, dar și cu EAU, iar Coreea de Nord și Belarusul au ieșit din izolarea internațională. Întâlnirile bilaterale ale președinților Xi și Putin au evidențiat că în ciuda sancțiunilor economice relațiile lor comerciale au atins 250 miliarde de dolari și s-a consolidat parteneriatul militar și strategia comună pentru a face față provocărilor Occidentului colectiv.

Președintele Putin a participat și la parada militară de ziua victoriei împotriva Japoniei (80 ani) din 3 septembrie de la Beijing, care consolidează parteneriatul strategic militar împotriva Occidentului. Reacția internațională față de summitul OCS exprimă un clivaj total între Sudul Global consolidat și Occidentul colectiv divizat, o izolare a SUA și UE și o extindere a cooperării în direcția Eurasia. Foștii premieri Adrian Năstase și Viorica Dăncilă au primit invitație din partea conducerii PCC (Partidul Comunist Chinez) și au avut întâlniri cu președintele Xi, ceea ce a stârnit isteria neo-marxiștilor sorosisti aflați la conducerea României.

Așa cum am mai scris și în alte articole, OCS se va transforma treptat în brațul înarmat al BRICS, la care se va alătura și CSI (Comunitatea Statelor Independente) reformată care cuprinde zece state foste republici sovietice din Asia Centrală și Caucazul de Sud.

Premierul indian, care a participat la reuniunea OCS, a reafirmat dorința de consolidare a parteneriatelor strategice cu China și Rusia în domeniile economic, energetic, tehnologic și militar, iar președinții din EAU, Cambodgia, Vietnam și Myanmar au exprimat interesul de a se alătura BRICS și OCS, ceea ce creează îngrijorări la nivelul administrației Trump și a NATO deoarece avem acum o alianță a cinci state cu armament nuclear la care s-a alăturat și Iranul. Tot în acest cadru, președinții Putin și Erdogan au discutat în legătură cu modalitățile de reluare a negocierilor pentru încheierea războiului din Ucraina și extinderii cooperării economice, energetice și militare la Marea Neagră. Un moment important a fost și implicarea președintelui Xi pentru medierea conflictului politico-diplomatic apărut între Rusia și Azerbaidjan cauzat de doborârea de către forțele ruse a unui avion civil aparținând companiei de stat, la frontiera cu Khazakhstanul, care se îndrepta spre Cecenia, pricinuind moartea a zeci de persoane aflate la bord.

Momentul cel mai important și așteptat cu nerăbdare de către participanții la summitul OCS a fost anunțul președintelui Xi Jinping de a anula taxele vamale pentru 55 de state, redesenând o nouă hartă a liberului schimb în comerțul mondial, afectând direct „imperiul tarifar vamal" impus de SUA.

Întâlnirea președinților Xi și Trump s-a derulat sub auspiciile unei indiferențe afișate de președintele Xi față de gesturile teatrale de „încălzire" a atmosferei prestate de președintele Trump, iar rezultatul s-a văzut la final când nu s-a mai organizat conferința de presă, fiecare procedând la efectuarea de declarații separate, președintele Trump, ca de obicei și-a arătat festivismul subliniind că au fost semnate acorduri și înțelegeri comerciale „excepționale", suspendarea suprataxării produselor chineze pentru un an, obținerea aprobării pentru importul din China a pământurilor rare (tot pentru un an), dar și importurile chineze de soia americană, salvând astfel fermierii americani aflați în pragul falimentului.

În privința dosarelor grele, soarta Tik-tok, războiul din Ucraina, sancțiunile aplicate țărilor care importă petrol și gaz rusesc (inclusiv China), amenințările cu intervenția militară americană în Venezuela, Columbia și mai recent Nigeria sub diverse pretexte pe care nu le mai crede nimeni, s-a convenit că specialiștii și negociatorii ambelor părți să se întâlnească periodic și să informeze președinții privind progresele înregistrate. În cadrul discuțiilor, președintele Trump a ridicat și problema „dedolarizarii" tranzacțiilor comerciale internaționale, îndeosebi cele referitoare la hidrocarburi, care a fost declanșată de China, acțiune care produce deja serioase îngrijorări corporațiilor americane, dar și pieților financiar-monetare cu consecințe grave pentru economia americană. Președintele Xi a reeditat încă odată poziția fermă a Chinei de susținere a liberului schimb în relațiile comerciale internaționale, depolitizarea comerțului și renunțarea la sancțiuni economice dispuse unilateral de SUA și la politica externă bazată pe forță și intimidare, era hegemoniei americane fiind apusă.

În problema Taiwanului președintele Xi aștepta ca președintele Trump să declare că nu va încuraja în niciun fel independența deoarece acest teritoriu este al Chinei și va reveni la patria mamă pe cale pașnică sau prin forța armelor, însă administrația americană nu a răspuns pozitiv la propunerea chineză.

În această confruntare a titanilor, UE și implicit România vor fi nevoite să suporte efectele lipsei unei viziuni strategice proprii, care va conduce la prăbușirea economiilor și scăderea nivelului de trăi a cetățenilor, creșterea inegalităților sociale, educaționale, culturale și a nemulțumirilor. Pe acest fond internațional tensionat și confuz, liedershipul european și național sorosist neo-marxist este amenințat de ascensiunea la conducerea instituțiilor europene și naționale a reprezentanților curentului conservator, suveranist, care promite deja un alt model de guvernanță bazat pe principiile moralei creștine, apărării intereselor cetățenilor, clarificarea situației imigranților și protejarea frontierelor, măsuri sprijinite discret sau deschis de către administrația Trump.

Recenta vizită la Washington a premierului ungar Victor Orban și modul prietenos în care s-au desfășurat discuțiile cu președintele și administrația americană s-a constituit și într-un mesaj clar către liderii europeni neo-marxiști că SUA are un parteneriat strategic solid, că premierul ungar va fi susținut în campania electorală din 2026 fiind un prieten stabil și loial principiilor conservatoare și valorilor americane în ciuda „persecuțiilor" la care este supus permanent de instituțiile supranaționale europene conduse de sorosisti.

Președintele Trump a aprobat pentru un an de zile suspendarea sancțiunilor ca Ungaria să se aprovizioneze cu petrol și gaze din Rusia (prin conducta Drujba și nu prin cea din Croația din cauza costurilor) și de a încheia un parteneriat energetic, comercial și cultural, preferențial, în afară parteneriatului UE-SUA.

Tot pentru a-l sprijini pe Orban și partidul său în viitoarele alegeri, președintele Trump a anunțat, prin vocea lui Kari Lake care conduce U.S. Agency for Global Media, că a hotărât suspendarea finanțării platformei media „globalista" Szabat-Europa care a publicat o serie de materiale critice la adresa politici anti-migrație și libertății presei practicate de premierul ungar. De asemenea, Kari Lake a anunțat decizia administrației Trump de a nu mai finanța posturile de radio Vocea Americii, Free Asia și Europa Liberă care erau folosite de administrațiile democrate ca oficine de propagandă și diversiune ale CIA în direcția Europei de Est și ASIEI.

Președintele Trump și conservatorii radicali din administrația prezidențială intenționează să promoveze în Europa modelul de guvernanță a lui Orban, sens în care prin fundațiile create de ex-consilierul prezidențial Steve Banon și partidele suveraniste se vor implica mai serios în 2026 pentru ca acest curent MAGA să aducă la conducerea instituțiilor europene și la guvernele naționale lideri care împărtășesc valorile democratice promovate de Trump.

La această stare de lucruri plină de ambiguități și reașezări geopolitice se adaugă și consecințele grave ale continuării sprijinului financiar, logistic și militar acordat de UE Ucrainei în ciuda evoluțiilor de pe front care sunt în favoarea armatei ucrainene și încercărilor lui Zelensky de a prezenta situația în culori încurajatoare. Dar ultimele știri ne prezintă un tablou trist, trupele ucrainene se opun tot mai deschis ordinelor primite de la Zelensky discutându-se deschis de dezertări în masă și pregătirea unei revolte care ar putea răsturna regimul oligarhilor conduși de acesta.

Pe un alt plan, președintele Belarus, Lukașenko, s-a adresat ucrainenilor promițând deschiderea frontierelor și primirea lor cu brațele deschise, subliniind că deja refugiații ucraineni stabiliți în Belarus se bucură de locuri de muncă, educație, condiții de viață decente. Este o nouă etapă a războiului psihologic care vizează slăbirea încrederii cetățenilor și militarilor ucraineni în soarta războiului și deciziile președintelui Zelensky.

Pentru România vizita secretarului general NATO, Mark Rutte (5-6 noiembrie 2025) ocazionată de participarea la Forumul „NATO industria de apărare" a fost pentru președintele Dan și guvern o nouă proba de slugărnicie și incompetență, dublată de o lipsă a unei strategii naționale de revigorare a industriei de apărare, dezmembrată și abandonată de cei care au guvernat România post-decembrista.

Dar pentru a înțelege mai bine ce se ascunde în spatele „rezultatelor excepționale" obținute de președintele Trump în negocierile cu președintele Xi aducem în atenția cititorului câteva informații care sunt relevante: China a anulat contractul care prevedea închirierea a 130 avioane de pasageri Boeing pentru firmele aeriene chineze și a respins luarea de noi comenzi de închiriere apelând la companii de profil din Golful Persic. Urmarea, în pragul sărbătorilor de iarnă numărul curselor s-a redus cu 40%, situație care a coincis și cu concedierea și trimiterea în șomaj tehnic a controlorilor de trafic aerian din cauza blocajului bugetar care a suspendat plata salariilor. În prezent aeroporturile americane sunt aproape goale, iar lipsa din funcție a două mii de controlori de trafic își spune cuvântul. În plus, la Bursa din New-York acțiunile Boeing au scăzut cu 1,30%. La 5 noiembrie, președintele Xi a participat la ceremonia intrării în funcțiune, gata de misiuni, a celui de-al treilea port-avion, Fujian, dotat cu tehnologie de ultima generație și arme cu IA, dar și cu un sistem de catapultare electromagnetică, tehnologie cu care se mândrea armata americană pentru două din port-avioanele sale. Nava dispune de un personal de două mii de persoane, militari, operatori, dar și femei care se ocupă cu inspecția cabinei și cantinei pentru a asigura confortul necesar trupelor.

Denumirea port-avionului este simbolică și a fost dată de la provincia Fujian unde se află șantierul care a construit nava, provincie situată în fața Taiwan.

Pe un alt plan, în SUA blocajul bugetar a creat haos în sistemul administrației federale și locale din cauza trimiterii în șomaj tehnic sau concedierii a sute de mii de funcționari, iar celor care mai lucrează li s-a promis plata salariilor la încheierea crizei bugetare care nu dă semne că s-ar finaliza după 40 de zile de blocaj.

Dacă mai era ceva care să inflameze starea nației, iată că de astă dată președintele Trump a cerut despăgubiri statului în valoare de 230 milioane de dolari pentru procesele ce i-au fost intentate, situație care a stârnit reacții negative chiar în sânul republicanilor din Senat și Congres ținând seama de problemele grave financiare, alimentare și medicale prin care trece poporul american.

Dar președintele nu s-a oprit aici. Luni 10 noiembrie a amenințat postul public de radio BBC pentru difuzarea unui documentar la emisiunea Panorama în care Donald Trump se adresează partizanilor săi (la 5 ianuarie 2021) astfel: „Vom merge până la Capitoliu. Voi fi alături de voi și ne vom lupta ca niște diavoli". Președintele a anunțat că intentează proces BBC și a solicitat despăgubiri de un miliard de dolari pentru „prejudiciu reputațional și financiar important". Documentarul a fost retras la cererea BBC iPlayer, iar dir. general BBC, Tim Davie și directoarea de informații, Deborah Turness și-au dat demisia. Expertul juridic al BBC, Dominic Casciani, a ținut să precizeze că „a amenința cu intentarea unui proces nu este același lucru cu a avea un dosar solid. Președintele ar trebui să probeze că a suportat un prejudiciu important și să țină seama că legislația americană oferă protecție foarte puternică libertății de exprimare. De aceea, dreptul la defăimare este complex, totul se bazează pe judecați foarte subtile". Concluzia este că prin demisia conducerii BBC demonstrează că traversează o perioadă de criză majoră cauzată de manipularea ideologiei „woke" prin intermediul editorialelor, ceea ce fragilizează structura instituției. Premierul britanic Starmer a subliniat că „esențialul este că BBC își menține standarde ridicate de echilibru și neutralitate politică, recunoscute la nivel internațional".

Ca să ilustrăm starea de confruntare și agitație politică, care marchează serios și emoțional societatea americană, vom informa cititorii noștri că în mai multe state „Arizona, Kansas, Vermont, New-York, conducători și membri a unor grupări de tineri republicani au declanșat o amplă campanie pe Telegram de transmitere de mesaje rasiste, xenofobe, antisemite și admiratoare a lui Hitler, comparând tinerii afro-americani drept maimuțe gay", lăudând meritele aleșilor republicani pentru poziția lor favorabilă sclaviei. Federația națională a tineretului republican s-a delimitat de aceste grupări și a cerut demisia conducătorilor la nivel statal și local pentru asemenea poziționări care inflamează spiritele și înrăutățește climatul politic și social între comunitățile albe și afro-americani. Cauza acestor manifestări se regăsește în declarațiile și discursurile tot mai dure ale liderilor politici din tabăra conservatoare radicală, fenomen care nu este străin și președintelui Trump.

Vă propun însă, dragi cititori ai revistei „Sud" să încheiem acest articol cu versuri nemuritoare care vorbesc de dorința de libertate care a fost năzuința de veacuri a poporului geto-dac-roman, consemnate în poemul „Zlatna" sau „La cumpăna dorului", scris în 1622 de poetul german Martin Opitz și publicat la Strassburg în 1624, tradus în limba română de poetul George Coșbuc în 1888. Martin Opitz a vizitat Transilvania și a devenit un admirator al poporului român a cărui limbă și tradiții s-au conservat din vremuri de demult până în secolul al XVII-lea, dar căruia îi prevede un viitor strălucit.

Dar, să dăm cuvântul poetului german:

„... Și dorul libertății, rămas ca moștenire
De la strămoși. Nu poate, căci voi le transplantați
Din tată-n fiu, prin vremuri întregi, vi le păstrați.
O ! Doamne nu-i posibil să-nșir pe rând acele
Virtuți, ce-n astă țeară au fost și-n veci vor fi."

Lectura plăcută, dragii mei, și îndemnul de a ne lupta pentru apărarea libertății de gândire și expresie într-o lume în care restrângerea drepturilor și libertăților consemnate și în Declarația universală a Drepturilor Omului adoptată de ONU la 10 decembrie 1948 și abuzul de putere se manifestă fără jenă într-o EUROPĂ dominată de ideologia neo-marxista globalista, care se folosește de noile tehnologii și IA pentru controlul și supunerea civică, voluntară sau nu, a maselor, prin manipulare și corupția ideilor.

Nicolae Dina

Marin Preda. De la moromețianism la citadinism

Ca un autentic „geniu firesc și eminamente moral, fără ambiții de singularizare, un geniu al inteligenței, al limpezimii și al omenescului” și ca „un scriitor complet, cu o angajare totală pentru scris și unul dintre cei mai originali în ordinea profunzimii observațiilor asupra vieții” (*Clasicul nostru contemporan*), Marin Preda, „excepționala personalitate creatoare”, Omul și Scriitorul cu opera sa s-au aflat în centrul preocupărilor multor mânuitori ai condeiului printre care **Marin Iancu**, un „veritabil cărturar, îndrăgostit de tot ce poate trimite lumini revelatorii spre operă, spre semnificațiile ei majore (Viorel Chirilă), este un cunoscător în profunzime al creației acestuia demonstrată în volumele și în numeroasele articole publicate de-a lungul anilor în care prezintă „cele două perspective integratoare asupra operei prediste” (Stan V. Cristea).

O primă perspectivă se regăsește în câteva volume de reflecții, amintiri, confesiuni, în care apare un „Marin Preda reflexiv și confesiv deopotrivă […], care se dezvăluie prin sinceritatea spiritului său, capabil să se exprime pe sine în lumina altor reflectoare decât în cazul creației ficționale” (Stan V. Cristea).

O a doua perspectivă o reprezintă lumea personajelor lui Marin Preda, „o lume insolită, complexă și fabuloasă, pe care scriitorul a creat-o cu mare grijă, pentru ca ea să întemeieze un univers inconfundabil în ansamblul literaturii române” (Stan V. Cristea), o lume ficțională creată de imaginația scriitorului, despre care Marin Iancu ne oferă punctele sale de vedere în patru cărți, ultimul volum ce se înscrie în această perspectivă, ***Marin Preda. Vocația pentru echilibru și totalitate*** (Buzău, Editura Editgraph, 2025), are în centrul atenției operele „propriu-zis ficționale în proză, în apariția lor cronologică”, cea mai întinsă parte a studiului susținând „interesul și atracția prozatorului față de *peisajul uman* (s.n.) și, în aceeași măsură, de problematica socială” (*Cuvânt-înainte*).

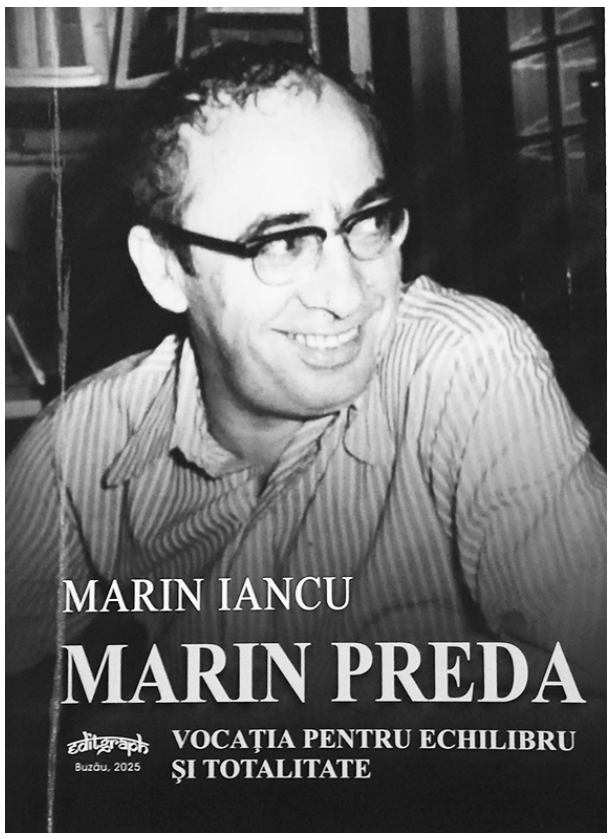
După acest *Cuvânt-înainte*, în care autorul anunță preocuparea sa de a evidenția semnele formării și evoluției ca scriitor a lui Marin Preda având în vedere universul său spiritual și temperamental, precum și „restabilirea unor trasee critice privind problematica și modalitățile de construcție a scrierilor” sale, cu deosebire a romanelor, ținând cont de „vocația scriitorului în construcția personajelor”, de la cele principale, până la cele „cu simplu rol de acoperire, doar aparent pasagere”, volumul *Marin Preda. Vocația pentru echilibru și totalitate*, cu 500 de pagini, este structurat în 12 capitole, urmate de *Bibliografia operei* și de *Bibliografia critică* (peste 490 de titluri).

Încă de la început, autorul își exprimă venerația pentru Marin Preda văzut ca un „scriitor cu largi posibilități de exprimare, neîndoios, unul dintre cei mai originali în ordinea profunzimii observațiilor, ca substanță și aptitudine”, fiind un mânuitor al condeiului „stăpânit de vocația scrisului până în cea din urmă zi a vieții sale”, întregul capitol fiind dedicat devenirii acestuia ca „spirit creator” care „deține sensul esențial al actului creator” și prezintă câteva date biografice referitoare la perioadele de studii și la primele exerciții creatoare (chiar un roman întreg, „Fereastra”), perioade „în care Marin Preda scrie și citește cu asiduitate” și aflate, în același timp, sub semnul unei vii înfrigurări „a trăirii, a studiului, a scrisului”.

Primele încercări literare ale lui Marin Preda se petrec într-o perioadă istorică dificilă, tânărul aspirant la gloria literară fiind „stăpânit la maximum de plăcerea de a scrie” și „nerăbdător să-și vadă numele într-o gazetă”. Încercările de a publica în revistele vremii eșuează, iar integrarea în gruparea „Albatros” nu-l ajută să debuteze. Chiar după atâtea eșecuri, Marin Preda rămâne același „tânăr stăpânit la maximum de plăcerea de a scrie”, un tânăr cu dorința de stabilitate incluzând în scrierile sale „un amestec de stări, speranță și tristețe, orgoliul și umilința, plăcere și dezamăgire”, debutul absolut petrecându-se, totuși, în ianuarie 1942, când revista „Tinerețea” îi publică schița *Nu spuneți adevărul*, iar în aprilie în ziarul „Timpul”, apare schița *Pârlitu*’, considerată, chiar de către autor, debutul său publicistic. Debutul editorial se va petrece în 1948 cu volumul *Întâlnirea din Pământuri*, volum pe care Marin Iancu îl consideră „imaginea unei vocații și […] un semn de conștiință scriitoricească precoce”, în căutarea unui drum propriu, a unui „univers literar propriu”, acela al unui scriitor care transpune în opera sa „realitatea vieții cotidiene, firescul, autenticul”.

Acest „univers literar propriu” va fi creat în romanele care îl vor consacra pe Marin Preda drept „clasicul nostru contemporan”. Opera sa este moralistă prin excelență, deoarece „unicele repere pe care autorul își înscrie eroii și lumea lor arătându-se a fi cele de ordin moral”.

Din punctul de vedere al relațiilor spațio-temporale, ca dimensiuni ale romanelor, și din cel al personajelor acestora, exegetul realizează o analiză de o rară

complexitate integrându-le în mediul rural, mai întâi la nivelul „*societății patriarhale*” (s.a.), semnificativ fiind *Moromeții I* care devine punctul de plecare al universului moromețian ca „reconstituire artistică a satului din Câmpia Dunării într-o perioadă de mari confruntări”, romanul devenind o reală monografie a satului tradițional prin prezentarea multor scene reprezentând „aspecte din viața colectivității”, dar și romanul lui Ilie Moromete „în ipostaza unui personaj reflexiv-contemplativ” și „simbolul exponențial” al acestei colectivități.

Plecând de la ideea că personajele principale își au „punctul de evoluție în originea lor țărănească fundamentală” și plecând de la constatarea că „moromețianismul este privirea din interior a lumii rurale, pentru a-i descoperi atât spiritul cât și un anume regim metaforic propriu acestui spirit”, și alte romane se înscriu în acest univers moromețian. Este vorba despre *Moromeții II*, de fapt un „*roman al fiului*” (s.a.) mai mult, deoarece Ilie Moromete nu mai deține rolul principal, chiar dacă rămâne „exponentul” vechiului sat”. Aparține universului moromețian pentru că acțiunea se petrece în același sat, iar multe dintre personaje reapar și aici, dar romanul surprinde „lupta dintre mentalitățile unor generații diferite, lupta dintre vechi și nou”, adică lupta dintre mentalitatea veche a tatălui și cea nouă a fiului, Niculae, ajuns activist de partid.

Marele singuratic se înscrie în același univers moromețian fiind un roman al fiului, inginerul horticol Niculae Moromete, deși apare și tatăl său, chiar dacă trecuse în lumea cealaltă în *Moromeții II*, printr-o rememorare a imaginii sale ca „un tânăr de douăzeci de ani”, un flăcău singuratic și taciturn, aflat într-o permanentă stare de meditație. Ceea ce se poate remarca este faptul că, dacă până acum moromețianismul era strâns legat de satul Siliștea-Gumești, odată cu acest roman, „cadrul se mută la oraș, alternând uneori cu cel oferit de natura satului”. Chiar dacă se află într-un nou univers spiritual, țăranii, fiind mai conservatori, se comportă și la oraș ca în mediul unde fuseseră crescuți, „sincronizând cu noul ritm al istoriei, păstrându-și în bună parte trăsăturile lor de rurali”.

Celelalte romane se înscriu în ceea ce se numește „îndepărtarea de moromețianism” și „deschiderea spre citadin”, primul în această direcție fiind *Risipitorii*, „cartea aventurii spirituale în atmosfera orașului” caracterizată printr-o diversitate remarcabilă de teme și motive urbane, precum politica, dragostea, aspirația către ideal, știința, tehnica, dezvoltate în medii urbane diverse precum cel intelectual al medicilor sau cel muncitoresc, fără a-l uita pe cel al „foștilor”, cu personaje care trăiesc acut sentimentul risipirii prezente sub diverse aspecte, în funcție de mediul în care trăiesc și muncesc sau chiar de vârstă.

Fiind „prima carte a revoltei antitotalitare apărută la noi”, *Intrusul* se înscrie în sfera tematică a literaturii citadine, ca „cea mai radicală expresie a mâniei și revoltei, iar, din punctul de vedere al perspectivei narative, este primul roman scris la persoana I ca o „radiografie a unei realități catastrofale, a distrugerii sistemului de valori spiritual-morale”, devenind astfel „un denunț dur al aceleiași distrugeri, de astă dată determinată de explozia urbanizării” (construcția unui oraș determinată de prezența unui combinat și a unei fabrici).

Având ca reper temporal perioada izbucnirii celei de a doua conflagrații mondiale, dar și regimul dictatorial al lui Antonescu și al Gărzii de fier, romanul *Delirul* este o meditație asupra impactului individului cu istoria, evidențiind atitudinea omului în fața unor grave evenimente-limită sau, cum o numește cronicarul, o „cronică istorică și operă de ficțiune” ori „o proză existențială, sumă a unor evenimente trăite, abisale”. Totodată romanul este un fel de intermediar între moromețianism, reprezentat de cei trei fii ai lui Moromete care crescuseră în mediul rural, și citadinismul reprezentat de „destinul de bucureșteni” al acestora și „asupra avatarurilor lui Ștefan Paul, nepot de văr cu băieții lui Moromete”, dus la București de însuși unchiul lui. Aici, el devine gazetar și, natura meseriei sale îl transformă în personajul care face legătura între moromețianism și citadinism, între universul țărănesc și atmosfera citadină bucureșteană.

Văzut ca „o dezbatere complexă despre libertate, responsabilitate, culpabilitate, adevărul relativ și absolut, vina personală și vina grupurilor sociale mari”, romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* reprezintă „punctul maxim” al operei prediste care se îndepărtează de moromețianism, cuprinzând, pe de o parte, viața intimă a eroului Victor Petrini, iar, pe de alta, întreaga perioadă a „obsedantului deceniu”, definit de personaj drept „era ticăloșilor” pentru nemernicia, ticăloșia, retorica pervertită a regimului comunist în care „numitorul comun e degradarea vieții” sub toate aspectele ei.

Mitul iubirii, de fapt fondul narativului din acest roman, este dezvoltat în capitolul *Mitul fericirii prin iubire* în care exegetul se ocupă de diversele aspecte ale eroticii în romane, reprezentând materia de cercetat a acestui volum și prezentând ipostazele feminine ale personajelor de sex opus, prilej cu care se remarcă talentul de „portretist magistral […] al candorii, al perseverenței, al miracolului, al absurdului feminin […], al cinismului, al dăruirii sincere, al inteligenței, al farmecului și al prostiei” (Lucian Raicu).

Concluzionând, putem afirma că Marin Iancu evidențiază faptul că „profund moralistă, opera lui Marin Preda dobândește dimensiuni clasice”, mai ales în romanele sale, romancierul rămânând „un creator de personaje memorabile” reușind să surprindă „contradicțiile firii umane” și „să transfigureze în operă propria sa existență”, concepându-și unitar întreaga sa operă „sub semnul unificator al mărturiei despre timpul său”, fapt pentru care exegetul îl numește „ultimul mare clasic al modernității prozei noastre postbelice”.

Stejarul Episcopului Justinian Teculescu din Ismail

Luminița Cornea

În toamna anului 2017, am participat la un important eveniment organizat de către Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” al ASTREI din Iași[1]. Despre acest eveniment am scris atunci cu bucurie deoarece aveam și calitatea de coorganizator, fiind președinta Astrei din Covasna-Harghita. De ce este importantă această afirmație a mea ? Simpozionul a omagiat memoria Episcopului Justinian Teculescu (1865-1932) – o adevărată legendă vie – plecat pe cărarea vieții din Voinești Covasnei, reîntors după 67 de ani să-și doarmă somnul de veci pe aceleași meleaguri, lângă biserica și școala copilăriei. Poposind prin Brașov și Râșnov se oprește timp îndelungat la Alba-Iulia, ca protopop, președinte al Astrei (peste 20 de ani), președinte al

† P. S. EPISCOP JUSTINIAN TECULESCU.
1 Noembrie 1865—16 Iulie 1932.

Consiliului Național Român Local la Marea Adunare din 1 Decembrie 1918, călugărit devine primul Episcop al Armatei Române, apoi aproape opt ani (1924-1832) Episcop al Episcopiei de Cetatea Albă-Ismail[2]. Respectul nostru și al familiei se concretizează în existența *Asociației Cultural-Creștine „Justinian Teculescu”*, publicarea unor volume aparținând Episcopului și despre Episcop, organizarea unor evenimente culturale, sesiuni de comunicări etc., omagierea în Basarabia, prin instalarea și dezvelirea unei plăci comemorative cu efigia Episcopului la Manta-Cahul, Republica Moldova, și continuarea demersurilor pentru montarea acesteia în Basarabia istorică, chiar la Ismail, sediul Episcopiei de Cetatea Albă-Ismail.

Așadar, în septembrie 2016, Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” Astra, Iași, împreună cu astriștii din Covasna au dezvelit placa omagială cu efigia Episcopului Justinian Teculescu (autor sculptorul Mircea Ștefănescu din Iași) pe unul dintre pereții exteriori ai bisericii din localitatea Manta, lângă Cahul. Cercetările efectuate au dovedit că episcopul Teculescu, în anii păstoririi sale, a vizitat biserica și satul Manta.

Multe pagini de istorie rămân necunoscute. Deși reprezintă mărturii ale istoriei românești, totuși rămân ascunse. De ce ? Trecerea timpului le-a înnegurat drumul spre a fi cunoscute. Sau, poate, au fost unii care le-au acoperit cu o negură de nepătruns, nedorind să le scoată la lumină.

La un an de la montarea plăcii omagiale în Manta, în anul 2017, autoritățile locale din Ismail au refuzat oferta delegației Despărțământului ASTRA „M. Kogălniceanu” Iași (președinte prof. Areta Moșu) și a Despărțământului ASTRA Covasna de a instala la Ismail o placă memorială dedicată Episcopului Justinian Teculescu. Acea placă, atunci, a fost predată, spre păstrare, Consulatului General al României la Odessa. Ne întrebăm dacă astăzi mai există acolo.

În continuare, autoritățile din Ismail (Ucraina) nu acordă niciun drept la păstrarea identității românilor de pe acele vechi meleaguri românești. Am aflat de puțin timp despre o cercetare recentă efectuată de Anatol Popescu, președintele *Asociației Național-Culturale „Basarabia” a Românilor din regiunea Odessa*, bazându-se pe un articol publicat în ziarul *Neamul românesc* din 1935[3]. Acesta se referă la istoria „Stejarului Unirii” din Ismail, localitate de pe malul stâng al Dunării, aflată într-o străveche provincie românească, Bugeacul românesc, localitate unde își avea sediul Episcopia de Cetatea Albă-Ismail, păstorită de Justinian Teculescu.

Stejarul se află în parcul Catedralei „Acoperământul Maicii Domnului” din orașul Ismail, astăzi în regiunea Odessa. Plantarea celui mai bătrân stejar din orașul Ismail, numit „Stejarul Unirii”, are loc în perioada românească, adică în perioada interbelică[4]. El a fost plantat de Episcopul Justinian Teculescu de Cetatea Albă – Ismail și de generalul Ion Florescu (fost ambasador al României la Londra, Ion Florescu a ales calea exilului la jumătatea secolului trecut).

Stejarul are o istorie fascinantă. În perioada ocupației sovietice, plantarea stejarului a fost atribuită poetului rus Aleksandr Pușkin. Ziarul *Neamul Românesc* semnalează că problema abandonării „Stejarului Unirii din Ismail” a fost rezolvată „grație stăruinței comandamentului militar local de pe lângă primăria orașului”. Autorul articolului din *Neamul românesc* menționează, în anul 1935, că „Stejarul Unirii” din Ismail are „o frumoasă îngrăditură de lanț din fier cu stâlpi tricolori cum și o frumoasă placardă explicativă, reamintind oricărui trecător ziua mare a Unirii, în care scop s-a sădit acest stejar simbolic”. Prin urmare, deși nu se cunoaște cu exactitate data plantării, sursele din presa vremii indică faptul că stejarul a fost plantat de Episcopul Justinian Teculescu, așa cum s-a afirmat mai sus.

„Alți pământeni”, pasionați de istoria orașului Ismail, și-au exprimat părerea că stejarul secular din Ismail ar fi putut fi plantat de cuplul regal al României, Regele Ferdinand I și Regina Maria, în cadrul vizitei din Basarabia, în mai-iunie 1920, însă, din vederile poștale și din datarea fotografiilor de epocă nu rezultă acest lucru.

Deși nu se menționează expres data exactă a plantării, sau măcar anul, conform datelor din presa vremii, se pare, totuși, că sădirea celui mai bătrân stejar din orașul Ismail este opera lui Justinian Teculescu, Episcop de Cetatea Alba și Ismail, în perioada 1924-1932, cum ne vorbesc și textele din ziarele vremii. Desigur, ar fi frumos ca, în viitorul apropiat, să fie instalată chiar la umbra „Stejarului Unirii” din Ismail placa omagială pregătită de Despărțămintele ASTRA din Iași și din Covasna.

Președintele *Asociației Național-Culturale „Basarabia” a Românilor din regiunea Odessa*, Anatol Popescu, crede, pe bună dreptate, că „legenda stejarului lui Pușkin” a fost lansată intenționat în perioada sovietică. Altfel, cu siguranță, „Stejarul Unirii Basarabiei cu România” din Ismail ar fi fost demult tăiat la lemne. Se găsea vreun pretext, cel mai absurd, fără doar și poate”. Atribuirea lui poetului rus Aleksandr Pușkin l-a salvat. „Stejarul Unirii”, mărturie a prezenței românești, a avut un Înger Păzitor, cum, de altfel, există multe asemenea mărturii pe meleagurile locuite de români.

Pentru Reuniunea Meseriașilor, Com. și Econ. români din Alba-Iulia.
cu urări și mări de spor și înflorire — și cu arhierească binecuvântare
Ismail 12 Decemvrie 1930. † Justinian
Episcop de Cetatea Alba-Ismail.

Fotografie episcopului, cu dedicație pentru credincioșii din Alba Iulia

Efigia Episcopului Justinian Teculescu

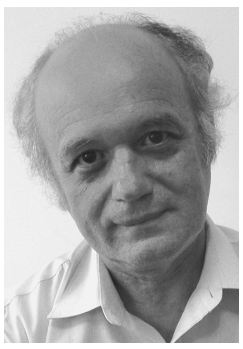
[1] *Simpozionul Internațional „Memorie istorică și spiritualitate românească”, Iași-Cahul-Ismail-Odesa, 25-30 octombrie 2017*, în volumul: Luminița Cornea, *Zece ani cu Astra ieșeană*, Editura Timpul, Iași, 2021, p. 196-210.

[2] Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, *Teculeștii din neam în neam*, volum apărut cu binecuvântarea Preasfințitului Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei, Editura Angvstia, Sf. Gheorghe, 2008, 360 p.

[3] *Neamul românesc*, nr. 95, 27 aprilie 1935.

[4] 31.01.2024. BucPress Comunitate, CULTURĂ, ODESA, Pagina de istorie.

Fragmente dintr-o arhivă istorică

Emil Păunescu

Cu acest scurt articol închei publicarea în revistele „Clio” și „Sud” a cercetărilor mele despre vechea bibliotecă a Colegiului Național „Ion Maiorescu”, cu speranța că voi putea reuni toate secvențele într-un volum ce va fi definitivat spre publicare în prima parte a anului 2026.

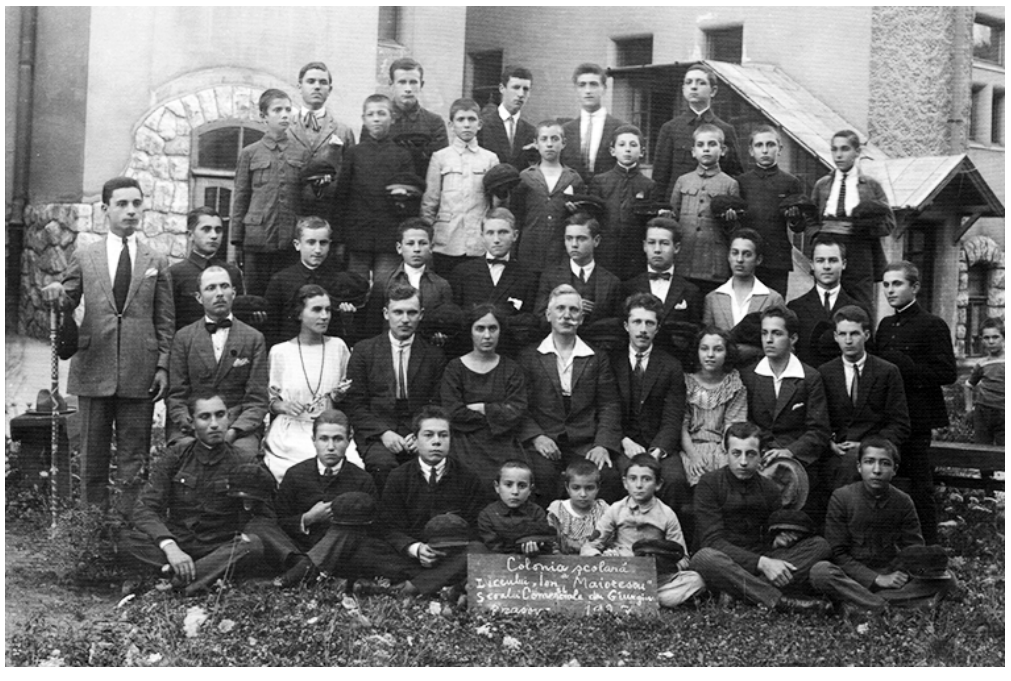
În vechea bibliotecă maioresciană au supraviețuit, printre publicațiile inventariate, o sumedenie de înscrisuri și imagini, originale și copii, cu proveniențe și valori diferite. Aș recomanda gruparea lor în câteva colecții speciale (manuscrise, imprimate, fotografii, copii cu valoare documentară etc.).

Pe lângă secvențele anterioare, în care am valorificat o parte dintre piesele acestor viitoare colecții, reunim în cele ce urmează alte câteva documente care ne-au atras atenția, regretând totodată că nu am avut posibilitatea de a fi chiar eu cel ce transpune în practică recomandarea cu pricina.

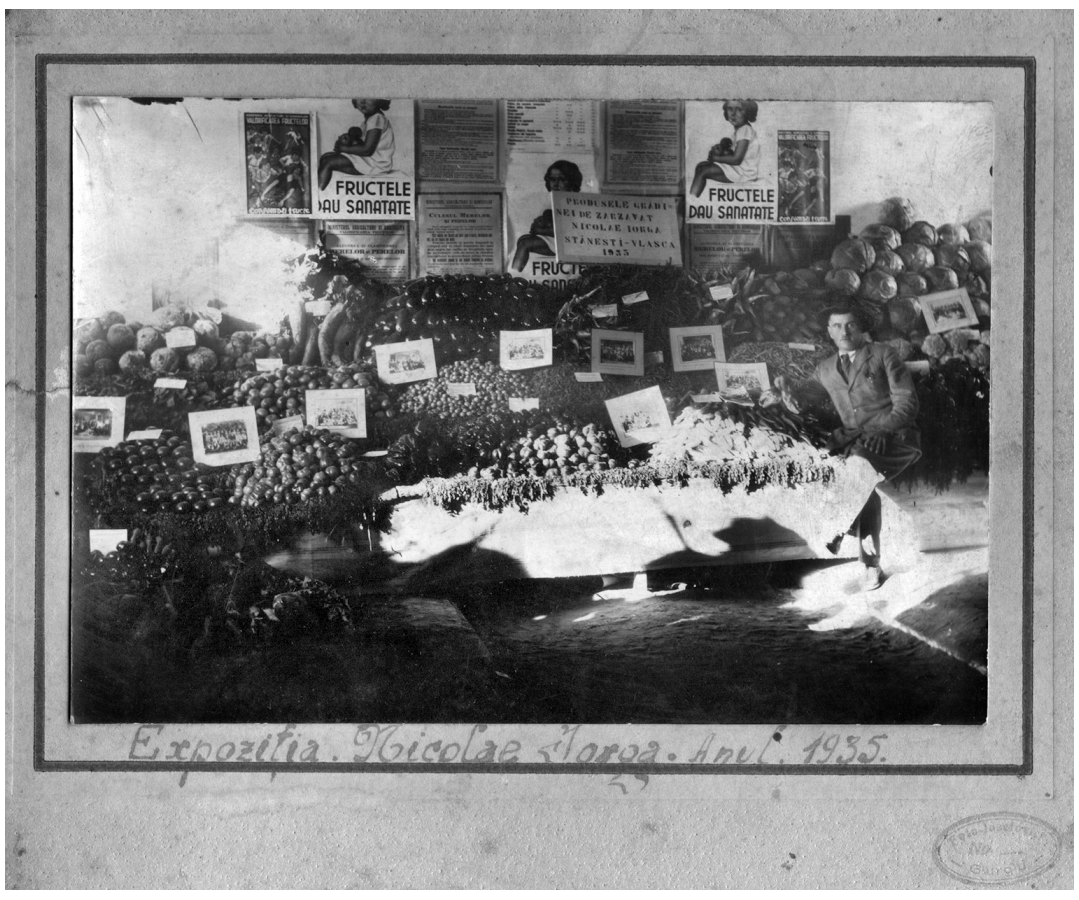
Între ***fotografiile originale*** dispersate prin sertarele dulapurilor din bibliotecă am găsit câteva exemplare ale unei imagini executate în atelierul Adler din Brașov. Poza nu este inedită, căci a fost publicată în „Anuarul Liceului *Ion Maiorescu* din Giurgiu pe anul școlar 1922-1923" (Buc., 1924, p. 37). Ea înfățișează grupul celor 32 de elevi ai Liceului și ai Școlii comerciale din Giurgiu care au aprticipat la o „colonie școlară” în orașul de sub Tâmpa, în urma primirii unei subvenții din partea Casei Școalelor. Dintre adulții însoțitori i-am recunoscut în centrul fotografiei pe directorul Școlii comerciale, Themistocle Ionescu, flancat de tinerii profesori Alexandru Cartojan și Mauriciu Kandel, iar dintre elevi l-am identificat pe primul din stânga, absolventul clasei a VII-a Camen H. Ion[1], viitor avocat. Colonia a funcționat între 5-31 iulie 1923, cu rezultate foarte bune[2].

O altă fotografie interesantă, realizată în atelierul giurgiuvean Iosefovici, reprezintă o expoziție agricolă, mai precis „produsele grădinii de zarzavat” aparținând lui Nicolae Iorga[3] din comuna Stănești, județul Vlașca, expoziție din 1935.

O categorie ce pare de mai mică importanță, dar care conține informații prețioase pentru reconstituirea unor aspecte din viața Liceului în epoca interbelică, este cea a ***imprimatelor*** publicitare.

Participanții la colonia școlară de la Brașov (1923)

Expoziția cu recolta lui Nicolae Iorga (1935)

Între filele unei cărți am găsit o factură a firmei Franz V. Mühldorf din Cernăuți (datată 10 august 1928)[4], care dovedește achiziționarea de către Comitetul școlar al Liceului a două aparate pentru laboratorul de fizică[5].

Pe un imprimat publicitar al unei firme din Leipzig („Die Photozelle für Vorlesung und Unterricht”) am întâlnit ștampila Librăriei „Cartea Românească S. A.”, care avea o secție de material didactic, aparate de laborator, geodezie și optică.

Un alt imprimat interesant este în limba franceză și conține instrucțiuni de instalare și folosire a radio-receptorului cu lămpi „Philips No. 830C”.

Un moment important din istoria Liceului „Ion Maiorescu” a fost sărbătorirea Centenarului din toamna anului 1969. Între mărturiile rătăcite în bibliotecă am descoperit scrisoarea și fotografia unui fost elev, Zisu C. Paul, care dorea să participe la festivități. Acesta absolvise în 1945[6], urmase Facultatea de medicină din București și lucra din 1952 ca doctor internist la Policlinica Ministerului de Interne.

Un document deopotrivă rar pentru maiorescieni și pentru cunoașterea vieții culturale din Giurgiu este „Programul artistic al festivității Centenarului Liceului Ion Maiorescu din Giurgiu. 9 noiembrie 1969". Credem că pliantul cu acest titlu este prima tipăritură care consfințește reluarea numelui istoric al școlii, deoarece o invitație la același eveniment (trimisă la tipografie anterior) continuă să folosească titulatura „Liceul nr. 1 Giurgiu”[7]. Conținutul programului este impresionant pentru acea perioadă istorică, fiind lipsit de politizări tendențioase. Avea numere de muzică clasică (Verdi și Bartholdi), muzică populară și muzică ușoară, recitări din poezia universală (Ovidiu, Prevert, Pușkin, Yeats, Heine) și cea românească (Sorescu, Eminescu, Coșbuc, Topîrceanu, Arghezi). Își dădeau concursul corul, orchestra, formațiile de dansuri și de gimnastică, artiști amatori (atât consacrați, cât și personalități în devenire).

Am găsit printre imprimatele publicitare și un document al unei manifestări la care participasem personal în debutul anului premergător sărbătoririi centenarului independenței de stat a României. Numai coperta lui era tipărită cu titlul *Tabăra de istorie „Valter Mărăcineanu”. Giurgiu – Ilfov. Ianuarie 1976*. De ea era prinsă cu o agrafă programul taberei sub forma unei dactilograme de ultim moment[8]. Fuseseră invitați în orașul nostru membrii cercurilor de istorie ale elevilor din cinci județe (Prahova, Ialomița, Dâmbovița, Vâlcea și Ilfov). Am fost desemnat să-i ghidez la câteva monumente locale și să-i examinez apoi într-un concurs tip „Cine știe câștigă”. Spre nemulțumirea cadrelor organizațiilor de tineret giurgiuvene, am arbitrat corect desfășurarea concursului, încheiat în dauna gazdelor.

De valoare inegală, manuscrisele, fotografiile și imprimatele prezentate sunt legate de momente importante ale istoriei locale și de personalitățile acelor vremi, conțin informații uitate despre relații culturale surprinzătoare și merită a fi conservate pentru viitorime.

---

[1] „Anuarul…”, p. 61. Am avut plăcerea de a-l cunoaște în copilărie, fiind el coleg de Barou cu tatăl meu.
[2] Ibidem, p. 36-39.
[3] Producătorul era un omonim al savantului istoric, proprietar la Stănești, dar nu am aflat legătura lui cu Liceul, deoarece nu l-am găsit în listele de elevi.
[4] Firma avea profil de librărie, comercializând și „materiale didactice”.
[5] În ultima dare de seamă publicată de Comitet se specifică că în 1928 „colecția de aparate de fizică s-a îmbogățit cu 24 noi aparate” (vezi „Anuarul…”, Giurgiu, 1929, p. 95).
[6] Grigore Buduru, *Enciclopedia maioresciană*, P. II, 2004, p. 176 (îl consideră absolvent din 1946).
[7] Pliantul a aparținut profesoarei Antoneta Bratiloveanu, în vreme ce invitația îl avea drept adresant pe avocatul Dudu Mîndreanu.
[8] Îmi rezerv dreptul de a comenta în alt cadru conținutul programului și lipsurile politrucilor ilfoveni ai epocii.

Firide basarabene

O efemeridă basarabeană – „UNIREA LITERARĂ”

Nicolae SCURTU

Istoria presei literare, ştiinţifice şi non literare este unul dintre cele mai însemnate domenii ale vieţii creatoare şi culturale a intelectualilor români din Basarabia.

Există deja unele cercetări, parţiale, lucrări de sinteză[1], monografii şi indici bibliografici elaboraţi de istorici literari şi excelenţi cunoscători ai fenomenului cultural din Basarabia românească, care s-au impus prin contribuţiile lor atât de necesare.

În fiecare publicaţie cotidiană, săptămânală, bilunară, lunară, trimestrială sau anuală, cercetătorii şi nu numai ei întâlnesc ştiri, informaţii şi note ce contribuie la imaginea unei spiritualităţi din cele mai *încercate* din spaţiul european.

O mărturie concludentă, în acest sens, o constituie revista *Unirea literară*, apărută într-un singur număr, în oraşul Bălţi, în anul 1919, la propunerea şi susţinerea lui Marin Văraru, prefectul judeţului Bălţi.

Notabile sunt câteva poezii, schiţe, microeseuri, recenzii şi note de lectură privitoare la Regina Maria, Alexandru Vlahuţă, Emmanuel de Martonne, Constantin Stamate, Şt. O. Iosif, Al. Iacobescu şi alţii.

Remarcabilă, ideatic şi stilistic, este poezia *Trecutul*[2] de Al. Iacobescu, în care evocă semnificaţia, în contexte lexicale diferite, a acestui cuvânt şi, mai ales, *privirile* spre acest timp.

*

Trecutul

Trecutul e fantoma speranţelor apuse
Ce storc frânturi de lacrimi din stinsele priviri,
Şi-n noaptea ce s-aşterne pe zilele răpuse
Strecoară peste suflet un stol de amintiri,

Trecutul e o taină pe veci nedezlegată,
E-altarul peste care trec valuri de parfum,
Şi-n care doarme-nfrântă iubirea înşelată,
Când visul cel din urmă întârzie pe drum.

El doarme, dar când umbra avânturilor noastre
Arată zdrenţe smulse din lupta spre noroc,
Şi palida sclipire a culmilor albastre
Ne-ndeamnă să ne-abatem din drum spre al vieţii joc,

Natura care trece sub mii de forme-n lume
Şi-şi plânge trist copiii pe care i-a ucis, –
Natura vai, ne spune: Trecutul n-are nume...
Şi adaugă: Uitarea e cel din urmă vis...
Al. Iacobescu[3]

Identificarea, completarea colecţiilor şi repertografierea ştiinţifică a fiecărei publicaţii de pe teritoriul Basarabiei rămâne un deziderat absolut a celor ce se ocupă cu cercetarea spiritualităţii de aici şi a relaţiilor cu România şi românii de pretutindeni.

15 Decembrie 1919 — Anul I. No. 1

Unirea Literară

revista bi-lunara

Apare la 1 şi 15 ale fie-cărei luni

Abonamentul 25 lei anual. Anunţuri şi inseraţii după învoială.

Redacţia şi Administraţia Instit. Arte Grafice „Unirea” Str. G-ral Schina 22I, Bălţi

SUMARUL:

Cuvânt înainte — Redacţia
Despre M. Sa Regina Maria — Miron Frasin
Trecutul (poezie) — Al. Iacobescu
Insemnări — D. Grigore
Dreptate (schiţă) — Traian Cristescu
Poezii populare din Basarabia
C. Stamati şi operile sale — Dr. Marin Văraru
Cuatrene (versuri) — D. Stoicescu
Alexandru Vlăhuţă (Din Prag).
Vedenia (schiţă) — T. Ollteanu
Stind la fereastră (versuri) — D. Gheoghiade
Poveţe — Ing. Enăchescu
Repertoriul frontului (popular)
Ecou (versuri) — H. Ieronim
Cronica

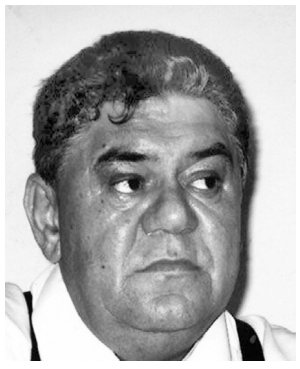
Regina Maria
Mama răniţilor

Institutul de Arte Grafice „Unirea” BALTI

[1] Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia, Ediţia a 4-a reactualizată*, Bucureşti, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, 2009, 352 pagini + 16 pagini cu iconografie. Lucrarea conţine numeroase erori, de tot felul, şi omisiuni inadmisibile.

[2] Al. Iacobescu, T*recutul*, în *Unirea literară*, 1, nr. 1, 15 decembrie 1919, p. 3.

[3] Alexandru Iacobescu (1874-1945), poet, prozator, publicist şi traducător. Autor al unor cărţi demne de *a fi restituite*, unele dintre ele.

Eminescu: identitate şi comunicare prezentă

Argumente, atitudini, puncte de vedere

Aureliu Goci

Poezia lui Eminescu e ca apa unui izvor de munte, pentru că, la o primă lectură, pare limpede, transparentă, într-atât i se vede albia şi formele tuturor plantelor, animalelor şi lucrurilor care se găsesc pe cursul albiei sale. La o a doua lectură şi, din ce în ce mai accentuat, la următoarele, apa pare mai întunecată, mai complexă, şi nu-i mai poţi aproxima adâncimea şi nici lucrurile care se pot găsi (descoperi) în ea. Cercetarea atentă – cu microscopul – nu face decât să complice lucrurile, formele previzibile în cursul său *se întunecă*, i se şterg contururile, se aburesc, până la a se pierde în masa grea a materiei magmatice, primordiale.

Şi lecturile succesive şi intensive din poezia eminesciană, deşi se conturează o perspectivă asupra ansamblului, nu se apropie de lumina simbolurilor şi nu se lămureşte asupra formelor de relief şi nici a compoziţiei din care este alcătuită.

După o nouă lectură, o uşă rămâne deschisă pentru altă lectură de profunzime şi amănunte. Dar profunzimea nu e niciodată atinsă, doar după ce descoperim o serie de secrete în nuanţe neaşteptate, rămânem cu sentimentul că există încă multe altele pe care nu le bănuiam după lectura anterioară.

Sigur că opera e deschisă, pentru că limba este deschisă, iar gândirea care a folosit-o păstrează şi potenţează secrete, impredictibile anterior. Cu fiecare lectură eminesciană, conştiinţa noastră construieşte un cerc cognitiv care va fi mai mic decât cercul construit de următoarea lectură.

Aş zice că nu faptul că este o operă deschisă rămâne semnificaţia fundamentală, ci aş propune să citim şi să înţelegem o operă concentrică. După ce universul său semnificant s-a cristalizat ca un cerc – într-o perspectivă a epocii, sau în comentariul unui mare exeget – după un timp, observăm că cercul rămâne mic şi se conturează altul mult mai vast care le conţine pe toate celelalte care rămân semne şi dominante istorice.

Ideea de cerc o putem înlocui cu imaginea treptelor care urcă spre nişte înălţimi care nu-şi arată vârfurile, nişte vârfuri care cresc şi ele odată ce cresc treptele de la bază. De asemenea, am remarcat cu satisfacţie că întreaga exegeză eminesciană este centripetă, că se completează şi se nuanţează din diverse atitudini, viziuni şi comentarii, că nu există opinii contradictorii, că fiecare defrişează şi iluminează domeniul filologic sau tematologic ales şi, toate la un loc, se completează, într-o viziune receptivă naţională. credibilă şi ascensivă.

Oricât ar părea de surprinzător, uriaşa exegeză eminesciană are un aspect centripet, constructiv, ascensiv, ca în jocul de domino în care monumentul se construieşte şi cu cărămizi lipsă, dar finisat şi finalizat, ulterior şi cu acele componente care lipsesc din diverse zone ale piramidei.

Trebuie să evocăm mereu, dincolo de timpuri şi de guverne, de lideri ocazionali şi de puternicii zilei care se cred nemuritori, personalitatea lui Eminescu. Şi trebuie să profităm de faptul că opera eminesciană este mereu actuală: aşa de pildă, să observăm că primul textualist din literatura română a fost... Eminescu ! Deşi când scria *Scrisorile* sau alte texte poetul nu se gândea că practică această marcă a secolului XX-XXI, totuşi, este evident: textul care vorbeşte despre sine, reflexivitatea sa, sunt prezente în versurile „De ce pana mea rămâne în cerneală, mă întrebi ?/ De ce ritmul nu m-abate cu ispita-i de la trebi ? (...)” Aşadar, actualitatea lui Eminescu nu mai trebuie minimalizată şi trebuie să respectăm mintea şi curajul lui Eminescu: mintea poetului, dar şi curajul ziaristului – omul fundamental al naţiunii române.

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (XXIV

„Puneți-vă copiii, de mici, sub ocrotirea sfinților !”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, m-am gândit de multe ori cât de important este prenumele pe care îl purtăm fiecare dintre noi. Numele de familie este comun membrilor de familie în mijlocul cărora ne-am născut, dar prenumele este de fapt ceea ce în mod obișnuit numim *nume*. Acesta va fi cu noi o viață întreagă, ba mai mult va fi în memoria urmașilor noștri o anumită perioadă de timp. Vreau să spun că importanța acestui *nume* este foarte mare. Este *numele* cu care suntem încreștinați la sfântul botez. Despre acest *nume* și valoarea lui, vă rog să ne spuneți un cuvânt.

Înaltpreasfințitul Ioan: Voi porni de la o amintire, de pe când mă aflam la Ierusalim. Atunci, a venit la biserica noastră un frate iudeu, pe care l-am primit în bibliotecă. Amenajasem o bibliotecă, oarecum, sub biserică. Sub toată biserica fusese săpat un subsol foarte adânc, unde înainte se aduna apa – că nu era apă curentă. Și atunci, acolo, în stâncă, jos, se aduna, iarna, apă și aveau părinții (preoții, n.n.), de acolo și de atunci, apă pentru perioada de vară. Deci, acolo, am amenajat o bibliotecă.

L. C.: Mă bucur că m-a ajutat Dumnezeu de am ajuns și eu în Țara Sfântă, într-un pelerinaj, cu mai mulți credincioși. Bineînțeles că am fost și la Așezământul românesc de la Ierusalim, am fost și în bibliotecă. Îmi amintesc cum întregul așezământ este grupat asemenea unei cetăți cu biserica în interior, iar în părțile laterale sunt alipite căminul și clopotnița. Întreaga construcție se desfășoară pe trei nivele urmate de o terasă. Turnul clopotniței și rotonda bisericii sunt elementele cele mai înalte ale clădirii, peste fiecare tronând sfânta cruce ca semn al credinței în Hristos. Vă rog să continuați.

Îps. Ioan: Prin urmare a venit la biserica noastră, la mine, un frate iudeu, un om între 70-75 de ani. S-a prezentat și-mi spune că-l cheamă Pavel. În toate cărțile de telefon evreiești, de veți căuta, nu veți găsi numele Pavel. Niciun evreu nu punea copilului său numele Pavel, știind că Pavel a trecut de partea cealaltă... Îmi spune că-l cheamă Pavel și că a fost profesor universitar într-o țară, cred, Argentina din America Latină. Știți, ce mari necazuri, mari suferințe au avut urmașii lui Avraam, în timpul celui de-al

Doilea Război Mondial, în lagăre. Familia lui, părinții și el, copil fiind, a reușit să fugă. Au ajuns în America Latină, ca să scape de focul iadului de la Auschwitz. El era născut în părțile Moldovei, știa încă binișor românește. Și, în tinerețe, scrisese o carte despre Moldova. Dar, ieșind la pensie, având timp mai mult, s-a uitat la carte și și-a dat seama, acum, la vârsta aceasta, după ce fusese o viață profesor universitar, că ar putea să-i mai ridice puțin nivelul cultural și artistic-literar al cărții. Și mi-a spus: *Părinte, vă rog să-mi dați o carte de spiritualitate că am uitat anumite cuvinte din lumea bisericească.* I-am dat cartea părintelui Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, cred că se numea. În cartea aceea se vorbea și despre mănăstiri, era un anumit vocabular... Vă dați seama că părintele Ioanichie Bălan, trăind la mănăstirile din Moldova, scrisese în acea carte într-o limbă românească plină de miresmele graiului moldovenesc.

L. C.: Foarte interesantă această întâmplare reală pe care ați trăit-o, Înaltpreasfinția Voastră. Sunt curioasă, totuși, dacă ați discutat cu acea persoană despre numele de Pavel.

Îps. Ioan: Da, i-am pus chiar direct întrebarea: *Cum de aveți numele acesta Pavel ? Cum de v-au pus părinții numele Pavel ?* Și atunci mi-a răspuns: *Tatăl meu, evreu fiind, trăind în părțile Moldovei, a fost concentrat și dus pe front în timpul Primului Război Mondial.* Și erau soldați în tranșee, unul lângă altul. Lângă el, cel mai bun prieten al lui, român, camaradul lui de tranșee și de arme. L-a nimerit un glonț și a murit. Pe acel român îl chema Pavel. Și mi-a spus tata, scăpând de pe front cu viață, că, atunci când m-am născut, i-a spus maicii mele: *să-i punem numele pruncului nostru Pavel, în amintirea camaradului de tranșee, de arme care a murit lângă mine, pentru țară.*

L. C.: Foarte emoționant. Astăzi, mai ales, cei tineri se îndoiesc de realitatea unor asemenea fapte. Dar, noi știm că au existat cu adevărat, că războaiele au fost groaznice, cu sute și mii de morți, cu numeroși răniți, cu multe suferințe, că oamenii au păstrat în sufletele lor amintiri de neuitat, scumpe inimii lor. Vă rog, un îndemn, un mesaj.

Îps. Ioan: Mă adresez frățiilor lor, cititorii. Desigur, majoritatea aveți copii. Vă întreb: câți ați pus numele copiilor dumneavoastră Petru sau Pavel ? Eu nu am fost răstignit lângă apostolul Petru, nici lângă apostolul Pavel, totuși părinții mei s-au gândit la Sfântul Ioan Botezătorul, cel căruia în ziua de 29 august i s-a tăiat capul. De aceea, vă îndemn să vă aduceți sfinți în familie. *Puneți-vă copiii, de mici, sub ocrotirea sfinților !*

Convorbire consemnată de
Luminița CORNEA

Mirela-Maiana Mladin

gânduri printre rânduri...

Nu înțeleg

Într-o zi de iulie 2025, pe o căldură năucitoare, aflu concluziile unui studiu realizat în lunile iunie-iulie de INSCOP în parteneriat cu Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc referitor la percepția românilor față de regimul comunist, concluzii care arată tendința de a considera acea perioadă ca fiind mai bună decât cea prezentă.

Tot atunci, în iulie, într-o altă zi, dar pe aceeași căldură, o prietenă ca răsărită dintr-o poezie îmi spune: „Hai să mergem la biserică să ne rugăm împreună”. Un pic neobișnuită, dar foarte frumoasă invitație.

Mă întorc acasă de la biserică și dau drumul la radio. Aud vocea lui Nicolae Steinhardt din fonoteca Radio. Așa că iau din bibliotecă *Jurnalul fericirii* și încep să-l recitesc, cu vocea auzită la radio. Vedeți, nimic nu e întâmplător, nimic-nimic.

Nicolae Steinhardt. Arestat în 1959 pentru că a refuzat să fie martor al acuzării împotriva lui Constantin Noica (în procesul lotului Noica-Pillat, din care făceau parte alături de Constantin Noica: Dinu Pillat, Alexandru Paleologu, Vladimir Streinu, Păstorel Teodoreanu, arestați în 1958). Încarcerat la Jilava, Gherla, Aiud... Eliberat în 1964 prin grațierea generală a deținuților politici.

Evreu convertit la creștinism, Nicolae Steinhardt se botează ortodox la Jilava în 1960. Îl botează ieromonahul basarabean Mina Dobzeu, martori fiind doi preoți greco-catolici, doi preoți romano-catolici, un preot protestant și Alexandru Paleologu.

După eliberarea din închisoare, mirungerea și sfânta împărtășanie se săvârșesc la Schitul Darvari.

Se călugărește în 1980 la Mânăstirea Rohia în Maramureș. Mânăstirea Rohia i-a găsit-o Constantin Noica. Acolo era stareț părintele Serafim Man. A fost angajat întâi ca bibliotecar vreme de un, apoi a fost tuns în monahism, în secret – au asistat doar doi părinți.

A murit în martie 1989. Nici măcar decembrie 1989 (așa cum a fost el) – nu l-a apucat.

Jurnalul fericirii... Testament literar. Testament politic. Dar mai întâi de toate, viață. Viață – așa cum rămâne ea întipărită în creier și în suflet. Amestec de paradox, absurd, cădere și înălțare – asta e *Jurnalul fericirii*. A fost publicat în 1991.Un mărturisitor creștin și după moarte.

Citesc... „Diavolul: să încheiem un pact. – Nu. – Atunci hai să semnăm un document prin care recunoaștem și tu și eu că doi plus doi fac patru. – Nu. – De ce ? Nu admiți că doi și cu doi fac patru ? De ce n-ai subscrie un adevăr incontestabil ? – Nu-mi pun semnătura alături de a ta nici pentru a recunoaște că există Dumnezeu. !” Ați înțeles ? Despre asta este *Jurnalul fericirii.* Despre ei, cei din temniță.

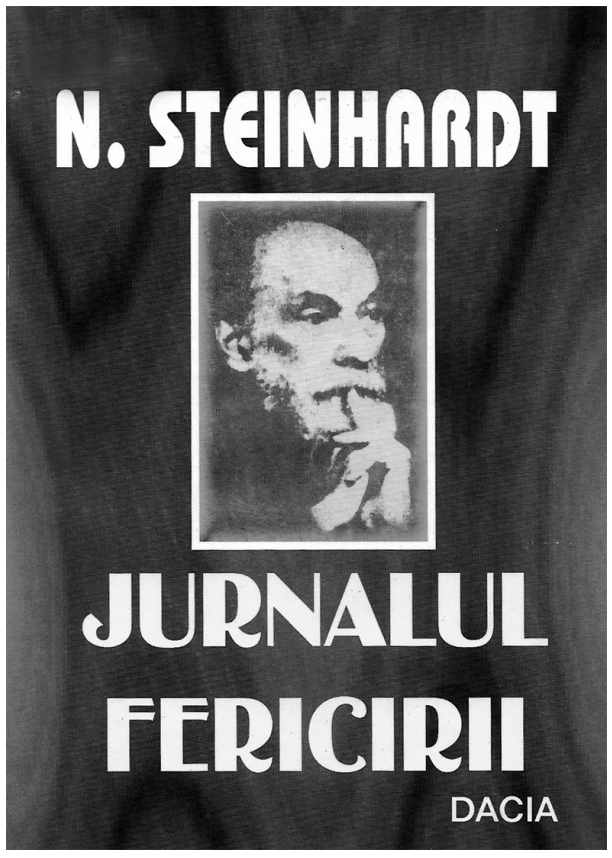
Dar nu numai. Este și despre noi, cei din afara zidurilor temniței: „N-am știut – răspunsul celor cărora li se vorbește de tortură, de lagăre, de închisori, de recunoașteri totale ale acuzaților, de internări politice în ospicii de nebuni”. N-am știut, așa-i ?

Și mai este și despre anii aceia de atunci: „Ăsta e comunismul ! Ăsta și nu altul: tovarășul de la raion, spațiul locativ, certificatul de origine socială, delațiunea obligatorie, [...] evacuări din case, cozi începând de cu noapte, alergături fără sfârșit și fără noimă la sediile Oficiului de închiriere, inutile strădanii de a găsi un post, drumuri de la un serviciu de cadre la altul, autobiografii pe zeci de pagini. Referințe”. Și „toate scularile în zori, toate actele, cozile, petițiile și sesizările erau de florile mărului”. Așa a fost ? Vă aduceți aminte – cei care erați pe atunci ?

Dar răul se băgase și se cuibărise până și acolo unde ai fi zis că nici nu se gândește să pătrundă. Auziți ce poveste cu călugări. La o mânăstire, la masă... „vine vorba de un călugăr, coleg de-al lor, rău bolnav, care se află [...] singur într-un loc îndepărtat. Starețul întreabă dacă s-a dus să-l vadă și să-l ajute cel căruia i se ceruse s-o facă. Nu numai că nu s-a dus – a fost năpădit de treburi – dar mai și adaugă o justificare: bolnavul nu e singur, e cu Dumnezeu. Ceilalți par mulțumiți de explicație și dau din cap: așa e, nu e singur, e cu Dumnezeu.” Ce ziceți de-așa poveste ? Întreb și eu, așa... Dar nici eu nu știu ce să zic. Căci tocmai asta e problema: nu știu. Vedeți dumneavoastră, eu, sunt din generația celor născuți în comunism. Am mers la școală și la facultate, cum am putut și unde m-a dus viața. Însă pe vremea aceea nu se învăța religie la școală. Și am rămas cu un gol imens în educația mea, pe care l-am dus după mine prin viață. Am mers eu la biserică, am și citit (așa cum m-oi fi priceput și eu), dar golul nu se umple ușor, se umple greu.

Haideți să vedem ce găsim în *Jurnalul* lui Steinhardt.

Ia uitați ce definiție dă creștinismului: „e învățătura lui Hristos, adică a dragostei și a salvatoarei putinței de a ierta”. Pare simplu, așa-i ? Dar vă spun eu că nu e. E foarte greu să-ți iubești aproapele, dar mai ales să-l ierți

și apoi să-l iubești din nou. Și iată încă o definiție: „În creștinism Domnul e mereu prezent dar nu impietează nici o clipă asupra absolutei noastre libertăți. Stă la ușă și bate. Nu intră nechemat. […] Cred, ajută necredinței mele.” Dacă-i așa, atunci stau eu și mă gândesc și socotesc și îmi dau seama că prietena cu care am fost la biserică, e mai credincioasă ca mine, deși și eu sunt liberă să cred. Dar stați să vedeți ce definiție a creștinismului am mai găsit în *Jurnal:* „Mațe sfârtecate, nădușală, sânge, batjocură, cuie. Ăsta e creștinismul, băiete. Nu clopotele bisericii […], nu bradul de Crăciun [...], nu botezul din celula 18 – atât de umil și deci atât de maiestuos, atât de ascuns și deci atât de strălucitor, nu, [...] nu gesturile de împăcăciune atât de lesnicioase de fapt [...], ci asta: crucea adevărată, enormă, puturoasă, indiferentă; mânjitură, scârbă...” Chiar cutremurătoare definiție !

De aici și până la a-l însoți pe Nicolae Steinhardt pas cu pas pe drumul care-l poartă din anchetă în anchetă și din pușcărie în pușcărie, ne-a mai rămas doar o cădere-n gol, și-atât. Ne ia cu el când pleacă de acasă și bătrânu-i tată îl petrece: „Te aștept. Și vezi să nu mă faci de râs.” Mergem cu el din celulă-n celulă, zi după zi, an după an. Și-apoi îl însoțim în trenul care-l duce înapoi acasă, eliberat: „toată lumea ne recunoaște de unde venim [...], ne face loc, ne dă de mâncare, ne vâră bani în hainele atârnate de cuierele compartimentelor...”

Citind cu răbdare *Jurnalul* m-a șocat (printre altele) contopirea universului concentrațional cu lumina creștinismului. „La pușcăriași mult savurata zicală indiană – decât să umbli e mai bine să stai în picioare, decât să stai în picioare e mai bine să șezi, decât să șezi e mai bine să stai culcat, decât să stai culcat e mai bine să dormi, decât să dormi e mai bine să mori, decât să mori e mai bine să nu te fi născut – reprezintă însăși valoarea de contrast a creștinismului. Care-i dragoste de viață, făgăduință de a trăi veșnic. [...] Creștinismul [...] este exaltare: fericirea de *a fi*”. Dacă-i așa – și sigur e așa – atunci, mă întreb: oare sunt eu creștină ? Sau altfel spus, sunt eu, fericită că *sunt ?* Că sunt pe lume, adică. Și nu doar când și când, fericită. Mereu. Fericită – mereu – că sunt.

Se vede treaba că e greu și complicat. Fiindcă mărturisesc, nu reușesc deloc să înțeleg cum poate cineva să fie fericit în pușcărie.

Încerc să înțeleg. „Minune este și felul cum ne purtăm unul cu altul, întrecându-ne în a ne ajuta, a ne vorbi delicat, a ne face viața cât mai plăcută unul altuia”. Colegii de celulă adică. Sigur că episodul „sticluța” este o bucurie. I se confiscă lui Steinhardt la o percheziție sticluța în care își păstra rezerva de cafea (așa-zisa cafea pe care o primeau) și seara găsește sub pătură o sticlă mai mare, pusă acolo de un coleg – nu va ști niciodată care dintre ei.

Încerc să-mi imaginez fericirea care-l cuprinde acolo în închisoare pe Steinhardt noaptea în vis după ce cu o noapte înainte nu dormise pentru că-și oferise patul unui nou-venit în celulă. În visul acela, povestește Steinhardt, „sunt fericit, fericit, fericit. [...] Și lumina parcă e mai luminoasă decât lumina și parcă *ea* vorbește și-mi spune *cine e*. Fericirea [...] mă leagănă – și-n cele din urmă [...] *mă înlocuiește*. Nu mai sunt. Ba sunt, dar atât de puternic încât nu mă recunosc”.

Și tot în închisoare. Celula 18, Jilava, 15 martie 1960. După ce a fost botezat, Steinhardt descrie fericirea care l-a cuprins: „Liniște. Și o absolută nepăsare. [...] Și o dulceață. [...] Totodată o resemnare, senzația că aș putea face orice, imboldul de a ierta pe oricine. [...] Un simțământ de siguranță absolută.”

Tot acolo și tot atunci după botez, dar noaptea. Încerc să-mi imaginez noaptea într-o închisoare. Nu cred că reușesc. Încerc. Nu reușesc să văd nimic, doar groază. Dar citesc ce povestește Steinhardt: „îmi venea să mă reped jos din pat ori de pe prici, să alerg, să strig de bucurie, să-i zgâlțâi și pe ceilalți, să le spun cât sunt de fericit”.

Fericire în închisoare... Nu înțeleg și nu înțeleg. Va trebui să mai insist.

Însă vedeți, mai e ceva, am lăsat la sfârșit acest episod. „Cernica, 1970. Părintele stareț Roman: creștinismul e riscul absolut, iar viața de călugăr e riscul dus la paroxism. Nu ți se oferă nicio certitudine. Nimic. Numai primejdii, numai riscuri. Nici certitudinea că vei muri măcar acolo, la mânăstire. Că vei rezista. Că vei avea ce mânca. Și nici, mai ales, că ai făcut bine călugărindu-te. Și nici – culmea – că ai ales calea mântuirii. Numai și numai incertitudini. Dai totul, nu primești nimic. Și rămâi absolut singur, și nici de tine nu poți fi sigur”.

Am citit cu mare emoție acest fragment din *Jurnal* pentru că eu pe părintele stareț al mânăstirii Cernica, Roman Stanciu, l-am cunoscut. Să vă povestesc cum. Eram ghid ONT și mergeam des la mânăstirea Cernica cu grupuri de turiști. Ghidul mânăstirii era protosinghelul Ieronim Stanciu. Turiștii englezi îi spuneau Father Jerome și așa i-a rămas numele. El era a cincea generație de călugări la mânăstirea Cernica din familia Stanciu. Father Jerome mi-a fost ca un frate, puteam vorbi orice cu el. „Părintele stareț Roman” era unchiul lui Father Jerome și era a patra generație de călugări la mânăstirea Cernica din familia Stanciu. Așa l-am cunoscut eu, acolo la mânăstirea Cernica, dar în 1993 când l-am cunoscut, nu mai era stareț, ci era episcop vicar. Era un om de o mare profunzime și de o mare bunătate. Făcuse două facultăți: Teologia și Farmacia și era o enciclopedie. În 1994 a trecut la cele veșnice. Amândoi, și episcopul vicar Roman Ialomițeanul și protosinghelul Ieronim Stanciu au fost oameni mari. Iar eu am fost foarte norocoasă că i-am cunoscut.

Dar, vedeți ce ciudat e totul: știind părerea starețului Roman despre călugărie, Steinhardt merge și se călugărește la Rohia. Cu certitudine, sunt lucruri pe care eu nu le înțeleg. Poate pentru că nu am studiat religia în școală.

După ’89 poate că trebuia reparat ceva, ce se mai putea, pentru aceste generații care au crescut fără religie în școală. Nu știu ce s-ar fi putut face, ceva, orice. Ceva în sensul acesta a făcut părintele Constantin Galeriu. Îl mai țineți minte ? Cel care în mai 1990 a spus *Tatăl nostru* din balconul Universității și toată Piața Universității a îngenuncheat, acolo pe asfalt. Părintele Galeriu a ținut în 1990 niște cursuri de religie la Casa de Cultură a Studenților Grigore Preoteasa (cum încă se numea pe atunci) de pe Calea Plevnei. Putea să meargă oricine, nu numai studenții. Cursurile erau o dată pe săptămână. Am mers și eu, nu am lipsit niciodată. A fost o binecuvântare, abia așteptam să treacă săptămâna și să merg iar la curs. Eram fascinată ca de poveștile din copilărie. Îi port recunoștință părintelui Galeriu.

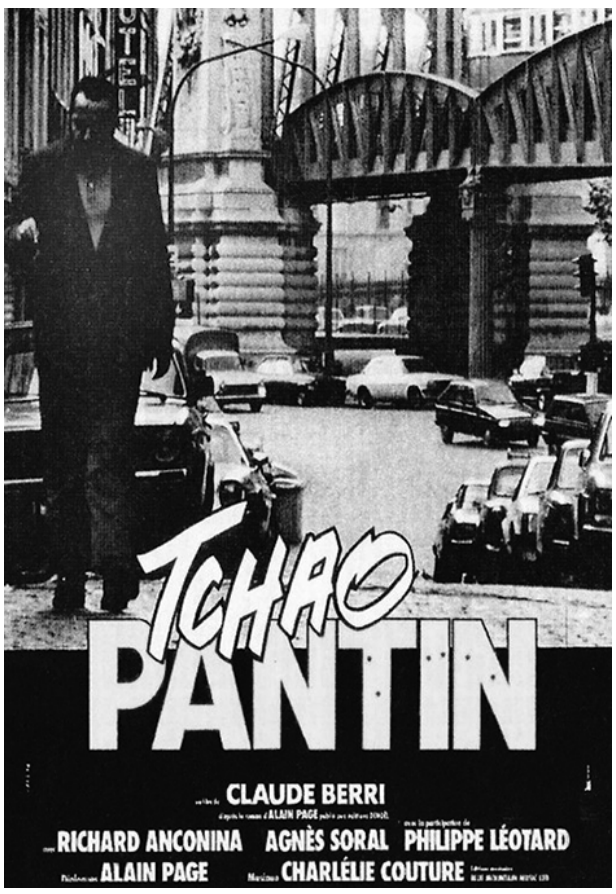
Nicolae Steinhardt e înmormântat la mânăstirea Rohia. Se poate vizita acolo și chilia părintelui Nicolae. Poate am s-ajung într-o zi...

Linia de salvare

Alexandru CAZACU

„Singura prietenie de preț este cea care s-a născut fără motiv” spunea prozatorul olandez Arthur van Schendel. Iar remarca acestuia se nuanțează cu elemente paterne atunci când există o diferența de vârstă între cei doi. Plecând de aici se poate spune că regizorul **Claude Berri** (1934-2000) a încercat în filmul său din 1982, ***Tchao Pantin***, să exploreze un mic univers situat într-un mediu parizian pentru mulți ignorat sau necunoscut. Dar pelicula a reușit mai mult de atât, ea reprezintă o bornă importantă în cinematografia franceză, nominalizată la douăsprezece categorii la Premiile César din 1984 și cucerind cinci trofee.

Actorul, regizorul, scenaristul, distribuitorul și producătorul parizian Claude Beri Langmann provine dintr-o familie iudaică, mama sa fiind romăncă, iar tatăl polonez. Un adevărat *self-made man* debutează ca interpret, apoi se orientează către regie și producție. Se consacră ca realizator în 1965 cu scurt metrajul *La poulet* care câștigă Premiul Oscar unde Berri spune o emoționantă poveste a atașamentului unui copil față de un pui de găină în anii grei de după război. Doi ani mai târziu apare în cinematografe cu lung metrajul *Le vieil homme et l’enfant* despre viața sub ocupație nazistă a unui tânăr evreu dat în adopție pentru a nu fi trimis în

Afișul original al filmului din 1983

lagăr, filmul fiind puternic impregnat de propria biografie. Apoi urmează peste douăzeci de filme regizate și aproape o sută de lung metraje produse, compania sa de producție *Films 7* fiind una dintre cele mai importante din hexagon. Joacă de asemenea roluri secundare, dar importante în multe pelicule. Toate aceste performanțe îl vor face să fie numit, pe bună dreptate, „*le dernier nabab ou le parrain du cinéma français*”. Merită menționat că acest regizor a fost un mare cunoscător și colecționar de artă.

Alain Page, pseudonimul lui Jean Emmanuel Conil, născut în 1929 la Nantes, este de asemenea *un homme qui s’est fait lui-même.* Practică în tinerețe diverse profesii: agent de asigurări, comerciant de mobilier, cărți și fotografii, intermediar de vinuri, apoi debutează în 1955 cu un volum de versuri intitulat *Fumées* sub numele Henri Dalbret. Ulterior se dedică scrisului de romane polițiste și de spionaj, gen în care va cunoaște succesul, reușind să se impună cu un mare număr de cărți specifice genului. În cinematografie debutează alături de Jacques Deray și Jean-Claude Carrière ca scenarist al thriller-ului psihologic de mare impact *La Piscine*. Alain Page a scris și piese de teatru, nuvele, scenarii de televiziune regizând chiar anumite teleplay-uri după propriile scrieri la televiziunile franceze. Cea mai cunoscut *polar* al său, grație ecranizării de care a beneficiat rămâne ***Tchao Pantin***, carte publicată in 1982.

La Paris, în arondismentul 18, într-unul din acele „cartiere pierdute ale republicii” taciturnul Lambert, un bărbat de vârstă mijlocie, semi-alcoolic, lucrează ca operator de noapte la o benzinărie. Într-o seară târzie, Youssef Bensoussan, un tânăr orfan, jumătate evreu, jumătate arab, mic dealer de droguri se refugiază în benzinărie pentru a evita o patrulă de poliție. Cei doi devin rapid prieteni, iar Lambert începe să-i dea sfaturi cu privire la renunțarea la traficul de narcotice, dar și în plan privat. În dorința de a o impresiona pe Lola, o tânără *punk* întâlnită într-un bar, Bensoussan fură motocicleta lui Rachid, furnizorul său de stupefiante care-și trimite acoliții să-l pedepsească. Lambert îl apără simțindu-se legat de acest tânăr lipsit de educație și protecție. După ce marfa lui Youssef este furată de alți traficanți, temutul Rahid nu mai iartă. Lambert este gata să-i dea încasările recente pentru a răscumpăra paguba, dar este prea târziu. Tânărul este ucis chiar în fața stației de benzină sub ochii lui Lambert la care venise să se ascundă, apucând să-i spună pentru ultima oară *Tchao Pantin.* Expresia, având origini italiene, este una colocvială căzută azi în desuetudine, dar care a avut momentul său de glorie în anii 1980. Înseamnă „Salut, prietene !” sau „La revedere, prietene !”. Zguduit de șocul uciderii lui Bensoussan, Lambert iese din carapacea sa de indiferență și decide să răzbune moartea tânărului său amic. Blazatul, dar perspicacele inspector anchetator Bauer, îl vizitează la domiciliu pe benzinar și aflăm că acesta a fost cândva inspector de poliție care a renunțat la tot în urma morții fiului său care nu a supraviețuit din cauza unei supradoze. Lambert găsește pe Lola și o convinge să-l ajute. Deși inițial reticentă, tânăra începe să se atașeze de el și îl pune pe urmele lui Mahmoud, unul dintre ucigașii lui Bensoussan. Lambert îi ucide și pe Mahmoud și pe Rahid dând foc bistro-ului pe care acesta îl deținea și doar la insistențele Lolei îl cruță pe angrosistul Sylvio. Petrece noaptea cu Lola, iar dimineața la ieșirea din imobil este ucis la rândul său de unul dintre șefii rețelei pe care o demantelase.

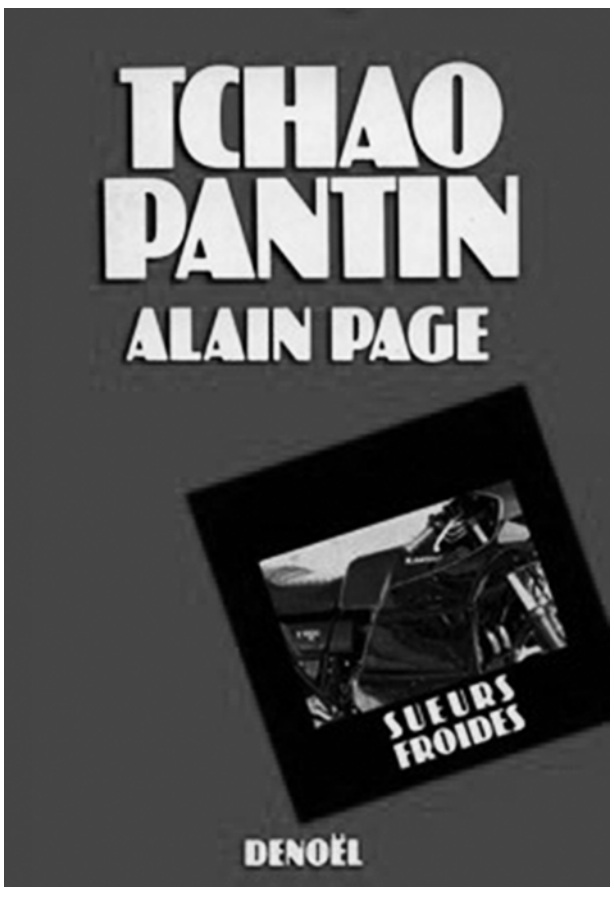
Agnès Soral și Richard Anconina într-o scenă din film

În 1982, în timpul unei călătorii cu trenul, producătorul Christian Spillmaecker a citit mai multe romane, inclusiv *Tchao Pantin*, lansată recent. Găsește povestea interesantă și îi propune lui Claude Berri transpunerea pe ecran. Iar regizorul acceptă dintr-un singur motiv: dorește să-i propună rolul principal comicului Colouche (Michel Colucci). Colouche era foarte popular ca umorist de *music-hall* satiric care ataca frontal problemele sociale ale Franței. Mereu incisiv și provocator era extrem de iubit pentru sarcasmul și onestitatea cu care trata situațiile politice cotidiene în special în emisiuni de televiziune, fiind de asemenea un filantrop, fundațiile sale ajutând multe persoanele în dificultate. A avut chiar intenția de a participa la alegerile prezidențiale, retrăgându-se datorită presiunilor partidelor politice. Se va stinge în urma unui accident de motocicletă la patruzeci și unu de ani. La momentul turnării filmului Colouche trece printr-un moment critic, divorțase, iar unul dintre cei mai buni prieteni ai săi se sinucisese, contractase de asemenea foarte multe datorii financiare. Dar intuiește oportunitatea și acceptă propunerea lui Berri, regizor în care avea încredere din colaborările unor filme de comedie anterioare. Acest *rőle à contre-emploi*, primul într-un registru dramatic din cariera sa, va rămâne în istoria cinemaului.

Filmul *neo-noir* se desfășoară ca un ditptic. Prima parte adoptă un ton foarte blând, deși învăluit în cețurile întunericului. Fotografia este luminată de umbre și accentuată de culorile foarte puternice ale orașului, în mare parte albastru și roșu. A doua parte, dedicată *vendettei* este sumbră, cu excepția unei frumoase cadre finale care radiază cerul parizian, brăzdat de zborul porumbeilor și de primele raze ale soarelui de dimineață, părând o înviere, o străfulgerare de viață pentru Lambert care va muri sub ochii disperați ai Lolei rămasă a doua oară singură. Regizarea actorilor este impresionantă. Aceștia rămân mereu la țintă, ultra-preciși oferind interpretări memorabile.

Alegând acest rol, Colouche și-a demonstrat amploarea talentului și a marcat un punct de cotitură în carieră dezvăluind o profunzime nebănuită, dovadă a incredibilei sale versatilități. Mult mai târziu îi va urma exemplul actorul american Matthew McConaughey când va abandona comediile romantice în care se consacrase. La noi, Ștefan Mihăilescu Brăila cu partitura sa din „Secretul lui Bachus” realizează un rol apropiat de această tipologie. Foarte rezervat, foarte sobru, în salopeta sa veche, abordând un look ostenit cu perciuni și mustață, Colouche menține o interpretare eficientă, ale cărei nuanțe apar treptat subliniind toată finețea interpretării sale galonată cu Premiul César. După succesul acestui film s-a împământenit expesia *avoir son Tchao Pantin* prin care cineva revine spectaculos în domeniul său, reinventându-se. Tânărul Richard Anconina se dovedește a fi extrem de exact și discret în rolul lui Bensoussan. O lovitură de maestru pentru primul său rol major, fiind dublu recompensat César cu premiul pentru cel mai bun actor în rol secundar și cu premiul pentru cea mai tânără speranță, caz unic în istoria festivalului. Anconina va deveni un mega-star al cinematografiei franceze. Interpretarea lui Agnès Soral, dezvăluită și de acest film, este remarcabilă pentru un rol atât de riscant. Personajul ei, Lola, trebuie să joace o arogantă punk, dar trebuie să facă și viraje complicate de 90 de grade, mai întâi cu Anconina, apoi cu Colouche. Totuși, actrița franco-helvetă gestionează bine traseul, fiind credibilă de la început până la sfârșit. Actorul, cântărețul și poetul Philippe Léotard joacă cu măiestrie rolul relativ mic al detectivului de poliție Bauer extrem de inteligent și plin de compasiune. Merită cu prisosință menționat actorul, scenaristul și regizorul ambelor cinematografii, franceză și algeriană, Mahmoud Zemmouri în rolul lui Rahid, jucat impecabil, după o discuție intensă cu Berri care a ținut cont de sfaturile lui Zemmouri cu privire la specificitățile populației franco-algeriene din Parisul transpus de regizor pe marele ecran.

Excelenta imagine a lui Bruno Nuytten și scenografia lui Alexandre Trauner redă peisaje urbane nocturne, opresive și aproape monocrome scăldate în ploaie, iar prin iluminarea stației de benzină cu albastrul intermitent al neoanelor se construiește o atmosferă de realism poetic. Întregul film se desfășoară noaptea. S-a adus în discuție comparația, deloc deplasată, cu *Taxi Driver* a lui Martin Scorsese. Parisul din *Tchao Pantin* nu are legătură cu niciuna din ilustratele poștale sau imaginile agențiilor de turism care promovează Cité Lumière. Un univers aflat la ceasul *entre chien et loup* conferă spectatorului cadrul propice înțelegerii psihologiei personajelor și lumii povestită de regizor. Muzica aparține compozitorului și interpretului franco-american Charlélie Couture, specialist în *sound-truck-uri.* Cantautorul își adjudecă și el un César pentru o muzică și un text sincrone cu tonul general al peliculei și personajelor sale. Greu de uitat refrenul uneia din melodiile ce acompaniază filmul: „*Besoin de se perdre plutőt que souffrir/ Besoin d’úne amitié plutőt que’ se demolir*”.

Ediția princeps a cărții Tchao Pantin

Tchao Pantin rămâne un film cult al secolului trecut în care afinitățile elective și afective dintre patru personaje pierdute, Lambert, Bensoussan, Lola și Bauer, reprezintă suportul și supraviețuirea într-un mediu care nu este deloc clement și nu te lasă să acorzi clemență nimănui. Lungmetrajul lui Berri reprezintă de asemenea o interogație asupra prieteniei, singurătății, iubirii și luptei tragice cu fantomele trecutului. O privire lucidă și tandră aruncată asupra indivizilor marginalizați, care ne confirmă cum uneori, linia de salvare a fiecăruia se poate afla în micul univers al prieteniei „fără motiv”.

Mona Dobrișan

Cronica teatrală

HAOS LA MOTEL
regia Vlad Ianuș

Piesa se joacă la Teatrul „Elisabeta”, dar cunoscând decorul vă pot spune că se poate juca oriunde. Regizorul Vlad Ianuș își rezervă unul din rolurile secundare, dar nu mai puțin lipsite de farmec.

Acțiunea se petrece în recepția unui motel modest,

unde o mare vedetă a basseballului american se adăpostește ca să se relaxeze puțin și să fugă de fanele prea înfocate – reversul celebrității.

Managerul (Alexandru Pricǎ), stresat, are o problemă cu o piatră la rinichi și nu prea are chef de clienți zgomotoși sau deprimați, de adultere și povești încâlcite, chiar dacă în ele este protagonist chiar idolul său, Johnny McGowan, celebrul jucător. Deși managerul are nevoie de liniște și relaxare totală, odihna va fi ultimul lucru de care va avea parte.

La începutul nopții de pomină apare vânătorul care, prinzându-și nevasta în casă cu „instalatorul”, doarme o noapte la hotel înarmat până în dinți și hotărât să-l prindă pe nefericitul cu care soția îl înșelase. Un rol secundar, dar plin de farmec.

Pe parcurs apare și soția lui Johnny, vigilentă ca un detectiv particular și sigură că frumosul și celebrul ei soț o înșeală de câte ori are ocazia. Am avut surpriza să descopăr o actriță minunată, cu o voce superbă și frumusețe răvășitoare. O prezență remarcabilă, Raluca Ghervan.

În rolul fermecătorului Johnny McGowan îl întâlnim pe simpaticul meu coleg Adi Gheo. Născut la Vâlcea, absolvent al UNATC promoția 2015 este cunoscut publicului din multe filme și seriale TV, din roluri ca Marco Anselmi din „Răzbunare pe tocuri”, Federico din „Câinele grădinarului” de Lope de Vega (regia Șerban Puiu); a mai jucat în „Încurcătură la nivel înalt” (regia Șerban Puiu), „Las’ că știm noi” (același regizor), „Trei cruci” la Teatrul Ariel Râmnicu Vâlcea, „Furtuna”, la Teatrelli – „Milionul, nepoatele și milionara”, „Suburbia” la Teatrul de Tineret din Constanța în regia prietenului nostru Aurel Palade, director al teatrului. Actor șarmant și extrem de bine pregătit fizic, cu aspect și voce plăcute, jonglează excelent cu roluri dramatice și comice. În piesa „Haos la motel” are dublu rol, interpretul și sosia lui Johnny (Mike), plătit pentru a face față băilor de celebritate și insistenței fanilor, dând autografe și „sacrificându-se” când domnișoare prea insistente doreau să petreacă câteva ore fierbinți cu idolul lor.

Foarte versatil, acest tânăr actor Adi Gheo poate interpreta de la prinți (așa cum UNATC nu prea a lansat de pe băncile facultății, absolvenții fiind doar de o anumită tipologie cel puțin din punct de vedere fizic), la un Horatio sau un tânăr debusolat, victimă a societății ipocrite și consensual eșuate. Un actor cu o voce foarte bună, cu intonație și nuanțe care surprind. Sper să ne bucurăm în continuare de prezența sa pe scenele țării și chiar în minirecitaluri la Bolintin unde s-a făcut atât de plăcut publicului larg.

Cele două fane interpretate de foarte tinerele actrițe Mădălina Borș și Oana Maria Dragne își fac apariția in motel dându-i de cap managerului, dar și sosiei Mike de care „profită” până la epuizarea acestuia. Dar, ca orice vedetă, trebuie să facă față, așadar Johnny scapă basma curată și în fața soției se împrietenește cu managerul, le face fericite și pe fane și își demonstrează calitatea atuurilor care l-au făcut celebru. Celebritatea costă, dar merită.

Ca proprietar de motel, Hector nu scapă de piatra la rinichi, dar câștigă un prieten, iar motelul său capătă notorietate.

Într-un final, după așa un haos, Johnny scapă, Mike scapă, vânătorul se întoarce la soție, mult prea frumoasa și bogata consoartă a jucătorului continuă să-și țină din scurt jumătatea și să fie unica beneficiară a multiplelor calități ale acestuia. O soție mai vigilentă decât Garda Elvețiană Pontificală e tot ce-și poate dori un bărbat, nu ? !

Spectacolul e plăcut, ușor, poate nu pe placul amatorilor de piese cu greutate, dar foarte gustat de publicul bucureștean amator de piese bulevardiere.

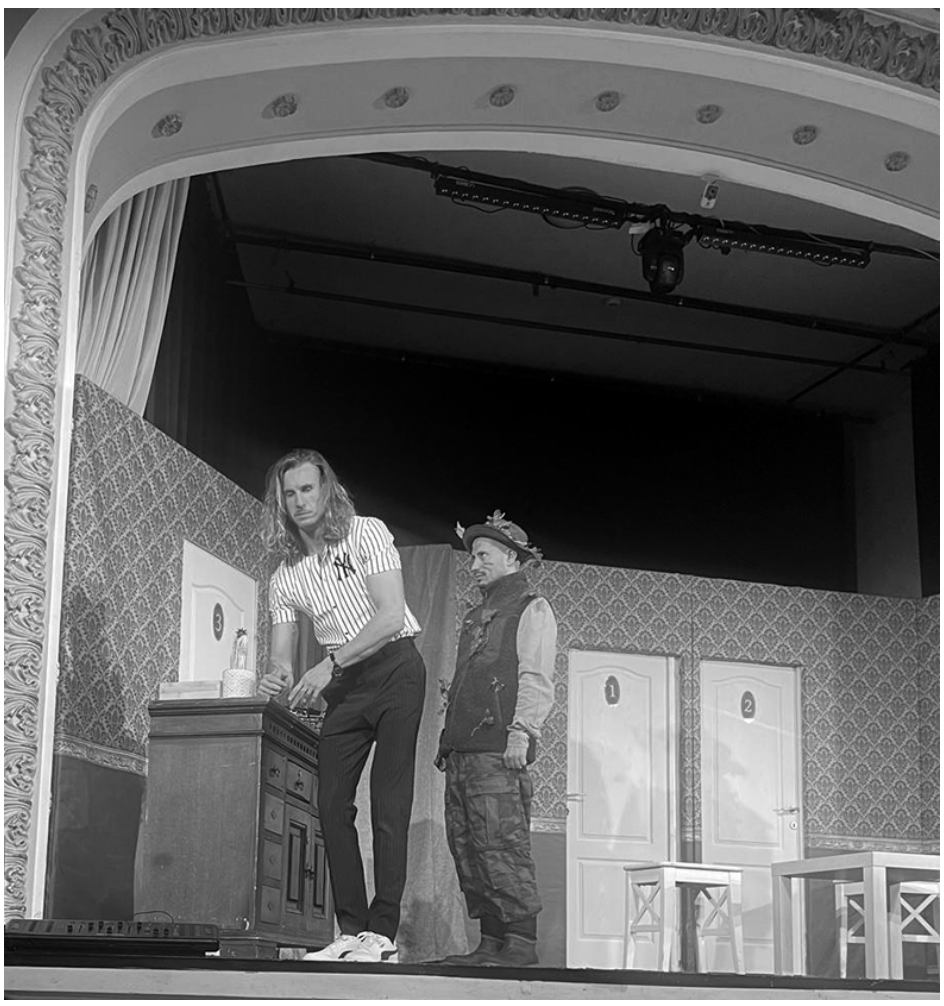
A propos de „gustat”, se joacă în sala restaurantului Elisabeta, unde publicul este invitat să vină cu 90 de minute înainte de spectacol pentru a se bucura pe îndelete

de surprizele culinare ale localului. Ultima comandă cu 30 de minute înainte de începerea spectacolului. Mese elegante, atmosferă intimă și relaxată.

Personal nu agreez desfășurarea în paralele a două activități care fiecare în parte îmi produce plăcere și anume mâncatul și privitul unei piese de teatru sau a oricărui act artistic indiferent care ar fi acela. Însă pentru aceia dintre dvs. care nu țin neapărat să separe vibrația papilelor gustative de cea a oricărei părți din fiecare dintre noi care ar vibra la vederea, auzul unei piese de teatru, restaurantul Elisabeta este locul ideal.

Bon appetit et bon visionnage !

IN MEMORIAM NICOLAE BĂLĂNESCU (II)

Comemorarea unui filantrop de seamă și aniversarea ctitoriei lui

Gelu BRÎNCOVEANU

Prezentul text retrospectiv completează informațiile oferite în ediția anterioară a acestei publicații, despre evenimente organizate la Giurgiu pentru omagierea unuia dintre cei mai valoroși intelectuali născuți în reședința fostului județ Vlașca. Autorul mulțumește revistei „Sud" pentru bunăvoința de a publica această scriere jurnalistică inedită, dar „întârziată" (proximitate temporală), în beneficiul istoriei memoriale.

Pe 30 august 2020 s-au împlinit 75 de ani de la moartea lui Nicolae Bălănescu (1866-1945), avocat, om politic și filantrop, ctitor al clădirii filialei Ateneului Român din Giurgiu. Evenimentul a fost marcat în orașul său natal printr-o suită de manifestări laice și religioase, organizate de Muzeul județean „Teohari Antonescu" (secția de istorie memorială), în parteneriat cu Biroul județean al Arhivelor Naționale și cu Episcopia Giurgiului (Biserica Ortodoxă Română a declarat anul 2020 drept „Anul comemorativ al filantropilor ortodocși români"). Activități asemănătoare au avut loc și în luna octombrie 2020, când instituțiile amintite aici, în colaborare cu Centrul cultural „Ion Vinea", au aniversat împlinirea a 80 de ani de la inaugurarea sediului propriu al celui mai important așezământ cultural din Vlașca de odinioară.

Expoziție inedită

Seria activităților comemorative a început joi, 27 august 2020, la sediul central al Muzeului județean „Teohari Antonescu", unde a avut loc vernisajul expoziției ***„In memoriam Nicolae Bălănescu, cel mai de seamă filantrop giurgiuvean"***. Etalarea a reunit documente, fotografii și volume originale din colecțiile instituțiilor de patrimoniu participante, mărturii care evidențiază acte filantropice realizate de avocat de-a lungul vieții sale.

Din fondurile Biroului județean Giurgiu al Arhivelor Naționale, publicul[1] prezent a putut viziona acte de stare civilă ale lui Nicolae Bălănescu (*certificatul de naștere* și cel *de căsătorie*), documente de școlarizare (un *Registru matricol al Gimnaziului „Ion Maiorescu" din Giurgiu*, care cuprinde și *anul școlar 1879/1880*, unde se regăsește numele elevului *Nicolae Bălănescu, clasa a III-a, situat pe locul I)* și *oferte olografe de premiere* (înregistrate la secretariatul școlii, în anii 1928 și 1929), prin care filantropul a donat bani și cărți elevilor merituoși ai Liceului „Ion Maiorescu". Alături de acestea, într-un spațiu distinct, a fost expus *actul notarial prin care în anul 1939 Nicolae Bălănescu și-a donat locuința și terenul aferent acesteia către Asociația culturală „Ateneul Nicolae Bălănescu" din Giurgiu, în vederea construirii unui sediu propriu al filialei respective*.

Muzeul județean „Teohari Antonescu" a etalat documente de arhivă istorică, fotografii și volume de epocă (unele cu atribute bibliofile), aflate în patrimoniul său științific. Dintre documente se evidențiază *telegrama de condoleanțe a dr. C. Angelescu, președintele Ateneului Român, la aflarea decesului lui Nicolae Bălănescu*, precum și o *invitație adresată de Ateneul „Nicolae Bălănescu" profesorului universitar Nicolae Cartojan* pentru a participa, împreună cu soția sa, la inaugurarea sediului propriu al instituției, în data de 20 octombrie 1940.

Fotografiile expuse, rarități cu valoare memorială deosebită pentru Giurgiu, îl prezintă pe filantropul comemorat, dar și membri ai familiei sale. Una dintre imagini se numără printre puținele fotografii de tinerețe ale lui Nicolae Bălănescu[2], aflate în colecțiile Muzeului; ea a fost oferită inițial de soții Bălănescu unei familii apropiate[3] lor. Valoare de unicat au și celelalte imagini. În fotografia următoare (datată olograf „1913", pe verso) întâlnim chipul Ștefaniei, alături de acela al nepoatei Jeana Bălănescu[4]. Cea de-a treia imagine aduce în atenție membrii consiliului de familie prezenți la întrunirea din data de 1 mai 1936[5], în urma căruia a fost luată decizia referitoare la cea mai importantă și mai valoroasă donație propusă și realizată de Nicolae Bălănescu.

Trei dintre volumele prezente în expoziție au constituit inițial donații ale filantropului Bălănescu către: elevul Marin Marinescu, premiul I la Liceul „Ion Maiorescu" în 1926 (*Larousse élémentaire illustré*, Paris, 1925); nepotul său Constantin Berlescu (V. Hugo, *Ruy Blas*, edition ne varietur, Paris, f. a.[6]) și biblioteca Ateneului din Giurgiu (Gustave Geley, *Les preuves de transformisme*…, Paris, 1901[7]). Întrucât toate donațiile de cărți la care am făcut referire aici sunt volume tipărite în limba franceză, la Paris, putem afirma că francofilul Nicolae Bălănescu a încercat să aducă în atenția tinerei generații limba și cultura franceză, binecunoscute lui. Alături acestor volume au mai fost expuse: o carte din biblioteca personală a lui Bălănescu (*Le Général dr. Carol Davila…*, București, 1930[8]), un volum omagial pentru care Nicolae Bălănescu a semnat cuvântul înainte: *Eugeniu Carada (1836-1910)*, București, 1937[9] și un altul semnat integral de acesta (*Lumină și naționalism*, București, 1916[10]).

Ceremonie religioasă la mormântul lui Nicolae Bălănescu (2020)

Cea mai valoroasă piesă memorială expusă de instituția gazdă este *un album de acuarele care prezintă ilustrații la* ***Poema Amintirei***, de Violletti d'Alba (unul dintre pseudonimele literare ale lui Nicolae Bălănescu), cu dedicație olografă a donatorului către fratele său mai mic, viceamiralul Ioan Bălănescu (datată 11 februarie 1942), un dar oferit de filantrop în ziua când el însuși a împlinit 76 de ani[11]. Realizat de Marin Bălănescu (fratele mijlociu) în 1897, albumul a intrat în colecțiile Muzeului în anul 1991, urmare a donației obținute de muzeograful Emil Păunescu de la scriitoarea Ioana Petrescu.

Extrem de valoros este și unul dintre cele două artefacte expuse de Episcopia Giurgiului. Documentul, cu valoare de unicat memorialistic, este *o notă* (nedatată și nesemnată) *scrisă de Nicolae Bălănescu* pentru condica „bisericii parohiale – Catedrală cu hramul Adormirea Maicii Domnului din comuna Giurgiu, județul Vlașca". Pe lângă date importante referitoare la istoricul lăcașului de cult amintit, autorul transmite și o informație biografică prețioasă: preotul Mirodat Drăgan, bunicul său matern, a slujit în acea biserică și, ulterior, a avut calitatea de protopop la Protoieria orașului Giurgiu (în perioada României moderne). Nota este însoțită de o fotografie cunoscută a lui Nicolae Bălănescu, imagine care conține înscrisul său: „Începeți a lucra din zori, când alții dorm, ca să aveți destul pentru voi și prisos pentru alții".

În discursurile rostite la vernisaj, reprezentanții instituțiilor organizatoare (Emil Păunescu, arhimandrit dr. Teodor Șerban, dr. Ion Bălan) au evidențiat rolul pe care Nicolae Bălănescu l-a avut în viața culturală a orașului Giurgiu, dar și în viața politică a României.

Slujbă religioasă, moment de reculegere, o amintire

Comemorarea creștinului ortodox Nicolae Bălănescu a continuat luni, 31 august 2020, la Catedrala Episcopală „Adormirea Maicii Domnului", cu slujba de pomenire oficiată de un sobor de preoți condus de arhimandrit dr. Teodor Șerban, vicar administrativ al Episcopiei Giurgiului. Alături de organizatori, la ceremonie au participat locuitori ai municipiului Giurgiu, între care și persoane ce au militat pentru păstrarea imaginii personalității lui Nicolae Bălănescu în memoria colectivă a orașului său natal. Ulterior, soborul de preoți și o parte dintre cei prezenți în biserică s-au deplasat la mormântul filantropului din Cimitirul „Smârda", pentru încununarea serviciului religios[12]. La locul de veci al avocatului, ca și în Catedrală, s-au remarcat strădania deosebită a reprezentanților Bisericii, pioșenia și emoțiile unora dintre mirenii prezenți la eveniment. După încheierea slujbei de pomenire, participanții au păstrat un moment de reculegere pentru omul care, în urmă cu aproape opt decenii, a dăruit semenilor săi o clădire-simbol, cu elemente arhitectonice asemănătoare unui templu din vechea Eladă. La final, muzeograful Emil Păunescu, printre cei mai vechi și importanți cercetători ai personalității lui Nicolae Bălănescu, a amintit modul în care filantropul a contribuit decisiv la formarea intelectuală a unuia dintre apropiați (Constantin Șerbănescu), fost bibliotecar al Ateneului, înmormântat în imediata vecinătate a binefăcătorului său.

La plecarea noastră din cimitir, modestul loc de odihnă veșnică al celui mai de seamă filantrop din Giurgiu, unde nu mai fusese oficiată o slujbă religioasă de foarte mult timp[13], păstra mireasma celor sfinte lăsate de preoți după slujire, împreună cu parfumul de toamnă al crizantemelor albe și cu mirosul de ceară al lumânărilor aprinse, dăruite de semnatarul acestor rânduri. În drum către Muzeu, împreună cu Emil Păunescu am discutat programul momentului omagial despre care comunicăm în continuare.

Concert aniversar, conferință și expoziție

Aniversarea clădirii proprii a celei mai valoroase instituții de cultură din fostul județ Vlașca a fost marcată printr-un eveniment special, intitulat ***„80 de ani de la inaugurarea Ateneului «Nicolae Bălănescu» (20 octombrie 1940-20 octombrie 2020)"***, organizat de Muzeu, Arhive și Episcopie, în parteneriat cu Centrul cultural local „Ion Vinea"[14]. Manifestarea s-a desfășurat în sala de spectacole a edificiului sărbătorit, în ziua când s-au împlinit opt decenii de la intrarea clădirii istorice în circuitul public, fiind la acea dată al treilea imobil din Giurgiu destinat exclusiv activităților culturale.

(continuare în pag. 27)

Medalie acordată în 1906 unui soldat din comuna Bolintin Vale, județul Ilfov

Laurențiu-Ștefan Szemkovics

Conform *Regulamentului pentru instituirea Medaliei Jubiliare Carol I*, sancționat prin decretul regal nr. 5.384 din 28 decembrie 1905 (publicat în „Monitorul Oficial" nr. 218 din 1 / 14 ianuarie 1906, pp. 7425-7429), Constantin Ștefan, soldat din Regimentul 4 Ilfov [1] 21, a primit Medalia jubiliară „Carol I". Potrivit „Tabelei nominale de persoane cu dreptul la portul Medaliei jubiliare Carol I" (Regimentul 4 Ilfov [1] 21, seria F) din 10 martie 1906, aflată la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 110/1906: Constantin Ștefan s-a născut în comuna Bolintin Vale, județul Ilfov, își avea domiciliul în aceeași localitate și figura la poziția nr. 133.

Prezentăm descrierea medaliei, precum și reproducerile grafice care provin de pe site-ul: https://www.ordersandmedals.ro.

Cu prilejul aniversării a 40 de ani de la urcarea pe tron a lui Carol I, a fost instituită *Medalia Jubiliară Carol I*. Potrivit aceluiași *Regulament pentru instituirea Medaliei Jubiliare Carol I*, Medalia Jubiliară: «*este de metal galben, de culoarea aramei. Forma ei este ovală; ea are un diametru de 38 mm în lungime și un diametru de 31 mm în lărgime și o grosime de 2 mm. Medalia poartă pe o parte (avers), stampate în relief: efigia M. S. Regelui și inscripțiunea deasupra „CAROL I REGE AL ROMÂNIEI"; iar pe partea opusă (revers), stampate tot în relief: Armele Țării, - cu inscripțiunea dedesubt: „1866 – 1906". Forma și dimensiunile medaliei sunt aceleași pentru civili ca și pentru militari; pentru militari, însă, Armele Țării de pe reversul medaliei sunt înlocuite cu inscripțiunea stampată în relief: „ÎN AMINTIREA ANULUI AL 40-LEA AL CĂPITĂNIEI MELE" și dedesubt: „1866 – 1906". Medalia este atârnată, prin un inel de același metal, de o panglică moarată cu fundal roșu de nuanța Ordinului „Steaua României", în lățime de 25 mm, cu câte o dungă galbenă, lată fiecare de 1 mm pe marginile exterioare ale panglicii, având la mijloc, în linie verticală, și o dungă neagră, lată de 2 mm pe marginile căreia sunt câte o dungă albă, lată fiecare de ¾ mm, cu câte o altă dungă albastră, lată fiecare de 1½ mm pe marginile exterioare ale dungilor albe. Panglica, pe piept, este lungă, în partea aparentă, de 50 mm și se poartă cu medalia pe partea stângă a pieptului*».

Medalie jubiliară „Carol I" pentru militari (avers și revers)

(urmare din pagina 26)

Program aniversar la Ateneu (2020)

Programul a început cu o slujbă religioasă oficiată de un sobor de preoți condus de arhimandrit dr. Teodor Șerban, în cadrul căreia a fost pomenit cu pioșenie ctitorul Nicolae Bălănescu. Serviciul religios a fost urmat de expunerea „Scurt istoric al Ateneului giurgiuvean", realizată de muzeograful Emil Păunescu. În discursul său, istoricul a prezentat informații valoroase despre clădirea aniversată și despre activitățile desfășurate acolo de-a lungul timpului. Programul a continuat cu un concert festiv, susținut de Orchestra de suflători „Valahia" a Centrului cultural „Ion Vinea", dirijată de directorul Virgil Pețanca. Spectacolul a cuprins și piese mai puțin interpretate până atunci la Giurgiu, între care *Marșul „Carol"* de Iosif Ivanovici.

După încheierea concertului a urmat vernisajul expoziției „80 de ani de la inaugurarea Ateneului «Nicolae Bălănescu»", realizată de Muzeu și Arhive. Etalarea a cuprins bunuri culturale originale cu valoare de unicat prezentate pentru prima dată marelui public, referitoare la clădirea omagiată și la instituția care a funcționat în acel spațiu.

Biroul județean Giurgiu al Arhivelor Naționale a etalat piese de cartografie (*Planul proprietății Nicolae Bălănescu din str. Portului nr. 25*, anexat cererii depuse de avocat la Tribunalul Vlașca în 26 noiembrie 1918, pentru ordonarea unei anchete privitoare la pagubele suferite de imobilul său în timpul primului război mondial; *Planurile de proiectare ale clădirii Ateneului*, realizate de arhitectul Th. Scarlat-Brăila, alături de solicitării lui N. Bălănescu pentru autorizarea construirii noului imobil, datată 31 martie 1939), alături de documente administrative (*Permis de construcție acordat de Primăria orașului Giurgiu Asociației Ateneul Român „Nicolae Bălănescu"*, la 31 martie 1939) și judecătorești (*Statutele Asociației culturale „Ateneul Român din Giurgiu"*, aprobate de adunarea sa generală și autorizate de Tribunalul Vlașca, la 30 august 1928).

Muzeul județean „Teohari Antonescu" a adus în atenție documente de arhivă istorică (*Tablou de membrii adunării generale a Ateneului Român „Nicolae Bălănescu"*, cu funcțiile deținute, sumele cotizate și, parțial, cu semnături, întocmit cel mai probabil în anul 1945; *Inventarul bunurilor existente în localul Ateneului „Nicolae Bălănescu"*, cu adnotări manuscrise din 1946; *Proces verbal de predare a inventarului Ateneului „N. Bălănescu"* către noul comitet, numit de organizația locală P. M. R. în vederea „naționalizării" lui, datat 6 august 1948), fotografii (două dintre acestea au atras atenția în mod deosebit: *Comitetul de conducere al Ateneului „Nicolae Bălănescu" în anii '40* și *Clădirea fostului Ateneu în anii '60*) și tipărituri de epocă (*volume cu atribute bibliofile*, între care ștampila rotundă a Ateneului Român „Nicolae Bălănescu" din Giurgiu și însemne de proprietate înscrise pe cotoarele și filele acestora: H. G. Wells, *Esquisse de l'histoire universelle*, Paris, 1930; *Poètes moralistes de la Grèce*, Paris, f. a., traduceri și note de: M. Guigniaut, M. Pati, Jules Girard, M. Humbert și *extras* din „Anuarul Ateneului Român pe anul 1940", București, 1941). Alăturat bunurilor de patrimoniu a fost prezentat volumul "Ateneul", tipărit sub egida Muzeului județean „Teohari Antonescu", în anul 2019[15].

Sărbătorirea celor opt decenii de existență a clădirii Ateneului din Giurgiu a încheiat seria evenimentelor omagiale dedicate în anul 2020 ctitorului Nicolae Bălănescu, personalitate aflată permanent în atenția secției de istorie memorială a Muzeului județean „Teohari Antonescu".

---

[1] Din cauza condițiilor impuse de legislația în vigoare la acea dată, referitoare la desfășurarea de evenimente publice în contextul pandemiei de COVID-19, publicul a fost puțin numeros și a cuprins reprezentanți ai instituțiilor organizatoare și ai mass-media locală și națională (TRINITAS TV, post de televiziune al Patriarhiei Române) care a fost invitată și a dorit să relateze de la evenimentele respective.

[2] Prelucrată pe carton special, fotografia poartă marca atelierului „Frații Josefovici" din Giurgiu. Conform informațiilor oferite de donatorul Grigore Buduru, imaginea a fost realizată în anul 1912.

[3] Fotografia conține pe verso dedicația olografă a lui Nicolae Bălănescu pentru familia I. Gheorghiu, finii săi.

[4] Este singura fotografie cunoscută în care apare chipul soției lui Nicolae Bălănescu. Alături de ea, în imagine, se regăsește viitoarea scriitoare Ioana Petrescu, fiica viceamiralului Ioan Bălănescu, frate mai mic al lui Nicolae.

[5] Datarea este înscrisă olograf pe verso fotografie, alături de informația conform căreia locul întrunirii este Giurgiu.

[6] Cu legătură specială, volumul are cotor din piele pe care este înscris cu litere aurii, în partea inferioară, însemnul de proprietate „Nicolae Bălănescu", dovadă că volumul a făcut parte din biblioteca sa personală.

[7] Pe pagina de titlu a lucrării se regăsește amprenta ștampilei Ateneului Român „Nicolae Bălănescu" din Giurgiu. Volumul a fost achiziționat de donator chiar în anul apariției lui (conform *ex-libris*-ului de la pagina 5).

[8] Este volumul cu numărul 47 din tirajul de 253 de exemplare al unei ediții bibliofile tipărită pe hârtie japoneză. Legătură realizată la comanda proprietarului; pe cotor, în partea inferioară este înscris „Nicolae Bălănescu".

[9] Întocmită de Mihail Gr. Romașcanu, lucrarea a fost tipărită sub auspiciile Băncii Naționale a României, cu prilejul împlinirii unui veac de la nașterea lui Eugeniu Carada (1836-1910).

[10] Tipărit în format mic, volumul face parte din colecția de epocă „Biblioteca pentru toți" (nr. 995-996).

[11] Cu ocazia zilei sale de naștere, dar și a celei onomastice, Nicolae Bălănescu obișnuia să dăruiască persoanelor apropiate sau bibliotecii Ateneului cărți valoroase. Tot în preajma acestor zile aniversare, el susținea conferințe la tribuna Ateneului Român din București.

[12] Zi însorită la sfârșit de vară. Condițiile meteorologice din municipiul Giurgiu au contribuit la desfășurarea în condiții corespunzătoare a serviciului religios, atât în Catedrală, cât și la Cimitirul „Smârda".

[13] Se pare că ultima slujbă religioasă de pomenire ținută la mormântul lui Nicolae Bălănescu a fost oficiată înainte de anul 1986, din inițiativa lui Constantin Șerbănescu.

[14] Aflat în subordinea Consiliului Local al municipiului Giurgiu, Centrul cultural local „Ion Vinea" are sediul central într-o clădire declarată monument istoric, unde a funcționat la început Gimnaziul „Ion Maiorescu", dar și filiala Giurgiu a Ateneului Român, până la inaugurarea clădirii sale proprii (20 octombrie 1940).

Sud – preludiu la o aniversare

Mircea PARASCHIV

Centrul Cultural „Școala Veche” Bolintin Vale a găzduit în data de 18 octombrie 2025, principala manifestare din cadrul celei de-a XIII-a ediții a Festivalului „Toamna Culturală Bolintineană”. Organizatori au fost Compartimentul Cultură din cadrul Primăriei orașului Bolintin Vale și Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu. Intitulat „Sud – preludiu la o aniversare”, evenimentul și-a propus, pe de o parte, să sărbătorească „Ziua orașului Bolintin Vale” și pe de alta să ocazioneze întâlnirea publicului cu scriitori, artiști și prestigioși oameni de cultură. La Centrul Cultural „Școala Veche” au putut fi vizitate expozițiile „Iacob 100" (pictură și sculptură aparținând artistului plastic Gheorghe Iacob) și „Înapoi din viitor: melancolia bătrânelor manuscrise” (manuscrise ale unor mari scriitori români: Arghezi, Sadoveanu, Sorescu, Vârgolici, Minulescu, Rebreanu, Jebeleanu, Bacovia, Topîrceanu... din colecția prof. Nicolae Scurtu).

În programul manifestării s-au regăsit câteva momente memorabile, de înaltă ținută intelectuală și artistică, care au răsplătit pe deplin așteptările numerosului public, care a făcut neîncăpătoare sala de festivități a Centrului.

Programul a fost deschis cu un cuvânt de bun venit adresat de primarul localității, Daniel Trăistaru, a cărui intervenție a fost centrată pe aniversarea a 150 de ani de târg la Bolintin și pe apropriata redeschidere a spațiului consacrat de organizare a târgului, modernizat și dotat la cele înalte standarde pentru un comerț civilizat.

Ocazionat de această aniversare, organizatorii au difuzat în premieră filmul documentar „150 de ani de târg la Bolintin”, în cadrul căruia au fost surprinse principalele momente din evoluția acestui important eveniment socio-cultural și economic din viața comunității bolintinene, de la prima ediție (octombrie 1875, primar Ștefan Bolintineanu), prin modernizările aduse de primarul Constantin Șt. Bolintineanu și apoi de Daniel Trăistaru.

Următoarea parte a evenimentului a fost dedicată revistei „Sud”, un reper cultural-identitar puternic al Bolintinului, care a intrat în cel de-al treizecilea an de existență. Despre prezentul și viitorul revistei au vorbit câțiva dintre principalii colaboratori prezenți la eveniment: George Apostoiu, Alexandru Cazacu, Ștefan Crudu, Monica Dobrișan, Ioana Fruntelată, Rodica Lăzărescu, Maiana Mladin, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu și Raluca Tudor. Dintre toate intervențiile, redăm aici doar un fragment din cuvântul prof. Nicolae Scurtu: „Aici, la Bolintin, se petrec minuni. Minuni din ce în ce mai mari. Una dintre minuni este apariția acestei reviste care din toate punctele de vedere este o reușită culturală, este o reușită literară...”

Un moment mult așteptat și foarte gustat de public a fost superbul concert de muzică de cameră susținut de „ARTE QUINTET”, acompaniat de un recital poetic al talentaților actori Mona Dobrișan și Adi Gheo. Fără îndoială, spectacolul prezentat bolintinenilor putea să facă cinste oricărei mari scene a lumii, iar cei prezenți au fost pe deplin conștienți de darul artistic care li se oferea răsplătind pe interpreți cu aplauze călduroase și sincere sentimente de apreciere.

Finalul manifestării a fost dedicat patrimoniul cultural bolintinean, organizatorii oferind spre degustare produse locale tradiționale, devenite prin vechime și originalitate fundamente identitare ale comunității. Prim-planul a fost deținut de savurosul „pâsat boieresc de Bolintin”, gătit după o rețetă unică, specifică doar Bolintinului din Vale, acompaniat de bucatele toamnei, specifice târgului bolintinean de Sf. Dumitru: pastramă și cârnați de oaie.

Precum se vede, la Bolintin cultura și iubitorii ei s-au întâlnit, odată mai mult, cu satisfacția și mulțumirea lucrului bine făcut.

Arte Qvintet în mijlocul admiratorilor

Arte Qvintet, Mona Dobrișan, Adi Gheo și câțiva admiratori

Aurel Palade, Adi Gheo, Mona Dobrișan, Vasile Grigore

Câțiva dintre participanții la evenimentul bolintinean

Bucatele toamnei prind gust la Bolintin...

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă...

Marian GRIGORE

„Niciodată toamna nu fu mai frumoasă”, spunea Arghezi, în cazul nostru la Bolintin și ne susținem afirmația prin evenimentele Festivalului „Toamna Culturală Bolintineană” care în pofida constrângerilor de tot felul impuse societății românești de oameni și vremuri marchează manifestări de înaltă ținută și de largă penetrație socială. Exemplificăm aici cu evenimentul desfășurat în data de 1 noiembrie 2025 care a făcut să pară mică și neîncăpătoare generoasa curte pietruită a Centrului Cultural „Școala Veche” din Bolintin Vale.

Evenimentul a fost unul multitudinar, îmbrăcând mai multe aspecte și tendințe artistice, dar având în comun marca „Made in Bolintin”.

Astfel, pe simezele Centrului Cultural „Școala Veche” s-au aflat picturi și fotografii aparținând artistului plastic Mircea Paraschiv, aflat la a doua expoziție pusă sub titlul „Haos prin culoare” al cărei vernisaj a marcat începerea evenimentului. Îmbucurător, însă deloc surprinzător pentru arealul cultural bolintinean, a fost marele aflux de public, de iubitori ai artei, care, lucru nemaivăzut, au făcut efectiv coadă pentru a putea admira lucrările expuse.

Apoi arta plastică a fost acompaniată de muzica originală, de calitate, prin lansarea videoclipului „Where my life begins” aparținând interpretei Mirela Bobe și realizat de „GB Media” și „Corres54". Melodia, imaginile și interpretarea *live* au creat o puternică emoție în rândul publicului, mulți dintre cei prezenți identificându-se cu mesajul versurilor, rezonând nostalgic cu interpretarea.

„Nostalgia – after party”, susținută de George Valentin Vrabie (Buldy) care a prezentat o selecție din muzica anilor ’80-’90 și 2000 a întregit, la superlativ, spre satisfacția publicului, partea muzicală a evenimentului.

S-a înțeles, sper, din cele relatate până acum că „piesele de rezistență” ale evenimentului, personajele principale au fost artiștii bolintineni Mirela Bobe, Mircea Paraschiv și George Valentin Vrabie (Buldy) care nu se aflau la prima „ispravă” de acest fel, însă au marcat o premieră de succes pentru ce-a de-a XIII-a ediție a Festivalului „Toamna Culturală Bolintineană”, performanță pe care sunt invitați să o repete.

Exigentul public, alcătuit majoritar din bolintineni, dar și numeroși alții din localități învecinate, a constatat cu satisfacție calitatea actelor artistice la care au fost martori, dar și buna organizare care a fost în sarcina Compartimentului Cultură din cadrul Primăriei Bolintin Vale, Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu și a inimosului și generosului Mircea Paraschiv care se impune din ce în ce mai mult ca un partener cultural de nădejde.

Mircea Paraschiv, Mirela Bobe, George Buldy

Târgul de Sfântul Dumitru de la Bolintin Vale, cu TRADIȚIE şi de anul acesta MODERN

Am investit și continuăm să o facem, în toate domeniile importante care influențează viața cetățenilor, în fiecare zi. De date aceasta am finalizat un obiectiv important care, pe lângă faptul că ne oferă oportunitatea de a beneficia de un comerț civilizat, ne dă posibilitatea să ducem mai departe o tradiție care dăinuie de peste 150 ani. Târgul de la Bolintin, așa cum este cunoscut de toată lumea, este emblematic pentru noi și am ales să investim în rădăcinile moștenite, să ținem viu patriotismul local.

La 24 octombrie 2025, în prima zi a bâlciului de Sfântul Dumitru, am inaugurat târgul săptămânal în noua sa formă. Am fost onorat să-i am alături, într-un moment atât de important, pe aceia care m-au sprijinit, fiecare în domeniile dumnealor de competență: președintele Consiliului Județean Giurgiu, domnul Toma Petcu, prefectul județului Giurgiu, domnul Ion Ghimpețeanu, parlamentari, colegi primari și reprezentanți ai instituțiilor deconcentrate. Fără sprijinul dumnealor, dar și al celor care nu au fost la eveniment, acest moment fericit nu ar fi fost posibil. Nu spun aceasta doar de complezență, ci atunci când este cazul să mulțumesc, o fac cu bucurie. Le mulțumesc și îi prețuiesc !

În noua sa formă, târgul săptămânal dispune de toate facilitățile necesare pentru desfășurarea unui comerț cu produse alimentare și nealimentare, dar o atenție deosebită am acordat-o desfacerii produselor tradiționale de la producătorii locali. Când spun producători locali, nu mă refer doar la cei din Bolintin Vale, ci la toți producătorii români care își comercializează produsele în târgul nostru.

Proiectul a fost implementat de Compania Națională de Investiții SA, ca executant SC Erbașu SA. Târgul săptămânal se întinde pe o suprafață de 13.000 mp, dintre care 2.795 mp reprezintă suprafața ocupată de construcții, iar restul de 10.205 mp este formată din drumuri și platforme pietonale și carosabile.

De menționat că târgul săptămânal dispune de autorizație sanitar-veterinară, iar comercianții, la rândul lor, sunt autorizați sanitar-veterinar.

Consider că avem premise bune pentru ca atât cetățenii, cât și producătorii sau comercianții să fie satisfăcuți și mulțumiți.

Așadar, cu mic, cu mare, vă așteptăm la târgul de la Bolintin !

Daniel Trăistaru

Primarul orașului Bolintin-Vale

SALONUL ANUAL DE CARTE

cea mai reprezentativă manifestare a toamnei culturale ialomițene

Elena BALOG

Organizat de Biblioteca Județeană „Ștefan Bănulescu” Ialomița, în parteneriat cu Consiliul Județean Ialomița, Salonul Anual de Carte a reunit timp de o lună de zile edituri din întreaga țară, autori consacrați și tineri debutanți, dar și numeroși cititori dornici să descopere cele mai noi apariții editoriale.

Salonul Anual de Carte se desfășoară după un regulament bine stabilit, în perioada 1-31 octombrie, anual, neîntrerupt, ajungându-se astfel la ediția cu nr. XXXIV. În cadrul evenimentului au avut loc lansări și prezentări de carte, conferințe, dezbateri, spectacole pentru copii, spectacole de muzică și poezie, într-un spațiu expozițional ce evidențiază achiziția volumelor de carte făcută de Biblioteca Județeană de la salonul precedent și până la momentul actual. Au fost expuse peste 600 de titluri de la cele mai reprezentative edituri din țară (Nemira, Rao, Detectiv Literar, Spandugino, Corint, Trei, Cartex, Tritonic, Bookzone, Ecou Transilvan, Zorrio, Polirom, Humanitas).

Deschiderea evenimentului s-a făcut pe 1 octombrie cu Ziua Scriitorilor Ialomițeni și a editurilor din Ialomița, acestora dedicându-li-se și ziua de 31 octombrie, închiderea Salonului de Carte. În perioada dintre cele două date au fost invitate edituri și scriitori din țară, cu apariții și noutăți editoriale, astfel încât, prin promovarea lecturii să ajungem cât mai aproape de utilizatorii noștri.

De-a lungul anilor am avut invitate nume importante ale culturii noastre naționale: Eugen Simion, Răzvan Teodorescu, George Pruteanu, Alice Năstase, Alexandru Mironov, Fănuș Neagu, Mircea Cărtărescu, Rodica Mandache, Gabriel Liiceanu, Mircea Dinescu, Aura Christi, Daniela Zeca Buzura, Varujan Vosganian, Maia Morgenstern, Daniel Cristea Enache, Ovidiu Bojor, Daniel Corbu, Dumitru Constantin Dulcan, Emeric Imre, Alexandra Ușurelu, Narcisa Suciu, Teatrul de copii Gulliver din Galați.

Programul Salonului de anul acesta a inclus 20 de evenimente diferite ca tematică, de la volume de poezie și proză contemporană, la lucrări dedicate psihologiei, dezvoltării personale, istoriei, artei și educației, evenimentul reunind cărți pentru toate gusturile și vârstele. Nu au lipsit nici evenimentele dedicate copiilor și tinerilor, cu volume specifice vârstei, menite să cultive dragostea pentru lectură. Am avut lansări și prezentări de carte, dezbateri despre rolul cărții și al lecturii în societatea contemporană, sesiuni de autografe, fiecare carte fiind prezentată de autori într-un mod unic, aceștia încercând să stârnească curiozitatea publicului și determinarea acestora la lecturarea volumelor prezentate.

Pentru prima dată în cadrul Salonului a fost organizată o expoziție de artă – “Pagini de artă”, expozante fiind artistele Oana Bîrsan și Dana Simion.

Printre invitații s-au numărat scriitori, critici literari și profesori universitari, care au susținut dialoguri deschise despre literatura română actuală și promovarea culturii scrise (Radu Paraschivescu, Angelo Mitchievici, Bogdan Boeru, Florin Chirculescu, Dorel Vidrașcu, Cleopatra Lorințiu, Radu Enache, Natalia Onofrei, Adrian Fetecău, Ilie Dobre).

Elevii liceelor din Slobozia au avut ocazia să participe la întâlniri cu autori tineri (Remus Boldea cu volumul „Degeaba ai citit atâtea cărți”, apărut anul acesta la Editura Trei), dar și alți autori cu carte pentru vârsta lor (Dan Lungu cu volumele „Vlogger la 13 ani” și „Principiul viselor comunicante”) încurajați să descopere bucuria scrisului și importanța lecturii în formarea și dezvoltarea personală.

În cadrul evenimentului, publicul a fost invitat să redescopere poezia și muzica folk ca o formă de expresie artistică, în care poezia capătă viață prin puterea versurilor recitate sau cântate. Astfel de evenimente, care combină lectura cu muzica folk, reușesc să apropie publicul de poezie într-un mod direct, punând accent pe mesajul autentic. Ne-au încântat artiști precum Adi Bezna, Cristian Buică, Magda Pușkaș, Cătălin Stepa, Rareș Suciu, dar și cu versurile lor Sorin Poclitaru și Ana Maria Păunescu.

Ajuns la ediția XXXIV, Salonul de Carte de la Slobozia și-a consolidat statutul de eveniment cultural major în județul Ialomița, devenind un punct de referință în calendarul activităților educaționale și culturale din regiune. Cu fiecare ediție, Salonul Anual de Carte a devenit un spațiu de întâlnire între generații, un loc unde ideile și visurile prind glas.

„Salonul de Carte este o ocazie excelentă de a aduce cartea mai aproape de oameni. Vrem să arătăm că lectura rămâne o formă vie de educație și reflecție, indiferent de vârstă”, a declarat Elena Balog, directorului Bibliotecii Județene, organizator al evenimentului.

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.
Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
E-mail: editurasud@gmail.com
Telefon editură: 0726179367

Cărți apărute la Editura Sud

2019
Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

2020
Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

2021
Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

2022
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Vili Pârvănescu, *Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud (nr. 6/2022)
Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Titus Vîjeu, *Scrinul alb*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 1, coord. monahia Benedicta Moldovan

2023
Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 2, coord. monahia Benedicta Moldovan
Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*
Titus Vîjeu, *Flashback*
Victoria Milescu, *Citind și scriind*
Caietele revistei Sud (nr. 7)

2024
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 3, coord. monahia Benedicta Moldovan
Caietele revistei Sud (nr. 8)
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 3
Niculae Stoica, *Pamfil Șeicaru și ctitoriile sale*
Ilie Mândricel, *Crevediile Neajlovului în documente*
Victor Pencu, *Elegiile timpului înghețat*
Corneliu C. Cristescu, *Istoria versificată a lui Mihai Voievod Viteazul*

2025
Florentin Popescu – Un izbânditor întru faptă culturală
Corneliu State, *Academia învățătorilor*
Alexandru Cazacu, *Spațiul și cuvintele*
Gabriel Dragnea, *I-am găsit rătăcind prin cetate*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 4, coord. monahia Benedicta Moldovan
Ion Andreiță, *Satul din colțul ochiului*

Reviste primite la Redacție

Caligraf, anul XXV, nr. 9-10 (280-281), septembrie-octombrie 2025, revistă de cultură editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, anul XXVIII, nr. 10 (324), 2025, revistă de cultură editată de AIUS Printed. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Bucovina literară, anul XXXVI, nr. 7-8-9 (413-414-415), 2025, revistă a Societății Scriitorilor Bucovineni publicată cu sprijinul Consiliului Județean Suceava. Redactor șef Alexandru Ovidiu Vintilă.

Actualitatea literară, anul XV, nr. 137, septembrie-octombrie 2025, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de Al Lugojpress SRL cu sprijinul sponsorilor și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef R. V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XV, nr. 10 (169), octombrie 2025. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Teleormanul cultural, anul IX, nr. 4 (43), august 2025, revistă de cultură și atitudine. Redactor șef Cristian Gabriel Moraru; Redactor șef adjunct Iulian Bitoleanu; Secretar de redacție Daniel Luca.

Scrisul Românesc, anul XXIII, nr. 8 (264), 2025; nr. 9 (265), 2025, revistă de cultură editată de Fundația – Revista Scrisul Românesc. Director Florea Firan.

Litere, anul XXVI, nr. 9 (306), septembrie 2025; nr. 10 (307), octombrie 2025, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei Municipiului Târgoviște. Director Mihail Florin Stan; Redactor șef Mihai Stan; Secretar de redacție Loredan Marcu.

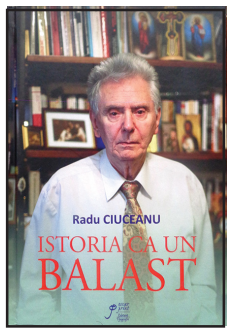
Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Republicii, nr. 2, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Biblioteca SUD-ului

George Apostoiu, ***Buongiorno, Italia !***, București, Editura Eikon, 2025. *Pentru români, Italia și Roma nu sunt repere sentimentale, ci fundamentale ale genezei lor. Ca și francezii, spaniolii, portughezii sau italienii, românii știu că destinul lor a fost determinat de ivirea și existența Romei, de puterea și de cuceririle Imperiului Roman. Românii nu sunt legați de o Italie imaginară sau ideală, ci de una istorică și culturală. O susțin elocvent atât izvoarele de pe teritoriul României, cât și unele mărturii, opere monumentale antice păstrate în chiar inima Romei: Columna lui Traian, statuile de daci din muzeele Vaticanului, cele de pe tâmpla Arcului lui Constantin, cele din Piazza del Popolo și de la Palatul Conservatorilor aflat pe Campidoglio, colina istorică pe care a fost fondată Cetatea eternă...*

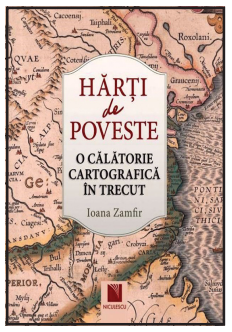
Radu Ciuceanu, ***Istoria ca un balast: editoriale din revista „Arhivele Totalitarismului” (1993-2021)***, ediție îngrijită de Corneliu Beldiman, cuvânt înainte de Florin Leontin Abraham, prefață de Ana-Maria Cătănuș, Dan Cătănuș, Corneliu Beldiman, București, Editura Oscar Print, 2025. *Se spune că nu suntem stăpâni pe memoria noastră și numai uitarea ne dă măsura volumului real al puținului pe care îl reținem. De aceea, refacerea trecutului nostru național nu poate fi redusă la simpla mărturie a memoriei subiective, roasă de timp sau interese. Confruntarea martorului cu arhiva-document obligă cercetarea la o dublă mișcare: una a documentului, care reprezintă, la rândul lui, un altfel de martor, poate chiar mai greu de abordat datorită armăturii sale contextual obiective, iar cealaltă, dificilă și ea, a mărturiei însăși, odată cu deparazitarea emoției, cu focalizarea esențialului și cu integrarea în orizontul contemporan...*

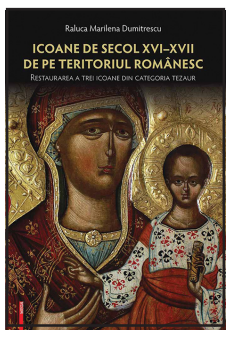
Dumitru Borțun, ***România ca proiect: studii despre o țară care a fost, care este și care ar putea fi***, București, Editura Spandugino, 2025. *Această carte nu este pentru cei care se opun schimbării României – fie că le convine starea actuală, de pe urma căreia profită, fie că sunt prea comozi, fie că nu-și pot imagina ceva mai bun, fie că se agață de o identitate imuabilă, pe care nu pot să o redefinească și pe care o proclamă eternă („Tot ce-i românesc nu piere !”)... Textele incluse în această carte nu au fost scrise pentru cei care s-au resemnat, care cred ca este normal sa fim conduși de oameni imorali, că a trăi în România e un fel de blestem, că e o fatalitate să trăim în sărăcie și în ipocrizie („Trăim în România și asta ne ocupă tot timpul.”)*

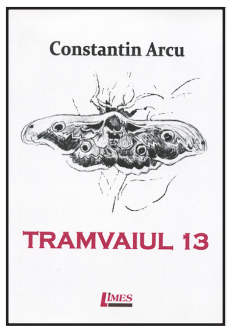
Alina Pavelescu, Șerban-Liviu Pavelescu, ***Istoria orbilor. România în război, 1940-1945***, București, Editura Humanitas, 2025. *Ceea ce veți citi în continuare nu e o poveste cu eroi și antieroi, cu „buni” și „răi”, cu tușe limpezi de alb și negru – așa ceva nu există pur și simplu în istorie. E povestea unei umanități fragile, imperfecte, prinse în vârtejul unei crize sistemice pe care nu a reușit să o controleze, obligată să își revizuiască dramatic și în grabă reperele, să facă, tot în grabă, alegeri cruciale de care depindea întreaga sa existență viitoare. E, de asemenea, povestea indivizilor care o compun, care încearcă să supraviețuiască și care, în ultimă instanță, aleg – pentru că alegerile, mai ales cele morale, sunt întotdeauna individuale. Orice asemănare cu prezentul nu e deloc întâmplătoare.*

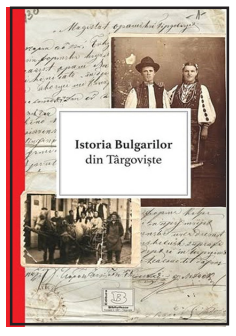
Ioana Zamfir, ***Hărți de poveste. O călătorie cartografică în trecut***, București, Editura Niculescu, 2025. *Pentru mine, o hartă nu a fost niciodată doar o unealtă pentru a găsi drumul în spațiu, ci o invitație la călătorie în timp și în imaginație. Am fost mereu fascinată nu de ceea ce arată hărțile, ci de ceea ce ascund: viziuni despre lume, ambiții politice și o sumedenie de povești umane. Această curiozitate a devenit firul roșu al parcursului meu profesional din ultimii opt ani, o încercare continuă de a decoda aceste „oglinzi ale lumii” și de a le face să vorbească pentru publicul de astăzi... Cred cu tărie că patrimoniul cultural trebuie să fie viu și conectat la prezent. Scopul meu a fost mereu același: să transform harta dintr-un obiect de nișă într-un personaj relevant și plin de povești. Din această convingere s-a născut și cartea mea, „Hărți de poveste”, prin care am încercat să traduc pentru publicul larg complexitatea acestor artefacte culturale. Îmi continui misiunea dezvoltând cursuri și ateliere, din dorința de a împărtăși mai departe fascinația pentru lumile nenumărate pe care o singură hartă le poate conține.*

Raluca Marilena Dumitrescu, ***Icoane de secol XVI-XVII de pe teritoriul românesc***, Cluj Napoca, Editura Mega, 2024. *„O carte despre icoane se alătură altor cărți despre icoane: O carte despre icoane care se alătură zecilor de articole despre icoane. Dar avem o carte nouă, care se deosebește în mare măsură de cele de mai sus. Este o carte despre numai trei icoane. Cunoscute demult. Publicate de mai multe ori. Două dintre ele furate și recuperate. Au intrat în restaurare și au ajuns într-un muzeu, MUSEIKON din Alba Iulia. Cartea aceasta a pornit ca o Teză de doctorat. Un timp a așteptat să se «coacă», să se maturizeze și din perspectiva autoarei chiar să răspundă la noi întrebări.”* (Tereza Sinigalia)

Constantin Arcu, ***Tramvaiul 13***, Editura Limes, Florești, jud. Cluj, 2023. *„Iată-l pe Constantin Arcu, poate cel mai mare călător din istoria literaturii române, revenind la vechea lui dragoste, romanul ! (...) Un roman de zile mari, a cărui lectură are, cu adevărat, virtuți vindecătoare.”* (Mircea Petean)

Marian Costache, Lucia Costache, Ioan Ștefănescu, ***Istoria bulgarilor din Târgoviște***, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2025. *„Căutând originile, momentul și motivele pentru care bulgarii au ajuns în Târgoviște, am descoperit că au venit din Băleni în 1851. La moșia boierului Băleanu, situată la 20 de kilometri de Târgoviște și 60 de kilometri de București, locuiau în 1851 peste 100 de familii de bulgari. Dintre aceștia, o parte au vrut să plece, deoarece condițiile nu erau foarte bune. Ei și-au putut plăti terenurile, iar în carte am scris despre condițiile în care au trăit, despre motivele plecării de la Băleni și venirii la Târgoviște. Aici au cumpărat terenuri pentru case și pentru agricultură. Erau legumicultori...”* (Lucia Costache)

Sud

Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu, Otilia Sîrbu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Mona Dobrișan
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 07266179367
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 15 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.